

ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΜΑΣ

Από το 19ο χιλιόμετρο του δρόμου προς το Καλπάκι — Κόνιτσα ανηφορίζει ο δρόμος για το Κεντρικό και το Δυτικό Ζαγόρι. Κάποτε στα περασμένα χρόνια έγραφα στο «Ζαγόρι μας»: «νά το πρώτο λάθος...», και τούτο, γιατί, δεν υπήρχε τότε εκεί, μία πινακίδα των χωριών που εξυπηρετούντο από το δρόμο αυτό και μερικοί γιω-ταχήδες, ξένοι ή δικοί μας από-δημοί, ψάχνανε το Πάπιγκο, Α-ρίστη να το βρουν κατά το Κουκούλι...

Τώρα όλα δείχνουν πως ο δρόμος, που ανηφορίζει οδηγεί στο Τουριστικό Ζαγόρι... Ωραί-ες πινακίδες, που ενημερώνουν απόλυτα κάθε ταξιδιώτη, που πάει προς τα εκεί. Αξίζει ένα με-γάλο «εύγε» στην Υπηρεσία της Νομαρχίας που τις τοποθέτησε, τόσο αυτές, όσο και κείνες που δείχνουν τις στροφές κλπ. Ό-μως τα χαντάκια του δρόμου ως το Τσεπέλοβο δεν καθαρί-στηκαν ή κι αν καθαρίστηκαν, πρόχειρη εργασία έγινε, γιατί — όταν γίνονται αυτές οι εργασίες ως τις παρακολουθούν και από κάποτε, για να βλέπουν τη σω-στή ή όχι εργασία και θα μας θυμηθούν.

ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ

ΣΤΗΘΑΙΑ

Ανεβαίνοντας το δρόμο βρί-σκετε πέρα δώθε τοποθετημέ-να μεταλλικά στηθεία... Γιατί ό-μως τόση τσιγκουνιά στην το-ποθέτησή τους. Γιατί δεν τοπο-θετήθηκαν και σε άλλα πολύ ε-πικίνδυνα σημεία, για να αισθά-νεται σιγουριά, όταν ανεβαίνει ή κατεβαίνει ο ξένος τουρίστας ή και ο ντόπιος απόδημος. Στο δρόμο αυτό, το «Ρουντοβά-νι», όπως το λέμε και που είναι τόσο επικίνδυνο, περνάνε τώρα κατοσταριές λoής, λoής αυτοκί-νητα, κι όλοι λένε, ιδιαίτερα οι ξένοι, πως η τοποθέτηση κι άλ-λων στηθαίων σε καίρια σημεία είναι ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ... Στηθαία έχουν τοποθετηθεί και σ' άλλα σημεία του δρόμου προς Κου-κούλι - Καπέσοβο. Όμως έπρε-πε κι αλλού να μπου σε επικίν-δυνα περάσματα προς Τσεπέ-λοβο. Ας το προσέξουν αυτό οι Υπηρεσίες της Νομαρχίας μας... Μπράβο στην Υπηρεσία, που τοποθέτησε τις πινακίδες «ΠΡΟ-ΣΟΧΗ ΠΑΓΕΤΟΣ» γιατί τα μέ-ρη αυτά είναι τρομερά επικίν-

δυνα από τον πάγο, έπεσαν μά-λιστα ένα δυο αυτοκίνητα, ευ-τυχώς χωρίς θύματα...

Όλ' αυτά δείχνουν ενδιαφέ-ρον των Τεχνικών Υπηρεσιών της Νομαρχίας μας, πρέπει όμως να προσέχουν και τις υποδεί-ξεις μας, που δεν έχουν σκοπό να τους κατηγορούν, αλλά μό-νο να τους δείχνουν τα σημεία, που πρέπει να προσέξουν...

Από το πλήθος των πινακί-δων για ενημέρωση των τουρι-στών που είναι βαλμένες στις διακλαδώσεις του οδικού δι-κτύου, μπορεί εύκολα κανένας και με σιγουριά να πει, πως το Ζ α γ ό ρ ι έγινε πιά Τ ο υ ρ ι σ τ ι κ ό ς χ ώ ρ ο ς, ακό-μα αυτό βγαίνει και από τη δι-αχωριστική άσπρη γραμμή, που τέθηκε στο κατάστρωμα του δρόμου, σε πολλά μέρη του. Όμως έπρεπε να μπει παντού, δεν το βρίσκει σωστό η σχετι-κή Υπηρεσία;

ΣΚΑΜΝΕΛΙ και ΠΕΡΑ

Από το δρόμο Σκαμνέλι - Λά-τιστα - Βρυσόχωρι - Ηλιοχώρι διακινούνται κάθε χρόνο, χιλιά-δες πολλές κυβικά ξυλείας, από τα μεγάλα δάση της περιοχής. Ευτυχώς που, όπως λέγεται δό-θηκε φέτος μία σχετική πίστω-ση, για τη συνέχιση της ασφαλ-τόστρωσης ως το «Γυφτοκαμ-πο». Οι κάτοικοι των χωριών αυτών δυσανασχετούσαν α-κούγοντας, από την τηλεόραση τα δισεκατομμύρια, που δίδον-ται για την Αθήνα και γι' αλλού για έργα. Ελλάδα δεν είναι μό-νο η Αθήνα... είναι και τα μα-κρινά χωριά, που τόσο τα κο-λακεύουν όταν τα χρειάζονται, σαν «το χωριό είναι το κούττα-ρο του Έθνους». Όμως πού και πού τα θυμούνται. «Κάλιο αργά παρά ποτέ όπως λέει η πα-ροιμία μας, όπως δηλαδή έγινε φέτος...».

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ

Ο παλιός δρόμος, για το Κου-κούλι, που απ' αυτόν περνού-σαν τα εφόδια για το στρατό, που μάχονται στην Πίνδο το 1940 και τα πήγαιναν ως το Κα-πέσοβο και απ' εκεί τα προω-θούσαν για το Βρυσόχωρι οι

Ζαγορίσιες με τα άχρηστα φορ-τηγά ζώα τους και φορτωμέ-νες και που μόνο ένα τμήμα του έχειμ είναι γύρω στα 2 χιλιόμε-τρα, έχει εγκαταλειφθεί και σι-γά - σιγά καταστρέφεται γιατί έγινε ο νέος που από κακή χά-ραξη και κακή μελέτη, περνάει από ανήλιο μέρος και το χειμώ-να γίνεται επικίνδυνος απ' την παγωνιά.

Δεν είναι δύσκολο να διατε-θεί από τη Νομαρχία μας, ένα γρέ'υ'ντερ, να τον καθαρίσει, γιατί εξυπηρετεί και το Κου-κούλι κι ακόμα γιατί ο δρόμος αυτός που τότε έγινε με τους κασμάδες και τα φικάρια, συνε-τέλεσε στη Νίκη του στρατού μας στην Πίνδο. Συναισθηματι-σμός; Μπορεί. Είναι δύσκολο στη Νομαρχία να τον αποκατα-στήσει στην αρχική τους μορ-φή:...

ΑΣΠΡΟΛΙΘΙΑ

Μπορεί να πει κανένας πως έ-γιναν πολλά για το δρόμο κατά τ' Ασπρολίθια, όπως λένε τη Βίτσα — το Μονοδέντρι, τα Πάνω και τα Κάτω Σουδενά, το Τσερβάρι, κι όπου υπάρχουν α-νάγκες, η Νομαρχία θα κάνει ό-τι είναι δυνατόν, για να τις थे-ραπεύσει. Όμως πρέπει κι οι κά-τοικοι με τους Συλλόγους και τα Κοινοτικά Συμβούλια να κι-νηθούν όταν παρίσταται ανά-γκη. «Αν δεν κλάψει το παιδί, δεν του δίνει η μάνα του να φάει» λέει η παροιμία. Έτσι δεν είναι;

ΑΡΤΕΙΣΤΑ — ΠΑΠΙΓΚΟ — ΒΙΤΣΙΚΟ

Όπως μας μολογάνε από τα χωριά αυτά φίλοι μας, ο δρό-μος τους είναι ασφαλτοστρώμε-νος ολόκληρος κι έχει και ωραία οδοσήμανση. Η αλήθεια είναι πως δούλεψαν χρόνια κάμποσα, για να καταφέρουν αυτό το έργο, οι κάτοικοι... Εκείνο ό-μως που τους βοήθησε πολύ, είναι «ο Βίκορ» — ο «Γαλάζιος Βο'ι δομάτης κι η Τύμφη μας...».

Δε συμβαίνει όμως το ίδιο με το Βίτσικό. Γιατί το αγνοεί ή πιά καλά, γιατί δεν το προσέ-χει όσο χρειάζεται η Νομαρχία μας; Είναι συμπαθέστατο Ζα-γοροχώρι, όπως είναι κρεμασμέ-νο πάνω απ' τους γκρεμούς του

Προσφορές

για το Ηρώο της

Ζαγορίστας γυναίκας

ΒΑΛΑΣΗΣ ΘΩΜΑΣ	40.000
Σύμβουλος Ριζαρείου Σχολής	
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ, ΕΥΔΟΚΙΑ, ΝΙΟΒΗ, ΙΟΚΑΣΤΗ ΟΙ-	
ΚΟΝΟΜΟΥ στη μνήμη του εξαδέλφου Δημ. Γι-	15.000
κονόμου	
ΣΤΑΥΡΟΣ Ι. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ	10.000
ΚΟΥΝΑΒΟΣ Δ. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ στη μνήμη της συ-	
ζύγου και μητέρας Γαλάτειας	10.000
ΡΟΥΝΤΟΣ Γ. ΣΤΑΥΡΟΣ	5.000
ΚΑΡΑΤΖΑΣ ΜΙΧΑΗΛ	5.000
ΤΖΙΑΣΟΣ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ	3.500
ΠΟΛΙΤΗ ΘΕΟΦΡΑ	3.000
ΓΚΟΔΙΝΑΡΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	3.000
ΚΟΥΝΑΒΟΣ Δ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ	3.000
ΕΥΝΟΥ ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ και ΘΑΛΕΙΑ στη μνήμη Χρυ-	
σώστου Γεωργιάδη	3.000

Βίκου και νομίζω πως πρέπει να το προσέξουν κι αυτό, γιατί το αξίζει...

ΤΣΕΡΒΑΡΟΣΟΥΔΕΝΑ — ΑΡΙΣΤΗ

Λίγα χιλιόμετρα είναι η απόσταση που θα ενώσει το Κεντρικό με το Δυτικό Ζαγόρι και ένα χιλιόμετρο για να ενωθεί με το δρόμο της Κόνιτσας. Ένας δρόμος τόσο οφείλεις για την περιοχή.

ΜΠΟΥΛΤΣΗ ΚΑΙ ΡΙΖΑ

Από τον Α' - Θανάση της Ντοβράς και πέρα τώρα. Είναι δρόμος αυτός που πάει κατά τα χωριά που τα λέμε «ΡΙΖΑ». Τη Μπούλτση, τη Τζοντήλα, τη Μανασή, Καλωτά, Καμιά, Καβαλάρη, Στολοβό, — χρόνια πολεμάνε οι κάτοικοι, για το δρόμο τους. Και τι ειρωνία, διπλά είναι ο σπαστήρας της ΜΟΜΑ, που έχει στρώσει δρόμους και αεροδρόμια. Τίποτε το μόνιμο δεν έγινε σχεδόν, αν και πέρασαν δεκαετίες απ' την πρώτη διάνοιξη.

Με μικροδαπάνες δε συντηρούνται οι δρόμοι, όχι, χρειάζεται προγραμματισμός και δαπάνη, για να γίνει κάτι το μόνιμο, το σοβαρό. Και φωνάζουν οι κάτοικοι κάθε τόσο. Έτσι θα μείνει και φέτος;

— Το ίδιο ισχύει και για τις Φραγκάδες — λιασκοβέτσι, με προχειρότητα θα διορθωθεί η βατότητα και τίποτε άλλο. Έτσι όμως θα πάμε μπροστά, έτσι θ' αλλάξουμε;...

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙ — ΒΩΒΟΥΣΑ

Όπως μας λένε ως εκεί που ασφαλτοστρώθηκε ο δρόμος που πάει ως τα ανατολικά σύνορα του ωραίου Ανατολικού Ζαγορίου, καλά είναι, μα από εκεί και πέρα, θα πρέπει τα Δημόσια έργα να φροντίσουν, για την καλή βατότητά του, γιατί πέρασε χειμώνας και δεν μπορεί παρά να έκανε ζημιές. Ας ρίξουν μία ματιά και κατακεί και ας φροντίσουν και για την οδοσήμανση, για να μη γίνονται λάθη από τους ξένους και ταλαιπωρούνται, γιατί όπως μας λένε γίνονται...

Με το δρόμο της γραφικής Βωβούσας τι γίνεται αλήθεια; τον φροντίζουν για καλή βατότητα ή όχι; οι Βωβουσιώτες έχουν παράπονα. Θα μπει καμιά φορά ασφαλτός; θα μπει στο πρόγραμμα για να γίνουν μόνιμα έργα ή έτσι θα ταλαι-

ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ

πωρούνται οι κάτοικοι; Κάποιος πρέπει να μας απαντήσει και θα χαρούμε πολύ αν μας διαψεύσει...

ΧΡΟΝΙΖΟΝΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ

Ίσως κουράζει τους αναγνώστες μας η επανάληψη δικαίων αιτημάτων που απασχολούν το Ζαγόρι και αδικαιολόγητα δεν έχουν ακόμη λυθεί. Τους θυμίζουμε ότι προ 20—30 χρόνια τα ίδια προβλήματα απασχολούσαν όλα τα χωριά μας.

Πώς να μην επιμένουμε στη λύση βασικών προβλημάτων που απασχολούν ακόμη κοινότητες μας, όπως το οδικό δίκτυο, η αττική περιθάλψη, η ύδρευση, η τηλεπικοινωνία κ.ά.

Πώς να μην διαμαρτύρονται οι συμπατριώτες από κήπους μέχρι Λεπτοκαρύα που ξεπερνούν τα 500 άτομα, όταν δεν έχουν ιατρική περίθαλψη. Υπάρχουν στο ιατρείο Καλουτάς αλλά συγκοινωνία δεν πραγματοποιείται, τους δε έξω τουλάχιστον μήνες ο χωματόδρομος που ενώνει την Καλουτά με τα χωριά είναι αδιάβατος.

Πώς να μείνουν στα χωριά τους συμπατριώτες όταν χωριά όπως το Μακρίνο και Καστανώνες βρίσκονται αποκομμένα οδικά και τηλεπικοινωνιακά για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Στόχος μας είναι να κινήσουμε το ενδιαφέρον του κ. Νομάρχη και του Νομαρχιακού Συμβουλίου γιατί πιστεύουμε ότι υπεύθυνος για την υποβάθμιση κάποιας περιοχής είναι ο εκάστοτε Νομάρχης.

Όπως είναι και όταν δεν μπορεί να συλλάβει ποιές οι πλουτοπαραγωγικές περιοχές του Νομού που αξιοποιούμενες θα δώσουν εργασία στους υποαπασχολημένους ή ανέργους.

Εμείς οι Ζαγορίσιοι θυμόμαστε με ευγνωμοσύνη τους λίγους ατυχώς Νομάρχες που διαπίστωσαν τις ανάγκες του Ζαγορίου και τις πλουτοπαραγωγικές του πηγές και διέθεσαν ποσά για τη λύση ή αξιοποίησή τους. Για να διακοπούν με την αντικατάστασή τους που δυστυχώς είναι συχνή.

Παρακαλούμε και ευχόμεθα ο νέος Νομάρχης μας να ασχοληθεί με το Ζαγόρι και τότε θα αντιληφθεί πόσο οφέλημα θά ναι για την Εθνική μας οικονομία η αξιοποίηση του Ζαγορίου. Οι Ζαγορίσιοι θα ευγνωμονούν τον ίδιο και την Κυβέρνησή του.

Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΤΥΜΦΗΣ

Από τις επιστολές που δημοσιεύσαμε αλλά και από συζητήσεις διαπιστώσαμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των Ζαγορίσιων τάσσεται υπέρ της αξιοποίησης της Τύμφης (δρόμος Πάπιγκο — Σκαμνέλι κλπ.).

Παρατηρήσαμε παράλληλα ότι όσοι δεν θέλουν την αξιοποίηση, δεν τεκμηριώνουν τη γνώμη τους την επιστημονική βάση περιοριζόμενοι στην έκφραση προσωπικών απόψεων.

Επειδή το θέμα είναι πολύ σοβαρό και μεγάλο και πρέπει να εξετασθεί σε βάθος, τόσο για την προστασία του περιβάλλοντος, όσο και για την οι-

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΦΙΛΙΤΕΧΝΗΣΗ ΟΡΕΙΧΑΛΚΙΝΟΥ ΑΓΑΛΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Ζαγορίου στην συνεδρίασή του της 7 Απριλίου, αποφάσισε την προκήρυξη διαγωνισμού για τη φιλοτέχνηση ορειχάλκινου αγάλματος, ύψους (5) πέντε μέτρων, που να δείχνει τη Ζαγορίσια Γυναίκα με την παραδοσιακή στολή, αποφασισμένη και τολμηρή, να παραστέκεται στον αγώνα των μασητών του Έθνους εναντίον των εισβολών του 1940.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΠΑΤΡΙΩΤΕΣ ΜΑΣ ΠΟΥ ΜΑΣ ΓΡΑΦΟΥΝ

Τους φίλους Πατριώτες μας, που μας στέλνουν τις συνεργασίες τους και δείχνουν τόσο ενδιαφέρον για «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ», τους ευχαριστούμε θερμά και τους λέμε πως οι συνεργασίες τους, που τις περιμένουμε, θα είναι πάντα ευπρόσδεκτες. Μόνο που τους παρακαλούμε να γράφουν μόνο από τη μία όψη του χαρτιού, για να ευκολύνουν τους τυπογράφους, κι ακόμα να αριθμούν τις σελίδες. Τα κοινωνικά να τα στέλνουν εγκαίρως και να γράφουν τον τόπο τους και αν είναι αρραβώνες — γάμοι κλπ.

Και πάλι τους ευχαριστούμε και με χαρά θα περιμένουμε τις συνεργασίες τους.

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

κονομική ανάπτυξη της περιοχής, προτείνουμε στους ενδιαφερόμενους στην αξιοποίηση να πάρουν την πρωτοβουλία για κοινή συζήτηση με τους αρμόδιους του Ζαγορίου, ώστε να εξεταστούν με λεπτομέρεια τα υπέρ και τα κατά της μελετούμενης ανάπτυξης για να μην μείνει η εντύπωση ότι ο θόρυβος δημιουργείται από προσωπικά οφέλη.

Η προσπάθεια εκμετάλλευσης του ορεινού όγκου από όμιλο Κόνιτσας, αποδεικνύει ότι υπάρχουν οικονομικά συμφέροντα με τα οποία πιστεύουμε οι επιστολογράφοι μας δεν έχουν καμιά σχέση.

— * * —

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Στη σελίδα 6 του προηγούμενου τεύχους μας φιλοεπλήθηκε κείμενο που αναφέρεται στην οικονομική ενίσχυση της Ριζαρείου προς διάφορες Κοινότητες της περιοχής μας καθώς και για τις δυσκολίες που παρουσιάζει η απορρόφηση των σχετικών κονδυλίων. Η Συντακτική Επιτροπή του περιοδικού δηλώνει πως ολόκληρο το κείμενο (και με τις δύο παραγράφους που προηγούνται εισαγωγικά της επιστολής) ανήκει στο Εκκλησιαστικό Συμβούλιο Φλαμπουρίου και δεν απηχεί απόψεις της Α' αναγνωρίζει την ευθύνη της στο ότι δεν πρόσεξε τη σύνταξη και το ύψος της εισαγωγής που ο συντάκτης της θέλησε να της φορτώσει και ζητά συγγνώμη απ' όσους πιθανώς θίγονται. Άλλωστε η γλώσσα των δύο παραγράφων μαρτυρεί αθωοτικά...

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΗ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΒΑΡΩΚΑΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ
ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΞΟΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΟΝΙΔΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΑΘ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ
Ιωάννινα: Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. (0651) 26.266 και 28.088

Υπεύθυνη Διευκρίνισης
ΤΟΥΛΑ ΠΟΛΛΑ
Τυπογραφείο: Γ. Δούβαλη
= Αποστόλου
28 Οκτωβρίου 41 - τηλ. 20.544

Τό ποσόν της ετήσιας συνδρομής προοριετικό

Ο δρόμος Σκαμνέλι - Λάϊστα Ηλιοχώρι - Βρυσόχωρι

Και με πόση λαχτάρα, ο κόσμος εδώ επάνω, και ιδιαίτερα των χωριών Σκαμνελίου, Λάϊστας, Ηλιοχωρίου και Βρυσόχωρι καρτερούσε τη χρηματοδότηση, για φέτο, του δρόμου από το «Μπόκοβο» του Σκαμνελίου και πέρα, που η διάνοιξη του έγινε το 1952!... Και πόση χαρά ένοιωσαν όλοι σαν έμαθαν τη διάθεση, μιας καλής πίστωσης, όπως λένε, για τη συνέχιση της ασφαλτόστρωσης πέρα από το Μπόκοβο κι ίσως ως το «Γυφτόκαμπο».

Οι εργασίες άρχισαν κι όλες, με το ριζικό σκύρυν σε σωρούς, για την ασφαλτόστρωσή του. Ακόμα δεν μπορούν να την πιστέψουν οι κάτοικοι, τούτη την κρατική απλοχεριά... Ο δρόμος από το Σκαμνέλι, για τα παραπάνω χωριά οδηγεί, όπως σας είναι γνωστό, στο δασικό όγκο του ΔΗΜΟΣΙΟΥ! και των ιδιωτικών Κοινοτικών δασών του Β.Α. Ζαγορίου. Είναι ο δρόμος που οδηγεί στον πλούτο του Ζαγορίου μας, και στην απίθανη ομορφιά, Τουριστική! μα ακόμα άγνωστη στους πολλούς, περιοχή του Ζαγορίου. Δεν είναι υπερβολή αν πω, στην τέλεια ομορφιά... Όσοι περάσατε από το δρόμο αυτό, δε χαμήλατε την ομορφιά του τοπίου; Δε σας εντυπωσίασε ο δασικός πλούτος της τεράστιας δασικής έκτασης, που ακουμπάει σχεδόν, ως τα Γρεβενά; Δεν φανταστήκατε την, μετά την ασφαλτόστρωση του δρόμου αυτού, απίθανη Τουριστική ανάπτυξη, που θα έχει η περιοχή αυτή με την εκπληκτική ομορφιά, με το τεράστιο ορειβατικό ενδιαφέρον της, με το ψάρεμα πέστροφας στο γαλάζιο Αώο μέσα στην θαυμαστή «λάκκα» του, με τις νόμιμες κυνηγετικές εκδρομές στα κυνηγοτόπια της περιοχής, με τις αναρριχήσεις στις απαράμιλλες ορθοπλαγιές της Πανώριας Τύμφης μας, την «Τσιούκα» την «Τσιουκαρό» τον «Καρτερό» τη «Γικαμήλα». Με τις πεζοπορίες στη «Νεραϊδόβρυση», στη «Μπάλτα», που μπορεί να κάνει σκί και το κατακαλόκαιρο, στην «Αγία Τριάδα», στο «Χάθο» κ.λ.π. απ' τους Φυσιολάτρες, π' ανάμεσά τους θα είναι και φωτογράφοι και ζωγράφοι και λογοτέχνες και βοτανολόγοι και εντομολόγοι που τους περιμένουν χιλιάδες θέματα, για ζωγραφική, για φωτογράφιση για βοτανολογία και εντομοσυνταγή, για θαυμασμό του μεγαλείου της Φύσης, που τόσο απλόχερα το πλούτισε ο Θεός.

Τα έσοδα της Εθνικής Οικονομίας απ' τη μεγάλη δασική έκταση του ΔΗΜΟΣΙΟΥ δάσους (60 χιλ. στρ. περίπου) και απ' τα ιδιόκτητα κοινοτικά δάση, είναι μεγάλα. Η δασική αυτή Κρατική έκταση, θα πρέπει να δοθεί πάλι σε κείνους που ανήκει, και από τους οποίους μ' ένα νόμο, να μείνει αφαιρέσει το Κράτος, από τις Κοινότητες, που τέσσερες αιώνες Τουρκικής σκλαβιάς μπόρεσαν και την κράτησαν «δική τους» και δεν επέτρεπαν στο δασικό, χωρίς άδεια, ούτ' ένα φόρτωμα ξύλου να κόψη... κι' ο νόμος, το Ελληνικό Δημόσιο με το «έτσι θέλω την αφαιρέσει...». Καιρός όμως είναι και τώρα ακόμα, και πρέπει, να την επιστρέψει, για να γίνει πόλος έλξης Πατριωτών μας, να εξαγαυρίσουν πάλι στις ρίζες τους, γιατί μόνο έτσι το Κράτος θα μπορεί να γίνει πιστευτό, όταν με ικάθε τρόπο προπαγανδίζει την επιστροφή στα χωριά τους ανθρώπων, που οι δυσκολίες, για την επιβίωση, τους ανάγκασαν να πάρουν τα ματιά τους, για την επιβίωση, μια χειρονομία τέτοια για να γίνει πιστευτό... Η μεγάλη αυτή δασική έκταση είναι Κοινοτική και πρέπει πάλι τέτοια να γίνει...

Ως πριν λίγα χρόνια ο δρόμος αυτός είχε αγνοηθεί σχεδόν, αν εξαίρεσει κανένας, μια δαπάνη για τα τεχνικά έργα και μια συντήρηση, για να έχει μια υποφερτή κατάσταση το Κ.Α.Ο.Κ.Α.Ρ.Ι., που χάνονταν, δυστυχώς με τις κακοκαιρίες Φθινόπωρο και Χειμώνα, κι έτσι επαληθεύονταν η παροιμία «ράβε ξύλωνε η δ' λεία να μη σ' λείπ'»...

Αυτό συνεχίστηκε για χρόνια, όπως γράφω πιο πάνω, με τον ίδιο ρυθμό, και οι κάτοικοι εδώ πίστεψαν, πως το Κράτος με τον τρόπο αυτό σκόπιμα θάζει δυσκολίες στη ζωή τους τη δύσκολη, για να τους αναγκάσει, να φύγουν απ' τη δασική τους περιοχή προς τ' αστικά κέντρα και να μείνει χωρίς νοικοκύρη αυτός ο τεράστιος δασικός όγκος. Έτσι την ερμήνευαν εδώ επάνω αυτή την εγκατάλειψη, αυτή την ατοργία, αυτή την άδικη μεταχείριση...

Είχαν άδικο;...

Γράφθηκαν πολλά και πολλές φορές, για την αξία, από κάθε άποψη, αυτού του δρόμου. Έγιναν κι' υπομνήματα από συλλόγους και χωριά στις Κρατικές Υπηρεσίες και στον τύπο. Όμως καμιά φροντίδα, για κάτι μόνιμο απ' το Σκαμνέλι και πέρα, για κάτι όχι πρόχειρο, για κάτι σοβαρό, που να φανερώσει την Κρατική στοργή, για την περιοχή...

Οπότε ξαφνικά «Θεού φωτίση ή ταν» δεν ξέρω, είδαμε φορτηγά αυτοκίνητα της Μ.Ο.Μ.Α. αυτής της θαυμάσιας στρατιωτικής τεχνικής Υπηρεσίας να περνούν γι' αυτό το δρόμο, με σκύρα και σε συνέχεια μηχανήματα, για ασφαλτόστρωση... Κάναμε το σταυρό μας. Δεν μπορούσαμε να το πιστέψουμε, τρέχαμε τα μάτια μας, μας φαίνονταν σαν ένα φανταστικό, απίθανο, ωραίο όνειρο...

Έτσι έγινε η αρχή που είναι το «ήμισυ του παντός». Και στρώθηκαν τρία χιλιόμετρα πέρα απ' το Σκαμνέλι και τον επόμενο χρόνο άλλα τρία κι' έφτασε ως το «Μπόκοβο» του Σκαμνελίου, μια εξαιρετική τοποθεσία που θυμίζει το «Μέλανα Δρυμόν». Την είδατε; αν όχι πρέπει, «Χάθο» τη λένε, θα σταθίτε εννοσί, μπροστά στην απίθανη χαράδρα. Το Σκαμνέλι ως τη φροντίζει λιγάκι. Απευθυνόμαστε στον κ. Πρόεδρο...

Και πήραν μια ανάσα οι κάτοικοι των πέρα χωριών, έστω και μ' αυτό το λίγο, γιατί είναι τρομερά δύσκολη η διαδρομή τους χειμωνιάτικους μήνες, στον όχι ασφαλτοστρωμένο δρόμο... Και νάσου φέτος μια νέα πίστωση κι' όπως λένε, μπορεί να πάει ως το «Γυφτόκαμπο».

Έτσι μπράβο Ελληνικό Δημόσιο. Αν απ' το 1952 ως σήμερα (35 χρόνια) ενεργούσε έτσι, θα είχε ασφαλτοστρωθεί ο δρόμος ως τη Βαθούσα και θα είχαμε επικοινωνία με τα Γρεβενά μ' όλα τα οφέλη που θα έφερε για το Ζαγόρι η σύνδεση αυτή. Η σύνδεση του δρόμου αυτού με τη Βαθούσα έγινε, μόνο με απλή διάνοιξη. Η διαδρομή απίθανη μέσα από το θαυμάσιο πευκοδάσος. Η δασική Υπηρεσία, θα μπορούσε να κάνει μια απλή οδοσήμανση, για να μη υπερδεύεται ο τουρίστας μέσα στα παρακιάδια των δασικών δρόμων και ταλαιπωρείται. Μπράβο τους αν το κάνουν...

Τι κρίμα πως γάθησαν τόσα χρόνια έτσι στα χαμένα, για τον Ζαγορίσιο κόσμο μας εδώ επάνω, που με το δικό τους κρίμα άσχημα την Κρατική ατοργία...

Και κάτι ακόμα, έγινε μια απλή διάνοιξη, για τα δάση του Βρυσόχωρι προς το μοναστήρι της Αγίας Τριάδας και πέρα. Όσοι πέρασαν με τα πόδια ή μόνο με φορτηγό αυτοκίνητο μείνανε έκπληκτοι μπρος στη θεϊκή ομορφιά των Άλπεων του Ζαγορίου. Γιατί το Βρυσόχωρι δε συνεχίσει τις προσπάθειες για τη θεώρηση της θατότητας του δρόμου, για να πάει άνετα το αυτοκίνητο; Ο δρόμος αυτός θα βοηθούσε πολύ στην εκμετάλλευση των εκεί απέραντων δασικών εκτάσεων και ακόμα θα βοηθούσε πολύ τον τουρισμό, την ορειβάσια και την αναρρίχηση στις ορθοπλαγιές.

Και κάτι ακόμα... (Είναι τόσο δύσκολο τάχα να ενωθεί ο δρόμος Βρυσόχωρι - Πάδες - Παλιούσι, έστω και μόνο με απλή διάνοιξη; Η γέφυρα στον Αώο έχει γίνει από χρόνια.

ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟΥ κ. Κ. ΒΑΡΩΚΑ

1. ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΩΡΙΑΣ (καθιστικό)

Όσα κάστρα κι αν είδα και περπάτησα
σάν της Ωριάς το Κάστρο, κάστρο δεν γνώρισα
Κάστρο θεμελιωμένο Κάστρο Ξακουστό
Πώχει σαράντα Πύργους ασημόχυτους
κι άλλους σαράντα πέντε μαλαμόχυτους.
Τούρκοι το τρογουρίζουν χρόνους δώδεκα
να το πατήσουν δεν μπορούν το θαριόμοιρο
Κι ένα μικρό τουρκάκι Ρωμιογέννητο:
— Εγώ θα το πατήσω τί μου δίνετε;
— Χίλια φλωριά στο χέρι κι άλογο καλό
και την Κυρά του Κάστρου δώρο σου κι αυτή.
Τον Πύργο Πύργο πάει και μοιρολογάει:
— «Ανοίξτε μου της Χήρας και της Ορφανής».
— Γυναίκα αγκαμαχάει φώναξε η κυρά.
— «Ανοίξτε μου της Χήρας και της Ορφανής»
που είμ' αγκαστρωμένη και στο μίηνα μου.
Σαν άνοιξε η θύρα χίλιοι μπηκανε
Κι άλλοι στ' άσπρα ριχτήκαν, κι άλλοι στα φλουριά
Κι αυτός στο Σανισίει αρπάζει την Κυρά.

2. ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΙΑ (καθιστικό)

Να ήταν οι Κάμποι Θάλασσα και τα θουνά Ποτάμια
να πνίγονταν ο Τάταρης Που φέρνει τα φημάνια.
Και το Φημάνι έγραφε το θέβαιο χαμπερί:
Να σηκωθείς Αλή Πασιά να πάς στο Τεπελένι.
— «Δεν φεύγω απ' τα Γιάννινα Το Θιασέτ να γέννη».
Αλή Πασιάς σηκώθηκε και στον Οντά πηγαίνει,
Βλέπει τ' ασκέρι πώφευγε ψιλή φωνούλα θάνει:
— «Μη φεύγετε, μωρέ παιδιά, μη μπαίνετε στο κρίμα
Πολύ το νταγαντίσατε θασάτε κάνα μίηνα
Έχω ελπίδα στο Θεό να μώρθει το μιντάτι,
κι αν σας γελάσω μπρέ παιδιά ρίξτε με στο χαντάκι.
— Πού πάς, μωρέ Ρεσίτ Πασιά, με τα μεγάλα φρύδια;
— μένα μελέν Αλή Πασιά σε τρών τα μαύρα φρύδια
— Πού πάς μωρέ Ομέρ Πασιά κι 'φησες τη Ντορούτη;
Μένα μελέν Αλή Πασιά μελέν Αλή μπαρούτι»
Που άναψα τον Πόλεμο με το Σουλτάν Μαχμούτη.
Επ'ωδός: Αρβανίτες παινεμένοι, πούν Αλή Πασάς
καύμενοι; Μέσα είναι και κοιμάται και κανέναν δεν
φοβάται.

3. ΑΛΕΞΗΣ ΝΟΥΤΣΟΣ (Ιστορικό Ψάθας)

Επρασίνισαν τα θουνά κι ελάλησε ο κούκος
Κι Αλέξης δεν εφάνηκε να θγει προς το Ζαγόρι.
«Το φλάμπουρο» Του Ζαγοριού καμάρι των Γιαννίνων
που έφεγγε στα Γιάννινα και λάμπει το Ζαγόρι».

— Να φέρει Ντέθρι στα χωριά, χαρά για να σκορπίσει
Να θάλει Τούρκους Ομπροστά και τους Ρωμικούς
(πίσω)

και Του Κασίμη στο πλευρό να φτάνει το τσιμπούκι,
Να καθαλκίσει Το Ντουρή, με τη φλωρένια σέλλα,
Να ξεπιζέψει στη Δοθρά σε γκαρδιακό του Φίλο,
Να φτάσει στο Καπέσοθο στα έρημα Σαράγια.
«Εσείς Πουλιά απ' τα Γιάννινα, κι αηδόνια απ το Ζαγόρι»
Εσείς να μη λαλήσετε τούτο το καλοκαίρι
Να πάτε προς τη Λειβαδιά, τη μαύρη την Αθήνα
να ιδείτε και να μάθετε γι' αυτόν τον Κυρ' Αλέξη.
— Εφές Προφές τον είδαμαν στο χάνι της Βεντίτσας
μαύρα πουλιά τον έτρωγαν κι άσπρα τον τριγουρίζαν
Κι ένα πουλί, μαύρο πουλί, κάθεται και τον κλαίει.
«Να τόξερε η μάνα σου κι η δόλια σου γυναίκα
μήν άλλαζαν την Πασκαλιά και τα φλωριά μή θάζαν.

4. ΤΟ ΣΕΡΟΠΟΥΛΟ (Συρτός: τρία κι ένα)

Τ' άκουσμα πώχ' ο Γιαννακός, πώχ' όμορφη γυναίκα
τ' άκουσε το Σερόπουλο και θέλει να την πάρει
με όργανα και με βιολιά νταούλια και ζουρνάδες.
Στην στράτα όπου πάηνε στην στράτα που παίνει
παρακαλούσε κι έλεγε παρακαλάει και λέει:
«Θέμου να θρώ το Γιαννακό στο στρώμα να κοιμάται
ξυπόλητο ξεζώνον τον, χωρίς σπαθί ζωμένον.
'Όπως επαρακάλεσε έτος' πήγε και τον ήρε
ξυπόλυτον, ξιζώνοντον, χωρίς σπαθί ζωμένον.
— Καλή σου μέρα Γιαννακό — καλώς το παλληκάρι
— Έλα μέσα να φάς, να πιεις, γλυκό κρασί να πιείς
— Δεν ήρθα εγώ για φαί — για πιή' κι ούτε για την
(κουθέντα).
'Ηρθα για το κεφάλι σου, να πάρω την καλή σου.
— Σου δίνω γώ τη μάνα μου τις δυό τις αδερφές μου,
την όμορφη ξαδέρφη μου πούν αρραβωνισμένη.
— «Ουδέ τη μάνα σ' θέλω γώ ουδέ τις αδερφές σου
κι ούτε την ξαδέρφη σου την αρραβωνισμένη.
— 'Ηρθα για το κεφάλι σου, να πάρω την καλή σου.
— Πάρτην, σκυλί μπαμπέσικο και πίσω μη γυρίσεις
Σαράντα ράχες να διαθείς κι απέ να τη φιλήσεις.
Κι εκείνος για το σκάσιμο και για τον πλανταγμό του
μπροστά του την εφίλησε μπροστά την αγκαλιάζει.

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΣΚΑΜΝΕΛΙ — ΛΑΪΣΤΑ

ΗΛΙΟΧΩΡΙ — ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ

Τα χωριά αυτά τα πέρα απ' τον Αώ ενδιαφέρονται
θα μπορούν να κατεβαίνουν εύκολα στα Γιάννινα, για
δουλειές τους και για αγορές, μέσω Ζαγοριού...

Αν συνεχισθεί έτσι αυτή η φειτηνή χρηματοδότηση, που
λένε θα ήταν δυνατό να ολοκληρωθεί ένα έργο τόσο μεγάλου
σημασίας, για τον τόπο και την Εθνική Οικονομία, πολύ
τομας.

Τούτοι οι Έλληνες που κατοικούν στην περιοχή και
είναι καθόλου δεύτερης κατηγορίας Έλληνες, το ελπίσαν
και το περιμένουν κι' ακόμα πίστη τους είναι, πως δε θα
γνοηθούν και δε θα διαψευστούν οι ελπίδες τους, όπως τους
και τόσες άλλες φορές...

ΤΖΟΥΜΛΙΚΑ Ή ΠΕΡΙΒΟΛΛΟΣ

Μερικές τοποθεσίες γύρω απ' τους κατοικημένους χώ-
ρους — πολιτείες και χωριά — παίρνουν με τον καιρό ιδιαίτερη
σημασία για τους κατοίκους τους, όπως συνδέονται με τη ζωή
τους. Οι τοποθεσίες αυτές μπορεί να είναι λόφοι, ρυάκια ή
ποτάμια, θρύσες, μοναστήρια, εξωκκλήσια, σιάδια, ακόμα και
μοναχικά μεγάλα δένδρα κ.ά. Μια τέτοια τοποθεσία είναι και
η Τζουμλικά ή Περιβόλλος για το Σκαμνέλι και τους κατοί-
κους του. Είναι ένας λόφος, νοτιοανατολικά του χωριού, σε
απόσταση δέκα ως δεκαπέντε λεπτών, όπως προχωρεί ο επαρ-
χιακός δρόμος πέρα απ' το Σκαμνέλι, προς το Γυφτόκαμπο
και τα ωραία χωριά του ανατολικού Ζαγοριού Λαΐστα, Ηλιο-
χωρί και Βρυσόχωρι.

ΛΕΩΝΙΔΑ Γ. ΤΣΑΟΥΣΗ

Ακολουθώντας αυτόν το δρόμο, νεοασφαλτοστρωμένο και
καθαρό φθάνει καθένας, άνετα κι ευχαριστημένος ως τη Τζουμ-
λικά κάνοντας μια μικρή μόνο λοξοδρόμηση, ως εκατό περί-
που μέτρων, στον 'Αγιο Σπυρίδωνα' ένα εκκλησάκι, που χτί-
στηκε πριν λίγα χρόνια, λές, για να καλωσορίζει όσους έρχον-
ται απ' τα πέρα χωριά και το Γυφτόκαμπο προς το Σκαμνέλι
και να σηματοδοτεί, πρώτο, την ύπαρξη του χωριού, γι' αυ-
τους που ανεβαίνουν απ' τα Γιάννινα, μόλις περάσουν το Τσε-
πέλοθο.

Η Τζουμλικά ή Περιβόλλος δεν είναι κανένας μεγάλος
λόφος. Αλλά η θέση της είναι τέτοια, που δίνει τη δυνατότητα
στον κάθε επισκέπτη να χαίρεται την ωραία θέα προς όλα τα
σημεία του ορίζοντα. Έτσι, ανατολικά αγκαλιάζει με το
βλέμμα του τα δυό δίδυμα θουνά, την Κούστα και τον Κοζια-
κό κι όλη την Πευκοσκέπαστη περιοχή γύρω τους.

Δυτικά το Ραδιό με τον κατακόρυφα κομμένο γκρεμό
του, τα πελασγικά τείχη στην κορυφή και κάπου προς το
τέλος του, αζετίμητο και ιερό στολίδι, την εκκλησία της Αγίας
Παρασκευής. Κάτω απ' αυτή το μοναστήρι του Αη - Νικόλα
και ακολουθώντας τον υτοκινητόδρομο που έρχεται απ' τα
Γιάννινα, ποικιλία λόφων και λοφίσκων, ως το Τσεπέλοθο και
το Καπέσοθο.

Προς το βοριά βλέπει τις όμορφες πλαγιές και τις πανύψη-
λες κορφές της Τύμφης. Και προς το νότο πληθώρα δασομέ-
νων λόφων, σε διάφορα μεγέθη, σχήματα και χρώματα, ως το
βάθος του ορίζοντα, που τον οριοθετεί η κορυφογραμμή του
Μητικελιού.

Το όνομα Τζουμλικά δεν είναι γνωστό τι σημαίνει ακρι-
βώς. Ίσως μικρό και περίοπτο λόφο. Γιατί απαντιέται αλλού
και το παρόμοιο Τζούμα, με την ίδια περίπου σημασία. Είναι
— το πιθανότερο — σλαβικής προέλευσης, όπως και άλλα στο
Σκαμνέλι: Μπόκοβο, Τρέπιστη, Σιόποτο κ.λ. Το Περιβόλλος
είναι νεώτερο. Και καθιερώθηκε από ένα κυκλικό τοίχο χτί-
σμένο στην κορυφή του λόφου, γύρω απ' τη μεγάλη Φλαμου-
ριά, που υπάρχει και σήμερα. Σ' αυτόν τον τοίχο καθόνταν οι
Σκαμνελίτες τα Καλοκαιρινά απογεύματα, που έκαναν τον πε-
ρίπατό τους ως εκεί. Απολάβαιναν τη δροσιά και τη θέα, έ-
λεγαν τις κουβέντες και τ' αστεία τους και πολλές φορές, οι
πιο ζωηροί, χόρευαν στο πλακόστρωτο που περιέκλειε ο τοί-
χος με πολύ κέφι, ενώ οι καθισμένοι τους συνόδευαν με παλα-
μάκια και τραγούδι. Έτσι ήταν μια πολύ ευχάριστη συμμετο-
χή, για όλους αυτή η συνάντηση, που γινόταν όλα σχεδόν τα
καλοκαιρινά θράδουα.

Πριν μερικές δεκαετίες ο τότε πρόεδρος της Κοινότητας
Στέργιος Δούβλης, παρά τις διαμαρτυρίες των κατοίκων,
γκρέμισε τον κυκλικό τοίχο (Περιβόλλο) και με τη μπουλντό-
ζα άνοιξε πλατύ δρόμο γύρω απ' την κορυφή του λόφου, δια-

μορφώνοντάς τη σ' ένα τετράπλευρο (τραπέζιο) με ψηλούς
τοίχους απ' τις τρεις μεριές, πέτρινη σκάλα απ' το νότιο μέ-
ρος και ομαλή είσοδο, από ανηφορικό δρόμο, απ' το θουνό.
Στο κάτω πλάτωμα έκανε πεζούλια κοντά στον τοίχο καθώς
και πέτρινα καθίσματα απέναντί τους, κοντά στα πεύκα. Έ-
τσι τώρα οι περιπατητές με κάποια ηλικία, οι μεγάλοι όπως
τους λένε, κάθονται στο κάτω μέρος, ενώ απάνω, γύρω απ'
τη φλαμουριά, παίζουν τα παιδιά. Παλιότερα η Τζουμλικά εί-
χε χαμηλή θλάστηση από αγριοουλούδια και θάμνους (τού-
φες) κέδρων, πουρναριών, γράνων και αγριοαχλαδιών (γκορ-
τσιών). Πρώτος ο Θεοφάνης Φραγκούλης με τους μαθητές
των σχολείων φύτεψε στο λόφο πεύκα και τα περιποιήθηκε με
ποτίσματα και σκαλίσματα για να μεγαλώσουν. Αργότερα η
συστάδα πλουτίστηκε με νέα φυτά απ' τον πρόεδρο Στέργιο
Δούβλη. Έτσι σήμερα η Τζουμλικά είναι δασωμένη.

Εδώ και δυο — τρία χρόνια τα νέα παιδιά του χωριού θγαί-
νουν στον Περιβόλλο — έτσι τον λεν αυτά — αργά το θράδου.
Τραγουδούν, χορεύουν και διασκεδάζουν με το δικό τους, το
νεανικό τρόπο. Μάταια εμείς οι μεγάλοι, που δεν εμπιστευό-
μαστε τόσο τις νύχτες, προσπαθούσαμε να τα φοβίσουμε, λέγον-
τας πως θγαίνουν αρκούδες εκεί, όταν περάσει η ώρα. Το ρεύ-
μα δεν αποκόπτεται. Έτσι η Τζουμλικά απόκτησε καινούριο
πρόσωπο. Εύχομαι νάναι ευχάριστο για τους νέους νυκτερι-
νούς της επισκέπτες. Και όσο για μας τους παλιότερους ας θυ-
μηθούμε τις δικές μας νυκτερινές εξόδους στο Αυγουσιάτικο
φεγγάρι, που γίνονταν στη Γκουρίτσα και στη Μουρτσάνα της
'Αγίας Παρασκευής, πολλές φορές, μετά τις 12 ώρα τα μεσά-
νυχτα.

Και τώρα μια γνώμη — η γνώμη μου: Η Κοινότητα (Σκα-
μνελίου) προσπάθησε, δυο — τρεις φορές ως τώρα να κάνει μια
δενδροστοιχία, φυτεύοντας δένδρα απ' το χωριό ως την Τζουμ-
λικά, χωρίς επιτυχία, θέβαια, για διάφορους λόγους. Αξίζει,
νομίζω να επαναληφθεί αυτή η προσπάθεια. Όχι όμως με κα-
ναδικές λεύκες και ασκίες, αλλά με ντόπια δένδρα. Φλαμου-
ριές και αγριοαχλαδιές (γκορτσιές). Κι επειδή για τις δεύ-
τερες ίσως να υπάρχουν μερικές αντιρρήσεις, πρέπει να πω
πως είναι πολύ ωραία δένδρα. Ιδίως την άνοιξη, όταν ανθί-
ζουν. Αλλά και πολύ ανθεκτικά.

Καλή επιτυχία λοιπόν.

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ
"ΖΑΓΟΡΙ μας,"

«No 108 θα έχει το φύλλο του Μάρτη 1987 του «ΖΑΓΟΡΙΟΥ
μας» και μ' αυτό θα συμπληρώνει εννέα χρόνια ζωής. 108 φύλ-
λα χωρίς καμία διακοπή, χωρίς καμία παράληψη... Κι' απ' το
No 109 μπαίνει στο 10ο χρόνο του. Λίγο είναι; ...

Πόση προσπάθεια, πόσος αγώνας, μα κυρίως πόση πίστη,
πόση ανεξάντλητη πίστη χρειάστηκε, για ν' ανδρωθεί τούτο
το περιοδικό και να σταθή ολόρθο, μ' αξιώσεις και με δικαι-
ώματα, που πηγαίνουν από το έργο που επιτελεί... Μα και πό-
σος κόπος, πόσος κόπος αλήθεια...

Μέσα στα χρόνια αυτά δεν έπαψε ούτε στιγμή, να ψάχνει,
να βρίσκει και να αμίγει, να ξαναδίνει τους κρίκους της αλυ-
σίδας πουταν κομμένη χρόνια τώρα κι' οι κρίκοι της σκόρπιοι
... Δεν έπαψε με την ύλη του την Ιστορική, τη Λαογραφική την

ΤΑ ΒΟΥΝΑ ΤΟΥ ΠΑΠΙΓΚΟΥ

Δίδεται μία ωραία ευκαιρία στο «Ζαγόρι μας» να διευθύνει τη συζήτηση στο θέμα «να γίνει ο δρόμος από το Πάπιγκο προς το Τσεπέλοβο ή όχι!».

Πολιτισμένα λοιπόν ο καθένας ας εκθέσει τις απόψεις του, δικαιολογώντας και προπαντός τεκμηριώνοντας τις απόψεις του, χωρίς να στρέφεται μετά πάθους και μανίας εναντίον των εχόντων αντίθετη γνώμη, προσπαθώντας ν' αντικρούσει τις απόψεις των με οποιονδήποτε θεμιτόν και αθέμιτον τρόπον, μπαίνοντας στα προσωπικά και οικογενειακά των θέματα.

Έτσι αν ο χώρος στο «Ζαγόρι μας», το επιτρέπει, παρακαλώ καταχωρίστε και τη δική μου γνώμη.

Η τυμφαία Πίνδος ή τα βουνά του Παπίγκου!

Μία απέραντη και ως επί το πλείστον θρασύδης έκτασις! Μοναδική, ανεπαύλη, σε γοητεύει με το ανέκφραστο μεγαλείο της και τη ποικίλη φυσική ομορφιά της, οποιαδήποτε εποχή κι' αν αντικρύσης και κάθε φορά που την αντικρύξεις!

Αυτή την απέραντοσύνη και την μεγαλοπρέπεια θέλουμε, όχι μόνον να μην αλλοιωθεί, αλλά κι' άλλο ακόμα να την στολίσουμε με φυτική θλάστησι και να πλουτίσουμε το ζωϊκό της βασίλειο, για να γίνει ακριβώς όπως ήταν τότε, στα νειάτα της, πριν ο άνθρωπος απλώσει θέβηλα το χέρι πάνω της.

Γιατί τα μηχανικά εφευρήματα του ανθρώπου που μέρα και νύκτα θ' ανεβοκατεβαίνουν τις πλαγιές της Ραδόβολης, της Αστράκας, του Πλόσκου, της Γκαμήλας, με τον θόρυβό τους — (που εκεί μάλιστα λόγω της διαμορφώσεως του εδάφους, δημιουργείται μεγάλη αντήχησις κι' ο θόρυβος γίνεται προμερώτερος και παρατεταμένος)—, και τα καυσάριά τους και τη νύχτα με τα φώτα και τους προβολείς ους, θ' αναγκάζονται έντρομα ν' απομακρύνονται από τον τόπον τους που κιάνες τον κατέχουν, αυτά τα ελάχιστα ζώα και πουλιά που καπέμειναν εκεί και για να πάνε να κρυφτούν, πού;

Αφήστε δα και τις με σύγχρονο εξοπλισμό στρατίες των ικνηγών που εποχούμενοι θα καταφθάνουν εκεί, ιδίως όταν απαγορεύεται το κυνήγι!

Γιατί η αθρόα και χωρίς πλέον κόπο επίσκεψη ανίδεων φυσιολατρών περιηγητών, (αποφεύγω να χρησιμοποιώ την αντιστοιχία λέξη «τουριστών» αυξάνονται κατά πολύ οι πιθανότητες να καταστραφεί ολοκληρωτικά η πλούσια και σπάνια χλωρίδα, είναι πολύ της μόδας! 'Η με την δήμεν συλλογή βοτάνων, που αντί να κόβουν και να τ' αφήνουν, άγρια τα «ξεπατώνουν», όπως κάνουμε με το τσάι και χρόνο με το χρόνο περιορίζεται η θλάστηση. Γιατί, όταν εκείνοι που γνωρίζουν σωστά να θαυμάζουν τη φύση και τα βουνά του Παπίγκου, δεν θα βλέπουν πια τους αετούς περήφανα να πετάνε εκεί στους αιθέρες ή να κάθονται στις πιο ψηλές κι' απόκρυμες κορφές της Αστράκας και της Γκαμήλας!

Δεν θα ακούνε, τις καλοκαιριάτικες μέρες, το πρωινό κι ασταμάτητο κελάδημα του κορυδαλλού ψηλά στον ουρανό.

Δεν θα ακούνε το τσίρισμα και το φτερούγισμα των πολυάριθμων γκαλιτσιών!

Δεν θα ακούνε το τιτίθισμα της πέρδικας ούτε και θα τρομάζουν από το απότομο πέταγμα της!

Δεν θα ακούνε τις φωνές των αγριμιών τις νύχτες!

Δεν θα ακούνε ακόμη ούτε εκείνες τις μικρές και ποικίλες ερωτικές κλήσεις των αναρίθμητων ζουζουνιών!

Δεν θα βλέπουν το λαγό εαφνικά μπροστά τους να πετάζεται από την τούφα ή τον κέδρο και ούτε να θαυμάζουν το ανάλαφρο και γρήγορο τρέξιμό του!

Και φυσικά δεν θα βλέπουν ούτε τα κοπάδια αγριόγιδων — άραγε να υπάρχουν ακόμα— που με το σφύριγμα του αρσενι-

κού, λαχταρισμένα και ταχύτατα να εξαφανίζονται στον κατήφορο!

Αλλά ούτε κι' αυτόν τον πλουμιστό με τις χιλιάδες των αγριολουλουδιών, πράσινο τάπητα θα ξαναϊδούν!

Ούτε τα μορτζίνια, ούτε τα έλατα, ούτε τα ρόμπολα, ούτε τα κέδρα, ούτε και τ' άλλα αγριόδεντρα θα ξαναϊδούν!

Ξεχάσαμε, ούτε και τ' αποδημητικά πουλιά θα τα βλέπουν χαρούμενα να 'ρχονται την Άνοιξη!

Ακόμα θα χάσουν, όσοι σωστά ξέρουν να ζούνε, την κατανηκτική ησυχία, όταν τα καλοκαιριάτικα θράβια, κάτω από τον έναστρο ουρανό, θα κοιμούνται έξω!

Έτσι όταν γίνει ο περιβόητος αυτός δρόμος, θα δοθεί η χαριστική βολή, καταστρέφοντας ανεπανόρθωτα, αυτό το μοναδικό σε φυσική ομορφιά περιβάλλον της τυμφαίας Πίνδου, απλώς και μόνον για να 'ρχονται πολλοί «τουρίστες!» (πόσο κακόχη και γεμάτη μολυσματικά μικρόβια λέξη!), «πόλο έλξης» κ.λ.π., δηλαδή όλα να τα δώσουμε σ' αυτούς! Μα δεν είναι προτιμώτερο να τα προστατεύσουμε και νάναι δικά μας;

Όχι κι' άλλες μαχαίριές στο κορμί και στα σπλάχνα των βουνών του Παπίγκου!

Όχι κι' άλλη κακοποίηση επάνω τους!

Όχι κι' άλλα μικρόβια και τοξικά δηλητήρια!

Όχι και άλλη μόλυνση, ηχορύπανση, και αλλοίωση στο όμορφο περιβάλλον των!

Όχι και άλλα μηχανόφωνα, φωτόφωνα, θορυβόφωνα και δολοφόνα μέσα!

Έχουμε καθήκον και υποχρέωση, τη φύση να την προστατεύσουμε!

Δεν είναι μόνον δικά μας τα βουνά του Παπίγκου, είναι και των άλλων που μας ακολουθούν!

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
Κόνιτσα 7-3-1987

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ «ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

Αναπτύξιακή, την Κοινωνική, τις απόψεις του, τις φροντίδες του, να ξυπνάει τη Ζαγορίσια νοσταλγία, που ξαναφέρει προσκυνητές στις ρίζες τους, στην πατρώα γη, τους απόδημους, έστω και μόνο το καλοκαίρι, έστω και για τόσο λίγο... Κι' από μερικά χρόνια τώρα έσμιξαν οι κοιμμένοι κρίκοι της αλυσίδας...

Κάθε μήνα, χωρίς καμιά καθυστέρηση «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» σαν φτερωτός Ερμής, γυρίζει σ' όλο τον Ελληνικό χώρο και τον Ευρωπαϊκό, μα και πιο έξω ακόμα, και θυμίζει στους Ζαγορίσιους της διασποράς, πως στο Ζαγόρι, η ζωή συνεχίζεται το Ζαγόρι θα ζήσει, όχι σαν στα παλιά χρόνια, μα η ζωή συνεχίζεται. Τους θυμίζει ακόμα πως όλοι θα πρέπει να βοηθήσουμε, για να το ξαναφτιάξουμε ξακουστό, παραδοσιακό, σαν τότε... Γιατί τάχα όχι; Γιατί να μη γίνουμε, όπως τότε, «Ομοσπονδία χωριών» που είχε τη δύναμη κι' αντιμετώπιζε και το δυνάστη;

Ουτοπία; Όχι... Μπορεί να γίνει, αν όλοι το θελήσουμε... Για τη γιορτή των γενεθλίων «του ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΜΑΣ» μια ευχή να γίνει εκατόχρονο και να συνεχίσει, να καλέ όλους τους Ζαγορίσιους σε πανστρατιά, να συνεργασθούν χωρίς τοπικισμούς, χωρίς γκρίνιες, για την αναγέννηση του θαυμάσιου ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΜΑΣ...

Ε.Γ.

Από την τιμητική διάκριση του κ. Κ. Λαζαρίδη

Με το σύντομο αυτό λόγια ευχαρίστησα στην αίθουσα τελετών της παλιάς Ζωσιμαίας Ακαδημίας τη συγκέντρωση με την ευκαιρία της απονομής τιμητικής μου διάκρισης από το Δήμο Γιαννίνων στις 22 Δεκέμβρη 1986.

Κύριε Δήμαρχε

Κύριε Αντιδήμαρχε

Κύριε Πρόεδρε του Δημοτικού Συμβουλίου κύριοι βουλευτές

Αγαπητοί Γιαννιώτες και Ζαγορίσιοι

Αγαπητοί συνάδελφοι

Αγαπητοί μου Κουκουλιώτες — Κυρίες και Κύριοι,

Ανεβαίνω σαυτό το θήμα με κάποιο αίσθημα χαράς και ικανοποίησης, αλλά και μεγάλης συγκίνησης για να εκφράσω τις βαθιές μου ευχαριστίες προς τη Δημοτική Αρχή της πόλης των Γιαννίνων, για την τόσο τιμητική για μένα εκδήλωση να μου απονεμηθεί από την πόλη των γραμμάτων διακριτική επιβράβευση για την ως τώρα πνευματική μου προσφορά στον τόπο μας.

Θα παρακαλέσω όμως να μου επιτραπεί να διατηρώ τη γνώμη, πως η προσφορά μου αυτή δεν υπήρξε τίποτε άλλο, παρά η εκπλήρωση του χρέους μου προς τον τόπο μας, τόσο από άποψη επαγγελματική, δασκαλική υπηρεσία, όσο και απλή σεβασμού προς την παραδοσιακή πνευματική και πολιτιστική κληρονομιά μας.

Το δικό μου έργο, διδακτικό και συγγραφικό, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ισότιμο από επιστημονική άποψη προς το κολοσσίο τέτοιου των εκλεκτών συμπατριωτών μας επιστημόνων, που μαζί με μένα τίμησε τη χρονιά αυτή ο Δήμος των Γιαννίνων.

Θα ήταν μεγάλη μου παράλειψη να μην ευχαριστήσω θερμά και το φίλτατο εκλεκτό λογοτέχνη και συγγραφέα κ. Δημοσθένη Κόκκινο, που με τόση απλοχερία θέλησε να παρουσιάσει την ταπεινότητά μου από άποψη καρποφόρας προσπάθειας στο διδακτικό και συγγραφικό έργο. Εκείνο, νομίζω, πως έχει κάποια ιδιαίτερη σημασία τόσο για την επαγγελματική μου σταδιοδρομία, όσο και παράλληλα μ' αυτή γενικά τη συγγραφική μου προσφορά είναι ότι έτυχε να διοριστώ και υπηρετήσω σε δάσκαλος για 30 συνεχόμενα αρχικά χρόνια στο μικρό άσχημο κατά τον αιώνα μας χωριό όπου Ζαγοριού το Κουκούλι. Όταν στα 1926 ήταν κενή η θέση δασκάλου σ' αυτό κανένας δεν το ζήτησε, όλοι το απόφευγαν, γιατί ήταν μικρό και γιατί επικρατούσε η σφαλερή αντίληψη πως τα μικρά χωριά αποτελούν πνευματικό θούρκο για ένα νέο δάσκαλο. Πόσο δεν στέκεται αυτή η αντίληψη, το επιβεβαιώνει αυτή η στιγμή στον ιερό αυτό χώρο. Η μικρότητα του χωριού μου δε στάθηκε εμπόδιο να μην εξελιχτώ υπηρεσιακά, όπως επώθηκε από τον κ. Κόκκινο ούτε να καταποντιστώ στον πνευματικό θούρκο.

Όταν συμπλήρωσα περισσότερα από 38 χρόνια υπηρεσίας έκρινα πως ήρθε το πλήρωμα του χρόνου, όπως γίνεται για όλους τους δημόσιους λειτουργούς και υπόβαλα την παραίτησή μου. Αυτή ήταν το πρώτο πλήρωμα του χρόνου. Σκέφτηκα πως ούτε τα Γιάννινα, ούτε η Αθήνα ούτε άλλη πόλη Ελληνική είχαν ανάγκη από έναν ακόμα συνταξιούχο. Είχε όμως ανάγκη απόλυτη από μένα το χωριό μου, στο οποίο είδα το πρώτο φως της ζωής. Πήρα την απόφαση να γυρίσω σε συνταξιούχος στο πατρικό μου σπίτι. Είχα ακόμα περιθώρια να δουλέψω για μερικά ακόμα χρόνια και σωματικά και πνευματικά, για το καλό όχι μόνο του χωριού μου, αλλά και όλης της περιοχής του Ζαγοριού και να περιμένω σ' αυτό το δεύτερο, το οριστικό πλήρωμα του χρόνου.

Κατά την παραμονή μου στο χωριό σαν συνταξιούχος με πρόβλεψαν κατά κύριο λόγο οι ιστορικο - λαογραφικές απα-

σχολήσεις. Μέσα στην αχαρκτήριστη φυσιολατρία μου και το σεβασμό μου για κάθε τι το παραδοσιακό, θεώρησα πρωταρχική μου υποχρέωση να επιδοθώ με όσο μπορούσα περισσότερο ζήλο στον τομέα αυτόν. Δεν το θεωρώ σκόπιμο να σας απασχολήσω περισσότερο με το ζήτημα αυτό, δηλαδή ποιои παράγοντες και ποια πρόσωπα έχουν συντελέσει περισσότερο για το ζήτημα αυτό. Πάντως και το πνεύμα της τοπικής προσήλωσης συνέτεινε, ώστε να αναπτυχθεί ένα έντονο χαρακτηριστικό προβάδισμα για τις τέτοιες απασχολήσεις μου.

Κατά το γυρισμό μου στο χωριό είχα σοβαρά υπ' όψει μου τα παρακάτω λόγια γραμμένα από φίλο λαογράφο: «Καλό να ξέρεις όσα πιο πολλά για τους παλιούς προγόνους. Καλό να ξαναβλέψεις μια ζωή, όσο και αν είναι παλιά. Περιέχει αγέραστες και ακατάλυτες αξίες, ας είναι και περασμένη. Πάντα κάτι σου δίνει. Κουβαλάει κοντά της το στοιχείο της αθανασίας».

Μ' αυτές τις αντιλήψεις άρχισα να καταγίνομαι στη συγκέντρωση διάφορων στοιχείων που έχουν σχέση με την ιστορία, λαογραφία, κοινωνιολογία και έθιμα του χωριού μου αρχικά και σε συνέχεια όλου του Ζαγοριού. Άρχισα να προσπαθώ να βρίσκω και να παίρνω στοιχεία από κείμενα παλιών βιβλίων, από αρχαία έγγραφα, από επιγραφές σε γεφύρια, θρόνους, εκκλησιές κ.λ.π. καθώς και από προφορικές πληροφορίες διάφορων ατόμων περασμένης ηλικίας.

Με τη συνταξιοδότησή μου, αντί να πάρω το δρόμο της φυγής από τον τόπο μας και να περιοριστώ να κάνω συστάσεις από μακριά και υποδείξεις τι πρέπει να γίνει για τη θεραπεία των αναγκών, αποφάσισα να δουλέψω όσο μπορώ για να περισωθεί κάτι από τα λείψανα του παλιού λαϊκού πολιτισμού του Ζαγοριού, πριν τα καλύψει όλα η λησμονιά και ο αφανισμός. Η διαπίστωσή μου ήταν φανερή, ότι οποιαδήποτε καθυστέρηση φέρνει ανυπολόγιστη ζημιά.

Η δουλειά όμως αυτή, καθώς είναι αυτόνητο, δεν είναι τόσο εύκολη. Χρειάζεται μερικές θυσίες. Αρχικά η διαβίωση στην επαρχία δεν μπορεί ποτέ να εξασφαλίσει τις ανέσεις που εξασφαλίζει η ζωή στην πόλη. Όσο όμως η ζωή στο χωριό δεν είναι βολική, τόσο αυτή είναι απαραίτητη για μια αποτελεσματική δουλειά, γιατί ο ερευνητής πρέπει νάναι κοντά στα αντικείμενα της ασχολίας του: εκκλησιές, μοναστήρια, θρόνους, δάση, παλιά έγγραφα, ήθη, έθιμα, ιστορικά γεγονότα, παραδόσεις, ζωα, φυτά, ηλικιωμένα άτομα κ.λ.π.

Από το άφθονο υλικό που έχω μαζέψει, χρησιμοποίησα ένα αρκετό τους μέρος στη σειρά των μικρών μου βιβλίων με τίτλο: Μ.Ζ.Β. που ο αριθμός της καθώς ακούσαται, έφτασε ως τώρα στον αριθμό 36. Γεννέται όμως το ερώτημα: Γιατί νάναι ο αριθμός τόσος και να μην είναι μεγαλύτερος, αφού υπάρχει ο απαραίτητος αριθμός στοιχείων για περισσότερα βιβλία;

Εξυπακούεται, βέβαια, πως κύριος φορέας μιας τέτοιας προσπάθειας έπρεπε νάναι το Κράτος, όπως γίνεται σ' άλλες χώρες. Ημείς, ίσως φτάσουμε σ' αυτό το σημείο, όταν θάναί πολύ αργά. Αναγκάστηκα πολλές φορές να κατηφιάρω την κρατική αυτή παράλειψη και αδιαφορία, αλλά, καθώς ξέρουμε, οι απλές υποδείξεις και διαμαρτυρίες δεν φέρνουν αποτέλεσμα.

Σαν κάποιο δείγμα αντίθεσης προς την κρατική αυτή αδιαφορία μπορεί να χαρακτηριστεί η πατριωτική πρόθεση της Ρ.Ε. Εκκλησία. Σχολής να υλοποιήσει το από μένα μαζεμένο αρχαιολογικό - λαογραφικό υλικό για το καλό του τόπου μας. Για κακή όμως τύχη από ανυπόβλητες οικονομικές δυσκολίες δεν έφερε αυτή η πρόθεση ως τώρα το σωστό ευεργετικό της αποτέλεσμα. Η καθυστέρηση αυτή και μένα έχει ρίξει σε όχι ευχάριστη ψυχολογική αναμονή, αλλά και το συ-

Ανθολογία Ζαγορίσιων συγγραφέων

Ο Γιάννης ο Μπαταβάλης

Στη Βεσσαραβία της Ρουμανίας ταξίδευε ο Γιάννης ο Μπαταβάλης (Ιωάννης Βαταβάλης). Συχνά ερχότανε στο χωριό με πολύ καζάντιο.

Στο δρόμο πάντα είχε ανθρώπους που τον φύλαγαν από τους κλέφτες. Κάθε φορά που ερχόταν στο χωριό έφερνε πολλά πράγματα, τόσα όσα μπορούσε να πορέψει το σπίτι σχεδόν δυο χρόνια.

Μια φορά που ερχόταν στο χωριό, κοντά στα Γρεβενά, έπιασαν οι κλέφτες το καραβάνι με τα μουλάρια και με όλα τα φορτώματα.

Ο Μπαταβάλης, προβλέποντας πως είναι πιθανό να συμβεί κάτι τέτοιο (γιατί σε πολλούς είχε συμβεί αυτό το πράγμα), είχε σκεφτεί ένα σχέδιο που να μπορεί να φυλαχτεί από τους κλέφτες, να μην πιαστεί αιχμάλωτος τουλάχιστον. Αυτός είχε πάρει μαζί του δέκα ανθρώπους, νέους, παλικάρια. Δυο έβαλε μπροστά στο καραβάνι των μουλαριών και δυο οπίσω. Αυτοί έπρεπε να προσποιούνται τους αγωγιάτες και σε περίπτωση που θα τους σταματούσαν κλέφτες, με μια συνθηματική φωνή θα ειδοποιούσαν τον Μπαταβάλη, ο οποίος με τα έξη παλικάρια βρίσκονταν στη μέση του καραβανιού. Με το σύνθημα λοιπόν ότι παρουσιάστηκαν κλέφτες, έπρεπε να προσπαθήσει να φύγει ή να παραμερίσει από το δρόμο με τα έξη παλικάρια.

Αυτό και έγινε. Η «μπροστινέλα» είπε το σύνθημα κι ο Μπαταβάλης με τους έξη ανθρώπους του βρήκε κατά σύμπτωση ένα μονοπάτι κι έφυγε με το γρήγορο άλογό του ακολουθούμενος από τους σωματοφύλακές του.

Το δρόμο που θ' ακολουθούσε το καραβάνι τον ήξερε ο Μπαταβάλης και γι' αυτό έκαναν τ' άλογά τους να τρέξουν για να θγουν μπροστά από το καραβάνι. Παραπάνω από ώρα έτρεξαν με τ' άλογά τους ώσπου έφτασαν σε μια ράχη, που ο

ηκεντρωμένο υλικό (βιβλία, αρχαία έγγραφα, διάφορες, συλλογές κ.λπ.) υφίσταται καθημερινά κάποια φθορά. Ευελπιστώ στη γρήγορη τακτοποίηση αυτού του θέματος.

Ας μου επιτραπεί ακόμα κυρίες και κύριοι, να ανακοινώσω και τούτο: Από την ως τώρα εμπειρία μου έχω κάνει διαπίστωση πως στην περιοχή του Ζαγοριού υπάρχουν πολλά στοιχεία που μπορούν να είναι πολύ χρήσιμα και για να απασχολήσουν πολλές επιστήμες (Ιστορία, λαογραφία, αρχιτεκτονική, αρχαιολογία, καλές τέχνες, κοινωνιολογία κ.λπ.) που καθημερινά αυτά χάνονται. Κατά την ταπεινή μου γνώμη, πρέπει να σωθούν απ' τον αφανισμό.

Τέλος θα ήθελα να θεωρηθεί η μεγάλη τιμή που γίνεται σε μένα πως αντανακλάει στο δάσκαλο, τον Ηπειρώτη δάσκαλο, στην έννοια «Δάσκαλος».

Διατυπώνοντας και πάλι τις ευγνωμονες ευχαριστίες μου προς τη Δημοτική Αρχή και προς όλους Σας, εύχομαι να περάσετε με υγεία τις γιορτές και ο καινούριος χρόνος να φέρει την παγκόσμια ειρήνη και σε Σας όλους κάθε χαρά και ευτυχία.

Σας ευχαριστώ

Κώστας Π. Λαζαρίδης

δρόμος ανηφόριζε απότομα και στην κορυφή της πάλι κατηφόριζε απότομα ανάμεσα από στενό που είχε μεγάλες πέτρες (κρεπετούρια) σε τρόπο που ο δεύτερος δεν μπορούσε να δει τον πρώτο, ούτε αυτόν, ούτε το μουλάρι που πήγαινε μπροστά.

— Εδώ, είπε ο Μπαταβάλης, θα το πιάσουμε κι έναν - έναν θα τους τσακώσουμε όλους.

Λιγότερο από μισή ώρα πέρασε και να, φάνηκαν τα πρώτα μουλάρια με τους πρώτους αγωγιάτες. Σ' αυτούς έκανε νόημα ο Μπαταβάλης να περάσουν γρήγορα και να μην σταματήσουν καθόλου. Μετά τους αγωγιάτες φάνηκε κι ο πρώτος κλέφτης που έπεσε πάνω στις κουμπούρες του Μπαταβάλη και των συντρόφων του, ενώ οι αγωγιάτες περνούσαν χωρίς να καταλαβαίνουν τίποτε. Έτσι έναν μετά τον άλλον τους έπιασαν όλους και αφού πήραν σχοινιά από τα μουλάρια τους έδεσαν. Δώδεκα ήταν οι κλέφτες, όπως μολογούν.

Ο Μπαταβάλης, σαν σιγουρευτήκε από τους κλέφτες, έπε στους αγωγιάτες μαζί με τα μισά παλικάρια να φύγουν όσο μπορούν γρηγορότερα και τα δυο «κονάκια» (στάσεις) να τα κάνουν ένα.

— Μια ώρα όσο να φάνε τα μουλάρια την ταί θα καθίμαστε. Εμείς στο χέρι το ψωμί θα το φάμε, περπατώντας.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΒΟΥΛΟΔΗΜΟΣ

(Αφήγημα από το βιβλίο του «Ζαγορίσιος αχός» που κυκλοφόρησε πρόσφατα)

Με τους κλέφτες άφησε ένα καλό παλικάρι, του άφησε ένα από τα καλύτερα άλογά του και του είπε να λύσει έναν σπ' αυτούς ύστερα από 12 ώρες κι αυτός να καθαλίκεψι το άλογό του και να τρέξει να φτάσει το καραβάνι όσο μπορούσε γρηγορότερα.

Έτσι πέρασε η πρώτη περιπέτεια με τους κλέφτες, που όμως έγινε αιτία να περάσει πολλές φουρτούνες απ' αυτούς γιατί ο καπετάνιος το είχε βάλει πείσμα να εκδικηθεί για το ρεζιλίκι που έπαθε.

Έτσι λοιπόν, μια χρονιά που γινόταν ο γάμος του Λάκη του Βαρζώκα, πο υπήρε γυναίκα από το Σκαμνέλι, ήταν καλεσμένος στο γάμο και ο Γιάννης ο Μπαταβάλης. Αυτό το έμαθαν οι κλέφτες και του έστησαν καρτέρι πάνω από το Τσεπέλοβο, στην καρυδιά του Γκόγκα. Για καλή του τύχη όμως, ένας ντραγάτης, που άκουσε το σκοπό που είχαν οι κλέφτες, κατέβηκε στο Τσεπέλοβο και βρήκε το Μπαταβάλη που είχε πάει μπροστά με πεντέξη άλλους και τα κουτσόπιναν στα μαγαζιά, του είπε ότι οι κλέφτες του έστησαν καρτέρι πάνω στην καρυδιά.

— Καλά, του είπε ο Μπαταβάλης. Σ' ευχαριστώ. Και αμέσως φώναξε τους συντρόφους του και τους είπε τα χαμπέρια.

— Μη φοβάστε όμως. Έχω ένα σχέδιο.

— Τι σχέδιο έχεις; του είπαν.

Αυτός, προτού οι άλλοι καταλάβουν τι θα κάνει, μήτε μέσα στο φούρνο που ήταν δίπλα, πήρε γάνες στα χέρια του κι αφού γανώθηκε πρώτος, γάνωσε και τους άλλους και στη συνέχεια γάνωσε και το άλογό του, το περιήφανο εκείνο άλογο που το είχε από τη Βεσσαραβία και ήταν διασταύρωση από φοράδα ουγγαρέζικη και αραβικό άλογο, είχε χρώμα ξανθό ανοιχτό (αλτζιές). Τα άλογα με το χρωματισμό αυτό τα έλεγαν «αλτζιέδες». Γάνωσε λοιπόν τον αλτζιέ για να μην γνωρίζεται και περίμενε νάρθει το ψίκι με τη νύφη.

Περνώντας η νύφη μέσα από την πλατεία του Τσεπέλοβου ο Γιάννης έπιασε το άλογό της και είπε στον πατέρα της να του κάνουν τη χάρη να ξεσαμαρώσουν το άλογο της νύφης και αντί του σαμαριού να καθαλίκεψι η νύφη στη σέλα τη δική του και αντί καπίστρι να βάλουν το χαλινό το δικό του.

Του Γιάννη Μπαταβάλη το χατίρι δεν το χάλαγε κανείς κι έτσι έκαναν όπως αυτός ήθελε. Άλλαξαν λοιπόν κι ο Λά-

τζιές έβαλε σαμάρια και καπίστρι και μπήκε πρώτος στο ψίκι ανεβαίνοντας τη σκάλα του Τσεπέλοβου προς την καρυδιά του Γκόγκα.

Ο Γιάννης ο Μπαταβάλης άφησε το καπίστρι του αλόγου του κι αυτό κατάλαβε πως ο αφέντης του δεν διαίχεται. Έσκυψε το κεφάλι του και πήγαινε σιγά - σιγά σε τρόπο που ούτε φάνιταν ότι το άλογο αυτό ήταν ο περίφημος Αλτζιές.

Φτάνοντας στο «Σφεντάμι» τον σταμάτησε ένα παιδί από τους κλέφτες. Βλέποντάς τους γανωμένους άρχισε να γελάει.

— Ορέ, καρναβάλια έχουμε και γανωθήκαμε;

— Όχι ορέ, από γάμο ερχόμαστε! του είπε ο Μπαταβάλης. Είσαι παντρεμένος ορέ;

— Όχι, αποκρίθηκε το παιδί.

— Ε, τότε κι στα δικά σ'! Και του έδωσε το μπουκάλι να πεί ρακί.

— Τράβα μια γερή ρουφηξιά, έκανε ο Μπαταβάλης.

Το παιδί τράβηξε μια ρουφηξιά και ρώτησε αν είναι εδώ στο ψίκι ο Μπαταβάλης.

— Ναι, έκανε ο ίδιος, εδώ είναι, πίσω έρχεται! Κούνησε λίγο το καπίστρι και το άλογο ξεκίνησε.

Σαν ξεμάκρυνε αρκετά από τους κλέφτες, θάρσε τον Αλτζιέ κι αυτός σήκωσε το κεφάλι κι έδειξε τη λεβεντιά του.

Ο καπετάνιος που καθόταν στον ίσκιο της καρυδιάς και περίμενε να του φέρουν τον Μπαταβάλη, έρριξε τα μάτια του στο άλογο που έτρεχε απέναντι στην πλαγιά και κατάλαβε από το κόψιμό του ότι ήταν ο Μπαταβάλης. Με φωνή που έκανε όλους να χλωμιάσουν είπε:

— Σας έφυγε μωρέ χαραιοφάδες, μωρέ χαζοί, σας έφυγε ο Μπαταβάλης! Και σήκωσε το ντουφέκι του και τούρριξε μια ντουφεκιά.

Έτσι γλύτωσε κι αυτή τη φορά από τους κλέφτες.

Ο Μπαταβάλης ήταν ένας από τους μαρινιώδεις κυνηγούς. Στο κυνήγι όμως δεν πήγαινε ποτέ προτού να κατεβούν οι θάλαχοι από τα βουνά στα χειμαδιά, γιατί ήξερε ότι τους κλέφτες τους θαστούσαν οι θάλαχοι. Αν καταλάβαινε ότι κανένας θάλαχο ρδεν έμεινε στα βουνά, τότε και μόνο έπαιρνε το μονόκανο ντουφέκι κι ανέβαινε πάνω στα περδικοτόπια. Την αδυναμία του αυτή την ήξεραν οι κλέφτες και ξεκίνησαν από την Πρέβεζα κι ήρθαν στην περιοχή και παρακολουθούσαν πότε θα θγει στο κυνήγι ο Μπαταβάλης.

Μια μέρα, έμπα χαμένου, είδαν το Μπαταβάλη να θγαίνει στο κυνήγι και ξέροντας από που θα γυρίσει του έστησαν καρτέρι. Όταν γύριζε ο Μπαταβάλης, με τρεις πέρδικες κρεμασμένες στο ζωνάρι του, ο ήλιος λίγο ήθελε να θασίλει. Λάτρης του χωριού και του τόπου χαϊρόταν εκείνη την ώρα τη φθινοπωρινή γαλήνη. Δεν έκανε όμως άλλο θήμα και δέχτηκε παταργιά από 6-7 ντουφεκιά.

Ο Μπαταβάλης αντέδρασε ψύχραιμα και σωστά. Αμέσως έπεσε κάτω και κυλίστηκε προς το ρέμα, με τρόπο που να δείχνει ότι είναι θαραμένος. Όταν έφτασε στο λάκκο, εκεί που κατάλαβε πως δεν τον βλέπουν, σηκώθηκε και πήρε το λάκκο που θγάζει στο Μοναστήρι του Ρογκοβού. Έτρεχε όσο μπορούσε ώσπου βρήκε το δρόμο που πηγάνει από το χωριό στο Μοναστήρι. Πήρε το δρόμο προς το χωριό. Δεν είχε περπατήσει ούτε 10 μέτρα όταν κατάλαβε ότι του έλειπαν, «γιατί εκεί που κάπου εδώ κοντά πρέπει να είναι», σκέφτηκε, «γιατί εκεί που πέρασα το στενό τις είχα». Γύρισε λοιπόν και τις βρήκε. Ευτυχώς που δεν είχαν πέσει μακριά. Κατέβηκε και πήρε το δρόμο προς το χωριό. Σαν έφτασε στον πρώτο λάκκο είχε νυχτώσει για τα καλά. Όλα τα κέδρα, τα κοτρόνια, τα δέντρα, όλα του φαινόταν πως ήταν κλέφτες. Εκείνη όμως την ώρα σκέφτηκε μήπως οι κλέφτες κατέβηκαν και του το έπιασαν μπροστά. Στάθηκε λίγο και ξανασκέφτηκε. «Μπορεί, είπε, μπορεί να μου το πιάσανε κάπου. Όχι, δεν πρέπει να πάω από το δρόμο. Θα πάω από τα μισόραχα, μακριά απ' το δρόμο». Σε κάθε μισόραχο που έβγαινε (όπως μολογούσε ο ίδιος),

καθόταν παραπάνω από ένα τέταρτο της ώρας για να μπορέσει να δει μη τυχόν καταλάβει καμιά κίνηση. Αυτό το έκανε ώσπου έφτασε στη ράχη στο μονόξυλο, κρασί από το παρακλήσι του αη - Λιά. Εκεί αναγκαστικά έπρεπε ν' ακολουθήσει το δρόμο για το χωριό. Κάθισε αρκετή ώρα και πρόσεξε παντού. Η νύχτα ήταν ήσυχη, τίποτε δεν έδειχνε ότι συμβαίνει κάτι ασυνήθιστο στο χωριό.

Εκείνη τη στιγμή άκουσε να τον φωνάζουν: «Γιάννη! Γιάννη!». Γνώρισε τη φωνή της γυναίκας του και στην αρχή υποψιάστηκε ότι πήγαν οι κλέφτες και την έπιασαν και την υποχρέωσαν να φωνάξει για να δουν που είναι για να τον πιάσουν. Η φωνή εξακολουθούσε ν' ακούγεται: «Γιάννη! Γιάννη! Γιάννη!». Αποφάσισε να μιλήσει:

— Εεεε! φώναξε.

— Πού είσαι μωρέ! ακούστηκε κλάμενη η φωνή της Γιάννας. Τί γίνεις; Άργησις, μου 'κοψις το αίμα!

Είσαι μονάχη ουρή; φώναξε πάλι ο Μπαταβάλης.

— Μοναχή είμαι! αποκρίθηκε η Γιάννα.

— Αν είσαι μοναχή έλα τσιδώ.

Η Γιάννα πήγε και τον βρήκε. Σαν έφτασε κοντά άρχισε να του κάνει παράπονα γιατί άργησε.

Ο Γιάννης δεν είπε τίποτε.

— Πάμε σπίτι και θα σου πω.

Αυτά τα λόγια είπαν μονάχα. Στο σπίτι της είπε τι του συνέβηκε.

Έτσι πέρασε κι αυτή η περιπέτεια του Μπαταβάλη.

Είχαν περάσει πάνω - κάτω δυο χρόνια από τη μέρα εκείνη που έκανε το Μπαταβάλη να σκέφτεται να θγει ακόμα και σπό το σπίτι του. Μέρα - νύχτα τα ντουφεκιά του ήταν έτοιμα για κάθε ενδεχόμενο και στο κυνήγι δεν πήγαινε ποτέ μόνος του. Έπαιρνε 4-5 παιδιά να τον φυλάνε.

Φθινόπωρο ήταν, 24 Νοεμβρίου. Ο Μπαταβάλης έβαλε να καθαρίσει τα δυο μονόκανα όπλα του, τις «σφήκες» όπως τα έλεγαν.

Εκείνη την ώρα πέρασε ο ντραγάτης του χωριού. Του είπε:

— Βλέπω καθαρίζει τα τ'φέκια κυρ Γιάννη και συνέχισε: Πλύντα, πλύντα, μπορεί να χρειαστούν.

Εκείνη τη νύχτα, κοντά στα μεσάνυχτα, χτύπησε η πόρτα η μισιά.

— Μπα! ... έκανε ο Βαταβάλης. Ποιος νάναι τέτοια ώρα! Για σόρε να δεις, είπε στη δούλα. Αλλά να μην ανοίξεις!

Η δούλα πήγε και γύρισε.

Μια γυναίκα είναι και λέει ότι είναι από το Κουκούλι. Την έδωσε η πεθερά της κι ήρθε εδώ να της ανοίξουμε να ξεμερώσει.

Ο Μπαταβάλης σαν άκουσε πως η γυναίκα ήταν από το Κουκούλι, πετάχτηκε ορθός, γιατί στο Κουκούλι δεν είχαν καμιά γυναίκα. Ήταν τυχερός που δεν είπε η φωνή αυτή ότι είναι από τη Μπάγια, εκεί είχαν μια κοπέλα που δεν τα πήγαινε καλά με την πεθερά της και θα άνοιγαν την πόρτα και θα γινόταν το κακό. Το λάθος των κλεφτών τον έσωσε.

— Κλέφτες! Τα σκυλιά τού κερατά! είπε κι έτρεξε στα δυο ντουφεκιά που ήταν έτοιμα.

— Λοιπόν, είπε στη δούλα εσύ θα πάρεις το τρεκούρι και θ' ανέβεις στη γκλαβανή (η γκλαβανή (καταπακτική) ήταν έξω από το σπίτι, στο χαγιάτι, που μπορούσε να ανεβεί άνθρωπος απ' εκεί και να μπει μέσα στο σπίτι) και όποιος θελήσει ν' ανεβεί απ' εκεί θα τον θαρέσεις με το τσεκούρι στο κεφάλι. Άκ'σες τι είπα;

— Και συ Γιάννα, πάρε τα μπαρούτια και τα θόλια κι έλα κοιτά.

Ο Μπαταβάλης πήγε στο άλλο δωμάτιο του σπιτιού που έβλεπε στο δρόμο και χωρίς να φαίνεται κοιτάζε να δει τι γίνεται έξω. Είδε ότι δεν είχε πέσει έξω. Ήταν κλέφτες!

Η φωνή ξανακούστηκε, παρακαλώντας να της ανοίξουν.

— Τώρα, τώρα! Θα σου δείξω εγώ από που είσαι! και στη συνέχεια φώναζε:

— Ορέ σεις, αν είστε χριστιανοί, να σας θράσω την πίστη σας! Κι αν είστε Τούρκοι να σας χέσω το μουχαμέτι σας! και ντουφέκισε μια φορά από το παραθύρι.

Παταργιά από ντουφεκίες ακολούθησε από τους κλέφτες στα παραθύρια του Μπαταβάλη. Δεύτερη ντουφεκιά έρριξε ο Μπαταβάλης που αναστάτωσε όλο το χωριό.

Τότε όλοι οι Καπεσοβίτες βγήκαν με τα όπλα τους στα χέρια πυροβολώντας και φωνάζοντας για να δώσουν θάρρος στο Γιάννη Μπαταβάλη.

Ο Λίας Παπαγεωργίου είχε ανεβεί στη σκεπή του σπιτιού του πυροβολώντας και φωνάζοντας:

—Νταγιάντα Γιάννη! Ικουράγιο! Μη τους φοβάσαι!

Κι ο Κώστας ο Βαρτζώκας έρριχνε κι αυτός από την πολυμήστρα του γειτονικού σπιτιού του. Η Τίτα (Τσιουτρίκω) που ήταν κυνηγός, ντουφεκούσε κι αυτή. Κι ο Ανδρέας ο Κυριάκης έκανε το ίδιο. Ο Μπαταβάλης ντουφεκούσε κι αυτός η δε Μπαταβάλη η Γιάννενα γέμιζε τα ντουφέκια. Στο χωριό μοιρολογιέται ακόμα: «Ο Μπαταβάλης ντουφεκούσε κι η Μπαταβάλη γέμιζε». Σε μια στιγμή ακούστηκε η φωνή της δούλας που φώναζε:

— Ούϊ, ούϊ αφέντ! Αν'θαίνουν απου τ' γκλαβανή!

— Βάρα τον μωρή μι του τσικούρ' στου κιφάλ'!

— Ούϊ, ούϊ σκιάζουμε αφέντ' σκιάζουμε!

—Βάρα τουν μωρή θρώμα, θάρα τουν μωρή σκύλα!

Αμέσως άρπαξε από τα χέρια της Μπαταβάλης τη σφήκα την οποία δεν είχε προκάνει να γεμίσει κι είχε τη σιδερένια θέργα μέσα στην κάνη. Ο Μπαταβάλης πέρασε το ντουφέκι στην πολυμήστρα και έρριξε από τη γκλαβανή. Η σιδερένια θέργα, που δεν πρόκανε να τη βγάλει η Γιάννενα, πέρασε πέρα για πέρα τον κλέφτη που σωριάστηκε στις πλάκες του χαγιάτιού!

Άλλος κλέφτης μ' ένα τσεκούρι ήρθε στην πόρτα και θάβρεσε δυο τσεκουριές. Εκείνον τον ντουφέκισε ο Μπαταβάλης από τις πολυμήστρες που ήταν δίπλα στην πόρτα σχεδόν εξ επαφής. Ο κλέφτης έπεσε και κυλίστηκε στα σκαλοπάτια της ισκύλας μέχρι το πλακόστρωτο της αυλής.

Τότε ακούστηκε μια φωνή από κάποιον κλέφτη που είπε:

— Πάμε να φύγουμε! Αυτός θα μας σκοτώσει όλους! Έχει τζουμχανέ (αποθήκη μπαρούτης).

Ο σκοτωμός του ενός από τους κλέφτες κι ο τραυματισμός του άλλου, το γενικό ξεσίκωμα του χωριού από το ντουφεκίδι που έπεφτε από παντού, ανάγκασε τους κλέφτες να φύγουν.

Τον σκοτωμένο τον πήραν, του έκοψαν το κεφάλι και τον έθαψαν σε κάποια ράχη, τον δε τραυματία τον άφησαν σε μια στενούρα, μεταξύ του σπιτιού του Μαρίνου (Μαρινιάτικο) και του Νούτσου. Αυτός όλη τη μέρα βογγούσε (όπως μολογούν χωρίς να τολμάει κανένας να πάει στον τόπο εκείνο. Το θράδυ οι κλέφτες ήρθαν και τον πήραν.

Τη νύχτα εκείνη, ξημερώνοντας αγίας Αικατερίνης, σαν σταμάτησε το ντουφεκίδι κι απλώθηκε ησυχία στο χωριό, οι χωριανοί ως το πρωί δεν έκλεισαν μάτι. Δεν ήξεραν τι έγινε στο σπίτι του Μπαταβάλη. Η αγωνία τους, όσο να φέξει να μάθουν ήταν μεγάλη. Σαν έφεξε, πρώτη η Τίτα (η Τσοτρίκω) που ήταν κοντινότερο σπίτι, άνοιξε την πόρτα της και φώναξε:

— Γιάννη, έ Γιάννη! Κυρά Κατερίνα!

— Ε... έ, απολογήθηκε ο Μπαταβάλης κι αμέσως είπε:

— Πο'α είσαι σύ;

— Γιώ, η Αλιξάντρα η Τσοτρίκου.

— Τι γίνεται ορή Αλιξάντρα; Πο'οί είνι όξου;

— Κανένas κυρ Γιάννη, οι κλέφτες έφ'καν!

Σε λίγο κατέθηκε κι ο Βαρτζώκας και φώναζε στον Μπαταβάλη, επαινώντας τον για την παλικαριά που έδειξε στη μάχη που έδωσε με τους κλέφτες.

Δεν πέρασε πολλή ώρα κι ο δρόμος έξω από το σπίτι του Μπαταβάλη γέμισε κόσμο. Ο Μπαταβάλης αποφάσισε ν' ανοίξει, ως εκείνη τη στιγμή δεν πίστευε πως οι κλέφτες έφυγαν.

Η πόρτα άνοιξε, οι χωριανοί μπήκαν μέσα, είδαν τα αίματα στις σκάλες, στο χαγιάτι και στην αυλή. Οι δρόμοι του χωριού ήταν κι αυτοί γεμάτοι αίματα όπως έφευγαν οι κλέφτες και πήραν τον σκοτωμένο και τον πληγωμένο.

— Ξημέρωσε. 25 Νοεμβρίου, γιορτή της Αγίας Αικατερίνης. Τη Μπαταβάλη την έλεγαν Κατερίνα. Εκείνη τη μέρα γιόρταζε. Οι γυναίκες του χωριού έτρεξαν, έφεραν νερό κι έπλυναν τα αίματα παντού.

Η δούλα τσακίστηκε να φέρνει γλυκά και ρακί. Όλοι έλεγαν την ευχή τους:

«Χρόνια πολλά της Μπαταβάλης και του χρόνου να απαλλαγούν από τους κλέφτες».

Έτσι τελείωσε κι αυτή η περιπέτεια του Μπαταβάλη με τους κλέφτες.

Για το Πως ο Μπαταβάλης απαλλάχτηκε από τους κλέφτες υπάρχουν δυο εκδοχές.

Πρώτη είναι πως η συμμορία αυτή των κλεφτών έπεσε σε ενέδρα τουρκική στην οποία σκοτώθηκε ο καπετάνιος της κι από κει και πέρα διαλύθηκε.

Δεύτερη είναι η εκδοχή, προφανώς η πιο σωστή, ότι μετά τον πόλεμο που έκανε ο Μπαταβάλης με τους κλέφτες, μετά από ένα χρόνο πάνω - κάτω, αυτοί ξανάρθαν με σκοπό να εκδικηθούν τον Μπαταβάλη και να τον ληστέψουν.

Ήρθαν στην περιοχή του χωριού αποβραδύς. Για να μη γίνουν αντιληπτοί μπήκαν σ' ένα καλύβι ενός αμπελιού από το Κουκούλι, του «Σταμάτη», όπου να περάσει η ώρα να νυχτώσει. Εκεί όμως, όπως ήταν αποσταμένοι, τους πήρε ο ύπνος τόσο βαριά, που ξύπνησαν το πρωί, όταν τα σκυλιά των κυνηγών του Καπεσοβίου άρχισαν να τους γαυγίζουν. Εκεί έτρεξαν οι Καπεσοβίτες κυνηγοί να δουν γιατί γαυγίζουν τα σκυλιά τους και βρέθηκαν μπροστά στους κλέφτες! Έγινε κάποια αναγνώριση και τέλος οι κλέφτες είπαν το σκοπό για τον οποίο είχαν έρθει. Όταν έμαθαν ότι μαζί με τους κυνηγούς λίγο παραπέρα ήταν ο Μπαταβάλης, του φώναξαν να μη φοβάται τίποτε κι ο καπετάνιος άφησε το ντουφέκι του σ' ένα σύντροφό του και πήγε χωρίς ντουφέκι να θρει τον Μπαταβάλη. Όταν του τον έδειξαν, γιατί δεν τον ήξερε, πήγε κοντά του, άπλωσε το χέρι του και του είπε:

— Γεια σου ορέ πουτσάρά Μπαταβάλη! Μπέσα για μπέσα ορέ! Κι από δω και πέρα δεν έχεις να σκιαχτείς τίποτα από τ' εμένα! Από δω και πέρα σε θέλω φίλο, αν με θέλεις και συ!

— Ναι, έκανε κι ο Μπαταβάλης. Μπέσα για μπέσα και φίλος!

Ο καπετάνιος φεύγοντας είπε:

— Είσαι τυχερός ορέ Μπαταβάλη! Δεν είπε ο Θεός να χαλάσει το σπίτι σου και μας απομώρωσε και μας αποκόμισε εδώ, σε τούτο το καλύβι!

— Άντε, γεια σας! είπε κι έφυγε.

Απ' εκείνη την ώρα ο Μπαταβάλης δεν είχε πλέον κανέναν που να τον κυνηγάει. Δεν τον ξαναπειράξε κανένας.

Σαν ερχόταν ο Μάρτης και τελείωνε το κυνήγι, η δουλειά του ήταν στ' αμπέλι. Από το πρωί έβαζε στο σασκούλι του τα εργαλεία για το κλάδεμα, το ψωμί και το προσφάι και πήγαινε στ' αμπέλι απ' όπου γύριζε το θράδυ.

Ένα θραδάκι, γυρίζοντας, κάθησε κι έστριψε τσιγάρο στο μπαξέ της Μπρούζενας. Το άναψε κι αγνάντευε πέρα τον ήλιο που έρριχνε τις τελευταίες ματιές από πέρα κει, από του Μακραλέξη το βουνό.

Το τσιγάρο τελείωσε, το αποτσίγαρο του έκαψε τα χέρια... Ούτε που κουνήθηκε... Ε'χε πεθάνει!

Τον πήραν τα παιδιά του και τον πήγαν στο σπίτι. Την άλλη μέρα τον έθαψαν...

ΠΕΤΡΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Ο παππούς μου

Μου τον περιέγραφε η μάνα μου, εγώ περιέργως δε θυμάμαι τη φυσιογνωμία του, ενώ θυμάμαι άλλους πιο μακρινούς — και τον υπεραγαπούσα, όπως κι αυτός εμένα. Το χινόπωρο μ' έπαιρνε μαζί του στο μεσοχώρι και μ' αγόραζε ψητή γίδα — γκίσα τη λέγαμε.

Ήταν ψηλός, λευκονοκαμωμένος κι όμορφος άντρας με μάτια γαλανά, κανένα από τα παιδιά του και τα εγγόνια του δεν του έμοιασε, φιλότιμος και δουλευτής αλλά μυγιάγγιχτος. Του είχαν κολλήσει και το παρατσούκλι ο Σαλογιάννης — σ' αυτός θα πει τρελός. Φωτογραφία του δε σώθηκε.

Γύριζε πολλές φορές συντροφιά με άλλους απ' τα Γιάννενα και με ξένους άγνωστους. Έφταναν νύχτα στο χωριό.

Τους ρωτούσε:

— Που θα μείνετε, μωρέ απόψε;

— Στο χάνι — στο υπόστεγο δηλαδή της εκκλησιάς.

— Πάμε σπίτι.

Και μας κουβαλούσε, έλεγε η μάνα μου, νύχτα στο σπίτι, άγνωστους ανθρώπους, καμιά φορά και κανένα Τούρκο χωροφύλακα και παιδεύομασταν με την πεθερά μου την κυρά - Βασίλwa να μαγειρέψουμε κάτι γρήγορο, καμιά αλευρόπιτα με τυρί — τις φτιάχνουν ωραιότατες στο Ζαγόρι — ή καμιά ομελέτα, για να φάνε.

Αυτοί όμως οι απλοί άνθρωποι δεν ξεχνούν ποτέ την καλαισούνη και τη φιλοξενία. Μου διηγόταν τούτο η μάνα μου. Πηγαίναμε στα Γιάννενα μια μεγάλη συντροφιά. Κοντά στις Κανάλες ακούμε «στον τόπο». Ψηλά στη ράχη ένας με το τουφέκι, άλλος μπροστά μας και τρίτος να μας ψάχνει τσέπες και στο λαιμό, που είχαμε τη σακούλα με τα λεφτά μας. Ο Παντελής ο Ζιάκας το πήρε προσβολή να θάλουν το χέρι στο λαιμό της Μόσκας της αδελφής του και βγάζει ένα μικρό περίμο — το άρπαξαν κι άρχισαν να τον χτυπάν με τον υποτροφο. Του το άρπαξαν κι άρχισαν να τον χτυπάν με τον υποτροφο. Ήμουν δίπλα του, πήρα θάρρος που δε μ' είχαν ψάψει εμένα, μπαίνω στη μέση και τους λέω: «—Τί τον χτυπάτε τον άνθρωπο, τι σας έκανε», «—Φεύγα εσύ», μου 'λεγε ο κλέφτης και μ' έσπρωχνε όχι όμως δυνατά.

Σφουρίζει το καρπούλι, μαζεθούν γρήγορα γρήγορα ό,τι είχαν σωριάσει μέχρι τότε, μας παράτησαν κι έφυγαν. Η συντροφιά συνεχίσαμε το δρόμο για τα Γιάννενα κι άρχισαν οι κλέφτες, εμένα μου πήραν ένα μετζίτι (αργυρό τάλιρο), εμένα μου κάρτα (κάρτο ήταν αργυρή δραχμή). Εμένα τί σου πήραν κυρα-Σεβαστή; — Εμένα τίποτε. Είπαμε τότε, σίγουρα με έχασαν πάνω στην αναμυπουμούλα».

Πέρασαν χρόνια. Η μάνα μου έμενε μαζί μου στα Γιάννενα. Στην κουζίνα μας, αρκετά ευρύχωρη, δέχονταν τις φιλένες της που έρχονταν στα Γιάννενα για ψώνια.

Μια γυναίκα απ' αυτές είχε τον άντρα της στις φυλακές στην Κέρκυρα και περίμενε να θγει κείνες τις μέρες. Όταν θύγχε, τον έφερε στο σπίτι να του γνωρίσει την κυρα-Σεβαστή. Μπαίνει ο άνθρωπος στην κουζίνα, τον καλωσόρισε η μάνα μου και του ευχήθηκε τα περαστικά.

— Εγώ σας γνωρίζω, κυρα-Χριστοδουλίνα, της λέει.

Τον κοιτάζει προσεκτικά η κυρα-Σεβαστή.

— Εγώ δε θυμάμαι να σε ξαναείδα.

— Για θυμήσου, κυρά, που σας έπιασαν κάποτε οι κλέφτες στις Κανάλες.

— Έχει γούστο, μερέ διάολε, να ήσουν κι εσύ.

— Αμ, ποιος ήταν;

— Για πές μου τώρα, εμένα γιατί δε με ψάξατε και δε μου πήρατε τίποτε;

— Πως μπορούσα, κυρά, να πατήσω κάτω το ψωμί που έφαγα στο σπίτι σου;

Ήταν από κείνους που έφερνε ο παππούς στο σπίτι, όταν ξαπόμεναν τη νύχτα στο χωριό.

Μυστήριο η ψυχή του ανθρώπου. Έκλεβε γιατί δεν είχε ή και από κακή συνήθεια, φύλαγε όμως στην ψυχή του την ευγνωμοσύνη και την αθωοπία. Κρατούσε.

Ο παππούς, όταν πήγαινε για ξύλα στο λόγγο και ήταν η εποχή, έπαιρνε μαζί του θλασταράκια, κερί και σπάγκο και όπου έθρυσκε γκορτζιές (αγριαπιδιές) ή αγριαμηνιές τις κέντρωνε. Κι όταν τον ρωτούσαν, γιατί μπουλιάζει δέντρα που αυτός δε θα φάει, απαντούσε:

— Δεν πειράζει, ας τρων άλλοι κι ας μέ σ'χωρνάνε.

Ήταν τελείως αγράμματος, αλλά είχε δυνατή μνήμη, μου 'λεγαν ότι έκανε πολλαπλάσιασμούς με δυο ψηφία απέξω. Ένα διάστημα τον πήρε ο πατέρας μου στο Βουκουρέστι κι εκεί δούλευε μοιράζοντας ψωμιά σε μαγαζιά και σε σπίτια. Τραβούσε με την κιμωλία γραμμές στον τοίχο πόσα ψωμιά είχε πάει του έσθηναν όμως πολλές φορές τις γραμμές κι έτσι δεν κέρδιζε τίποτε. Και γύρισε στο χωριό.

Συνηθισμένος να κάνει μπάνιο κάθε Σάββατο, όμως το σπίτι δεν είχε λουτρό και η καμμένη η κυρα-Βασίλwa έπρεπε να του κουβαλάει νερό ζεστό και κρύο και τη σκαφίδα στο δωμάτιο. Και τότε άναβαν καυγάδες, τι τα θέλει ο θεοσκοτωμένος αυτά τα καμώματα, του παίρναν και το λάδι που τον θάφτισαν.

Στην κυρα-Βασίλwa φερνόταν πολύ σκληρά — και ποιος δε φερνόταν σκληρά στη γυναίκα του, πιο πολύ στα αγράμματα χωριά του κάμπου. Στη μάνα όμως δε φερνόταν άγρια, τη σεβόταν, μόνο καμιά σκληρή κουβέντα στο θυμό του. Έως φοβόταν μην την πάρει ο πατέρας μου από το σπίτι και τότε θα 'μενε χωρίς πεντάρα.

Ένα χρόνο πριν πεθάνει έμενε κατάκοιτος, τυφλός από καταρράκτη, η κυρα-Βασίλwa δεν ήταν πια, και η μάνα μου τον φρόντιζε και τον κράτησε καθαρό και περιποιημένο μέχρι το θάνατό του.

Η κυρα-Βασίλwa τελείωσε ένα θράδυ ξαφνικά μπροστά στο τζάκι, καθώς ετοίμαζε τις τηγανίτες. Είχε προσκαλέσει σε δείπνο το Γιάννη Πέτσα, αδελφό της μάνα μου, που τον αγαπούσε και τον καμάρωνε σαν παιδί της. Εκεί που είχε το τηγάνι στη φωτιά —εγώ δίπλα της να με φιλέει την τηγανίτα μου— τη βλέπω να γέρνει στο πλευρό σαν να κοιμηθεί. Έτσι πέθανε.

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΜΟΥ

Ήταν ο δεύτερος γιος. Στα δώδεκα χρόνια του τον έστειλαν ταξίδι στο Βουκουρέστι. Τα ταξίδια τότε για τη Ρουμανία γίνονταν με καραβάνια μέσο Σερβίας, είκοσι μέρες δρόμο με τον περίφημο Ρόβα. Υπάρχει και το τραγούδι «ο Ρόβας μας ξεκίνησε εις τη Βλαχία να πάει»...

Μου διηγόταν για τα πρώτα χρόνια της ζωής του στο Βουκουρέστι. Δούλευε μούσιος στο σμιτζίδικό κάποιου συγγενή. Τα γράμματά του ήταν να συλλαβίζει.

Πήγαιναν τότε εκεί ελληνικές εφημερίδες, ανάμεσά τους και η «Πατρίς», που προτιμούσαν οι Ηπειρώτες. Τις περίμεναν πώς και πώς. Ήρθε η εφημερίδα στο μαγαζί, ποιος όμως να τη διαβάσει; Τον φωνάζει ο μάστορας:

—Ξέρεις γράμματα, Χριστόδουλε;

— Ξέρω.

— Για διαβάσε μας την εφημερίδα.

Την παίρνει ο Χριστόδουλος κι αρχίζει, π, ε, πέ, θ, α, θά...

— Ποιος δάσκαλος σ' έμαθε γράμματα, μωρέ; να του πεις ότι είναι γάιδαρος σαν και σένα.

Προσβλήθηκε ο Χριστόδουλος και θάλθηκε να μάθει γράμματα. Στο μαγαζί είχαν πελάτες κάθε μέρα Ρουμανόπαιδα από το κοντινό σχολείο. Αγόρασε ένα ρουμανικό αλφαριθμητικό κι ένα τετράδιο και, ρωτώντας, έμαθε σιγά σιγά να διαβάσει και να γράφει ρουμανικά και λίγη αριθμητική. Μπόρεσε ύ-

στερα να κρατήσει μαγαζί δικό του, να γράφει στη μάνα μου και να διαβάζει τα δικά της. Έγραφε καθαρότατα με ελληνικά στοιχεία, από ορθογραφία όμως μην τα ρωτάς.

Η δουλειά τότε, ιδίως για τα παιδιά, ήταν εξοντωτική. Μου 'λεγε: Δεν αισθανόμουν καλά, κόβονταν τα πόδια μου, δεν καταλάβαινα τι μου συμβαίνει και πάω σ' ένα Ρουμάνο γιατρό, πολύ καλόν άνθρωπο. Μ' εξετάζει προσεκτικά και δε μου βρίσκει τίποτε.

— Δε σου βρίσκω τίποτε, μου λέει. Πόσες ώρες δουλεύεις την ημέρα;

— Ξέρω κι εγώ;
— Για να τις λογαριάσουμε μαζί. Πότε ξυπνάς το πρωί;
— Στις πέντε και μισή.
— Πότε πλυνίζεις το θράδυ;
— Στις έντεκα — έντεκα και μισή.
— Πόσες ώρες ξεκουράζεσαι το μεσημέρι;
— Το μεσημέρι έχουμε δουλειά. Ετοιμάζουμε για τ' απόγευμα.

Πετάχτηκε από την καρέκλα του:
— Και ποιος σε βάζει κι εργάζεσαι τόσες ώρες, μικρό παιδί;

Φοβήθηκα.
— Δε με βάζει κανένας λέω, μόνος μου δουλεύω έτσι. — τι να πώ; να πώ ο θεός μου;
— Όχι παιδάκι μου, πρέπει να ξεκουράζεσαι, δεν έχεις τίποτε, υπερκόπωση έχεις.

Μεγαλώνοντας άνοιξε δικό του μαγαζί, ήταν τακτικός κι έντιμος στους λογαριασμούς του, τον εκτιμούσαν όλοι. Πήγε καλά στις δουλειές του, αγόρασε και το σπίτι στο χωριό κι ήταν πια από τους νοικοκυραίους της Καλουτάς.

Γυρίζοντας από κάποιο ταξίδι του παντρεύτηκε τη μάνα μου, την κυρα-Σεβαστή, τη δεύτερη από τις πέντε κόρες του δασκάλου Αντρέα Πέτσα. Ήταν από τις ωραιότερες κόρες του Πέτσα, αλλά και όλου του χωριού. Χρόνια αργότερα, θα ήμουν εννιά δέκα χρονών, κρατούσε ακόμα τα πρωτεία και της έλεγα: «Έλα, βρε μητέρα—μητέρα λέγαμε τότε—, βάλε σήμερα Κυριακή το καλό σου φόρεμα, τις βάζεις όλες κάτω».

Οι συμβουλές που μου 'δινε ο πατέρας μου, στη χάση και στην πιάση που βρισκόταν στο χωριό ήταν: «όπως θα στρώσεις έτσι και θα κοιμηθείς» και «άπλωνε τα πόδια σου μέχρι που φτάνει το πάπλωμά σου».

Ο Ανδρέας Πέτσα, ο πατέρας της μάνας μου, ήταν δάσκαλος. Εργαζόταν σε χωριά της Τσαμουργιάς, Παραμυθιάς ή Φιλιατών. Τους δασκάλους τότε τους πλήρωναν οι κοινότητες και συμφωνούσαν την αμοιβή σε είδος —καλαμπόκι ή σιτάρι— αλλά τις περισσότερες φορές τον έκλεβαν το δάσκαλο, δεν του 'διναν όσα είχαν συμφωνήσει. Άντε τώρα τρέχα στα δικαστήρια... Και είχε και μεγάλη οικογένεια, πέντε κορίτσια κι ένα αγόρι. Σ' αυτόν η ευχή που έδινε ο κουμπάρος στη στέψη —πέντε γιους και μια μηλιά— είχε πιάσει ανάποδα. Δούλευαν όμως όλη η οικογένεια τα κτηματάκια τους στο χωριό και ζούσαν ήσυχα. Οι Πετσαίοι ήταν ονομαστοί σαν η πιο ήσυχη οικογένεια του χωριού.

Θυμάμαι την ημέρη φυσιογνωμία του, ξανθός, λίγα μαλλιά, γαλάζια μάτια.

Η θεία μου η Αθηνά, η μικρότερη από τις κόρες του, μου 'λεγε για τα τεχνάσματα που σκαρφίζόταν ο έρμος ο δάσκαλος για ν' αποφύγει τ' ακριβότερα δώρα της Πρωτοχρονιάς. Μ' έπαιρνε στην αγκαλιά του και μου 'λεγε: «Απόψε, Αθηνά, θα ξενυχτήσουμε, θα περάσει ο Αι-Βασίλης, έχε το νου σου μην κοιμηθείς». Η ώρα όμως περνούσε και τα θλέφαρα γίνονταν ασήκωτα, τα μάτια έκλειναν. Με σκουντούσε τότε: «Αθηνά, Αθηνά, ξύπνα, ο Αι-Βασίλης». Που ν' ανοίξουν τα έρμα! «Αχ, καμμένη Αθηνά, άργησες και έφυγε. Μη στενοχωριέσαι όμως, αύριο θα σου πάρω εγώ ένα δώρο». Και μ' αγόραζε

από το Μουσιώνη κανένα φτηνό μαντιλάκι ή άλλο μικροποματάκι.

ΑΝΕΠΙΔΕΚΤΟΣ ΜΑΘΗΣΕΩΣ

Με παίρνει από το χέρι μια μέρα ο παππούς μου ο μπαμπάς Γιάννης, η μέρα ήταν συννεφιασμένη κι εγώ στο πλευρό του με το φουστανάκι μου, πάμε να με γράφει στο σχολείο. Τ' αγόρια τότε, μέχρι οκτώ εννιά χρονών, φορούσαν φουστανάκια. Αργότερα μου 'στειλε ο πατέρας από το Βουκουρέστι ένα ναυτικό κουστουμάκι με κοντό πανταλόνι, αλλά το κλίμα της Καλουτάς δε σήκωνε γόνατα έξω και η κυρα-Σεβαστή αγόρασε από τα Γιάννενα λίγη φτηνή ρετίνα ριγέ και μου το μιάκρυνε κι έτσι το πανταλόνι μου ήταν το μισό μπλε και το άλλο μισό ριγέ σκούρο.

Ανεβαίνουμε τη σκάλα του σχολείου κι ο παππούς ανοίγει την πόρτα χωρίς να χτυπήσει. Και παρουσιάζεται στα μάτια μου μια μεγάλη σκάλα, κάμποσες φορές μεγαλύτερη από το δωμάτιο του σπιτιού μου, μισοσκοτεινή, γιατί η μέρα ήταν συννεφιασμένη, τα παράθυρα που έβλεπαν όλα προς το μεσημέρι μικρά κι ο μεγάλος πλάτανος του μεσοχωριού έκρυβε ακόμη πιο πολύ το φως. Ο δάσκαλος όρθιος με τη θέγγα στο χέρι, την ικατέβαζε στα πόδια του ενός από τους τέσσερις μαθητές της μεγαλύτερης τάξης, που φαίνεται κάποιος λάθος είχε κάνει και τώρα ξεφώνιζε. Εγώ γαντζώθηκε σφιχτά στο πανταλόνι του παππού.

Ο δάσκαλος, Στέφανος Τσιρθάρας, από το χωριό Τσιρθάρι του Ζαγοριού, φανερά ενοχλημένος, σταμάτησε να δέρινει και μας κοίταξε. Δεν τόλμησε όμως να κάνει παρατήρηση του παππού που δε χτύπησε την πόρτα.

— Σου 'φερα, δάσκαλε, τον εγγονό μου να τον μάθεις γράμματα. Και του δίνει και μια χαρτοσκούλα με ζαχαρωτά, να μου δίνει πότε πότε να με καλοπιάνει.

— Καλά, λέει ο δάσκαλος, μωτρωμένος, αλλά δήθεν ήρεμος, ως περάσει στο θρανίο με τους μικρούς..., και μου δείχνει ένα θρανίο στο βάθος.

Τράβηξα προς τα και με το κεφάλι κάτω κι ο παππούς έφυγε. Την όλη μέρα μου αγόρασαν ένα αλφαθητάριο κι άρχισε το μάθημα.

Ένα τετράγωνο τραπέζι. Από τη μια μεριά τέσσερα κεφαλάκια σκυμμένα στ' αλφαθητάριό μας, από την άλλη ο δάσκαλος με τη βίτσα στο χέρι έτοιμη. Κι άρχισε το μάθημα.

— Β, α, κάνει...

Δε σκεφτόσουν αν κάνει θά ή θέ ή θί, αλλά αν θα πέσει η θέγγα.

Κι άκουγες: κάνει θέ. Να η θέγγα πάνω στα χεράκια. Δάκρυα και ρουφήγματα οι μύτες.

— Άντε τώρα, πάτε στα σπίτια σας και να τους πείτε: «Μας έδειρε ο δάσκαλος γιατί δεν ξέραμε το μάθημα».

Που να πω τίποτε, ντρεπόμουν. Το πρωί έτρωγα όσο πιο αργά μπορούσα την τρίψα μου το γάλα, περνούσε η ώρα και... «δεν πάω στο σχολείο, πέρασε η ώρα». Που να γλιτώσω όμως από την κυρα-Σεβαστή! Με άρπαζε παραμάσχαλα, δώστου εγώ τίνάζα τα πόδια στον αέρα, μέχρι που φθάναμε στην καμάρια του Θεμελή κι αντικρίζαμε τα παράθυρα του σχολείου.

— Άφησέ με τώρα, της έλεγα, πάω μόνος μου.

Ξύλο στο σχολείο κλάματα στο σπίτι, έπεσα άρρωστος, δεν ξέρω από ποια παιδική αρρώστια. Τότε έμαθαν στο σπίτι ότι έτρωγα ξύλο στο σχολείο και γι' αυτό δεν ήθελα να πάω. Έλεγε η καμμένη η μάκω μου στο δάσκαλο:

— Σε παρακαλούμε, μην το δέρνεις το παιδί, εμείς δε θα το κάνουμε ούτε παπά ούτε δάσκαλο, μόνο λίγα γράμματα θέλουμε να μάθει.

— Μη φοβάστε, δεν παθαίνει τίποτε. Το παιδί για να μάθει θέλει φαί και ξύλο.

Μία που αρρώστησα δε με ξανάστειλαν στο δάσκαλο. Θα έμενα πιθανόν αγράμματος, αλλά για καλή μου τύχη το χωριό

είχε παρθεναγωγείο, όπου πήγαινε η θεία μου η Αθηνά, ένα δυο χρόνια μεγαλύτερή μου, και πήγα μαζί της. Η δασκάλα μου φερνόταν ήμερα, άρχισα να μαθαίνω και πήγαινα καλά. Στις εξετάσεις μ' έβαλε, θυμάμαι, και είπα και ποίημα: «Ακούτε κει, καλέ ο Γιαννάκης της γειτόνισσας με κλάματα πηγαίνει στο σχολείο».

Το καλοκαίρι, ο παππούς μου ο Πέτσα, που είχε διακοπές και φύλαγε τα μελίσσια τα δικά του και της Εκκλησίας, μ' έπαιρνε μαζί του και μ' έμαθε να συλλαβίζω και να διαβάζω.

Την άλλη χρονιά πήγα στο σχολείο με τ' αγόρια πια κι ο δάσκαλος έτριβε τα μάτια του. Περίεργο πράγμα, έλεγε, αυτό το παιδί που δεν μπορούσε να μάθει τίποτε, τώρα είναι ο καλύτερος μαθητής μου.

Αλήθεια, «πολύ περίεργο», δάσκαλε!

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΟΥ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Στις αίθουσες —και μια μικρότερη για το χειμώνα με τζάκι— βρίσκονταν κρεμασμένοι ωραίοι πίνακες, μερικοί πολύχρωμοι, με γράμματα καλλιτεχνικά, τους είχαν φτιάσει ο Θεόδωρος κι ο Κωνσταντής, γιοι του Γιάννη Τενόπουλου ή Μπαλάνη, που είχαν τελειώσει την Ευαγγελική Σχολή της Σμύρνης. Εγώ θαύμαζα τις ικανότητές τους. Ο ένας πίνακας έγραφε: «Η τάξις σώζει, η δέ αταξία πολλούς ήδη απώλεκεν». Ο άλλος: «Μη αναβάλλεις δια την αύριον, ό,τι δύνασαι ποιήσαι τηνήμερον».

Τα συνήματα αυτά μου είχαν κάνει τρομερή εντύπωση και αγωνιζόμουν να τ' ακολουθήσω. Και η καμμένη η μάνα μου, όταν παιδεύουν το θράδυ με τη λάμπα πετρελαίου να ξεμπερδέψω το διάβασμα —δε μ' άρεσε κιόλας να σηκώνομαι το πρωί— μου 'λεγε: Εσύ, παιδί μου, πούλας μέρα για νύχτα. Τη θάναση συμπεριφορά των δασκάλων τη συνηθίζουν τα παιδιά, τη συνηθίσαμε κι εμείς, πιστεύαμε ότι αυτό θα πει σχολείο και αντιδρούσαμε όπως μπορούσαμε. Σοφιζόμαστε το καθεστώς για να γελάσουμε κι αλίμονο στο δάσκαλο που δεν ήξερε να κρατήσει τη σοβαρότητά του, τον σταυρώναμε.

Αρρώστησε κάποτε η δασκάλα και για να μη χάσουν τη χρονιά τα κορίτσια, έρχονταν στο σχολείο των αγοριών. Γέμιαν όλα τα θρανία της σάλας. Είχαμε μαθηματικά. Σήκωσε στον πίνακα την Αννέτα του Σιατίν. Ακριβώς δίπλα στον πίνακα καθόταν ο Σπύρος ο Βέλιος, θεός της. Στη μέθοδο των τριών, ο δάσκαλος ήθελε τούτη τη διατύπωση: «Μια οκά τυρί, για παράδειγμα, κάνει δέκα γρόσια, οι επτά οκάδες πόσο κάνουν»; Έπρεπε να πεις: «δεν ηξεύρομεν» και για να το θροάμε θα κάνουμε αυτό κι αυτό...».

Εκείνη τη μέρα όμως είχαμε πολλαπλασιασμό.

— Τρεις φορές το επτά πόσο κάνει; ρωτάει ο δάσκαλος την Αννέτα.

— Πόσο κάνει, μωρέ Σπύρο; ρωτάει σιγανά η Αννέτα το Βέλιο Σπύρο.

Ο Σπύρος, «ασος» στα μαθηματικά, της λέει:

— Πες «δεν ηξεύρομεν».

Κι ακούμε με γεμάτο το στόμα:

— Δεν ηξεύρομεν.

Τραντάχτηκε η σάλα από τα χάχανα.

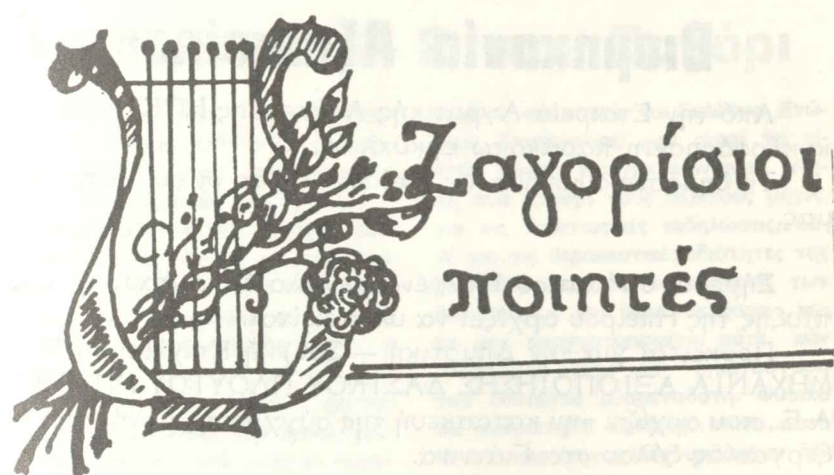
Και η φωνή του δασκάλου:

— Να ξεραθείτε... αίντε, κάτσε κάτω.

— Α, μωρέ παλιο-Σπύρο, τι μου 'κανες.

Αλλά κι ο Σπύρος απορούσε.

ΤΕΛΟΣ

ΦΑΝΗΣ ΤΟΥΛΟΥΠΗΣ

ΕΞΟΔΟΣ

Από τα μουχλιασμένα παραθύρια και τις πόρτες γλυστρά σαν ερπετό το σώμα σου και γδύνεται τη νάρκη, του κελλιού τ' αμπέχωνο. Αφή και μέλι της ανατολής μερώνουν με την άκρη τ' ουρανού επίδεσμο τα μαστιγώματα της νύχτας.

Τα μάτια θάλασσα καλοκαιριού μαγεία του θουνού η μέρα ... βουλιάζει ανεπαίσθητα και χάνεσαι.

Το θράδυ θα σε βρει επί σταυρού κατάχαμα στο δάπεδο της προσμονής σου. Τραγούδησε τον κάλυκα της μέρας. Κλείνει το μόνχο του χωριάτη στη φωνή σου.

ΑΠΩΛΕΙΑ

Τώρα ποιος θα μεζέψει καρτ - ποστάλ για την αγαπημένη, ποιος θα ταχυδρομήσει επιταγή για το κεφαλομάντηλο που τριφτηκε.

Κλάψε πουλί. Η αύρα του Αιγαίου χλωμοφόρησε με τη φτερούγα σου τη διπλωμένη.

ΠΙΩΡΓΟΣ ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Πέρα απ' την άκρη της δημοσίας με περιμένουν δυο ξένοι, (η ψυχρά που κλείνουν τα χέρια τους μ' άγγιξε). Μα έχω τον λίγο αυτό δρόμο να τον γεμίσω φύλλα απ' τις παλιές μαργαρίτες, δυο στεγνωμένα μου δάκρυα, κι ίσως μια ξεχασμένη φωνούλα που πέρασε μεσ' απ' τα θράδια της Άνοιξης.

Πέρα απ' την άκρη της δημοσίας με περιμένουν δυο ξένοι (παιδάκι, παιδάκι ξανθό φέρε τους το χαμόγελο του ερχομού μας).

Βιομηχανία Αξιοποίησης Δασικού Πλούτου Ηπείρου Α.Ε.

Από την Εταιρεία Αγροτικής Ανάπτυξης ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε. κυκλοφόρησε η παρακάτω εγκύκλιος.

Τη δημοσιεύουμε για να λάβουν γνώση οι συμπατριώτες μας.

Σήμερα, 6 Μαρτίου 1987, ένα μεγάλο έργο Δασικής ανάπτυξης της Ηπείρου αρχίζει να υλοποιείται.

Πρόκειται για την Δημοτική - Συν)ική Επιχείρηση ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΔΑΣΙΚΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε., που αρχίζει την κατασκευή της σύγχρονης μονάδας επεξεργασίας ξύλου στα Γιάννινα.

Συγκεκριμένα υπογράφηκε μεταξύ του φορέα ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΔΑΣΙΚΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. και των εκπροσώπων του Πολωνικού Οίκου POLIMEX και του Γερμανικού Οίκου DIMTIER, Οριστικό Συμβόλαιο προμήθειας, εγκατάστασης και θέσης σε λειτουργία του μηχανολογικού εξοπλισμού της σύγχρονης βιομηχανίας ξύλου στα Γιάννινα, ποσού δρχ. 450 εκατ.

1. Η ίδρυση σύγχρονης βιομηχανίας επεξεργασίας ξύλου στην Ήπειρο, με σκοπό την κάλυψη αξιοποίησης των δασικών προϊόντων, ώστε να ενισχυθεί το εισόδημα των μελών Δασικών Συν)μών της περιοχής, αποτέλεσε παλιό αίτημα των Δασικών Συν)μών και Δασοκτημόνων Κοινοτήτων της περιοχής μας.

2. Με αποφάσεις του Νομαρχιακού Συμβουλίου Ιωαννίνων συγκροτήθηκε ο φορέας ίδρυσης της βιομηχανίας, που αποπερατώνεται από τους παρακάτω:

1) Ένωση Δασικών Συν)μών Κόνιτσας - Ζαγορίου - Μετσόβου	ποσοστό 40%	ποσό 22.000.000
2) 41 Δασοκτήμονες Κοινότητας Νομού Ιωαννίνων	ποσοστό 31,98%	ποσό 17.589.000
3) Τ.Ε.Δ.Κ.Ν Ιωαννίνων	ποσοστό 10%	ποσό 5.500.000
4) Εταιρεία Αγροτικής Ανάπτυξης «ΗΠΕΙΡΟΣ» Α.Ε.	ποσοστό 18,02%	ποσό 9.911.000
ΣΥΝΟΛΟ 100%		55.000.000

αποτελεί Δημο-Συν)ική Ανώνυμη Εταιρεία θάσει του άρθ. 44, Ν. 1416/84 και το Καταστατικό δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ (Τ.Α.Ε και Ε.Π.Ε) 2964/13.8.85

Πρόκειται για κοινωνικο-οικονομικό αναπτυξιακό φορέα με συμμετοχή των Συνεταιρισμών, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και του Δημόσιου Τομέα.

Την όλη οργάνωση έχει αναλάβει η Εταιρεία Αγροτικής Ανάπτυξης «ΗΠΕΙΡΟΣ» Α.Ε., με σκοπό να βοηθήσει στην οργάνωση του φορέα και στην υλοποίηση της επένδυσης.

3. Η τεχνικο-οικονομική μελέτη ίδρυσης της βιομηχανίας, η διαδικασία δημοπρασίας, διενεργήθηκε από Ομάδες Εργασίας με αποφάσεις του Υπουργού Γεωργίας, στις οποίες μετείχαν εξειδικευμένα στελέχη του Υπουργείου Γεωργίας, ΑΤΕ, ΠΑΣΕΓΕΣ, Δασολογικού Τμήματος Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και του φορέα.

4. ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Από την Σύμβαση προβλέπεται να παραδοθεί σε λειτουργία η μονάδα σε 18 μήνες. Οι κτιριακές εγκαταστάσεις θα γίνουν από τον φορέα.

5. Το κόστος της επένδυσης προβλέπεται σε 700 εκατ. δρχ. και επιδοτήθηκε από τις Δημόσιες Επενδύσεις Υπουργείου Γεωργίας κατά 80%

Τόπος εγκατάστασης της βιομηχανίας στη ΒΙΠΕ Ν. Ιωαννίνων και σε οικόπεδο που αγόρασε ο φορέας 126 στρεμμάτων.

6. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΪΩΝΤΩΝ

Από την μελέτη προβλέπεται ότι η μονάδα θα έχει την παρακάτω δυναμικότητα:

20.000 μ3 κωνοφόρων
4.000 μ3 οξυάς
4.000 μ3 οξυάς στρογγυλίας

ΣΥΝΟΛΟ 26.000 μ3 (το 8) αρω και διπλασιασμό, δηλ. 52.000 μ3 το χρόνο σε 2 θάρδιες εργασίας.

Προβλέπεται η παραγωγή των παρακάτω προϊόντων σε 1 θάρδια:

4.685 μ3 πριστής ξυλείας πύκνης φυσικής ή τεχνητά αποξηραμένης
990 μ3 ξυλεία επενδύσεων (προφίλ και παρκέτα).
2.626 μ3 ξυλεία ποιοτικά θελτιωμένη με οδοντωτή συγκόλληση
2.420 μ3 ξυλεία ποιοτικά θελτιωμένη για ειδικές χρήσεις
3.029 μ3 πριστή φουρνιστή οξυά για έπιπλα

ΣΥΝΟΛΟ 13.750 μ3 και 10.000 στύλων για ΔΕΗ, ΟΤΕ, εμπομένων. Πρόκειται για προϊόντα (κατά πλάτος συγκόλληση) που μοναδικά θα παράγονται στη χώρα μας και θα αξιοποιούν εγχώρια πρώτη ύλη.

Στη δεύτερη φάση ο φορέας θα προχωρήσει στη δημιουργία των δορυφορικών μονάδων, κυρίως στην ύπαιθρο Κόνιτσας - Ζαγορίου - Μετσόβου, για παραπέρα αξιοποίηση του ξύλου, όπως παραδοσιακά έπιπλα, ξύλινα οικήματα, παλέτες κ.λ.π.

7. Το προσωπικό που θ' απασχοληθεί μόνιμα στη βιομηχανία θ' ανέρχεται:

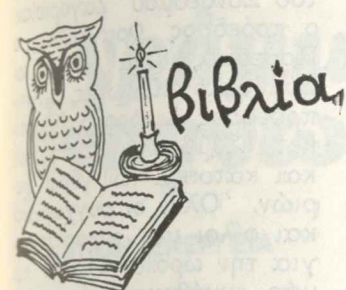
— Υπαλληλικό	15 άτομα
— Εργατοτεχνικό	48 άτομα
ΣΥΝΟΛΟ	63 άτομα

8. Η ίδρυση της βιομηχανίας ξύλου θα συμβάλλει αποφασιστικά:

α) Στην εκμετάλλευση - θελτίωση - καλλιέργεια των δημοσίων και κοινοτικών δασών της περιοχής Ηπείρου, με την πραγματοποίηση επενδύσεων στον δασικό χώρο για την εκτέλεση κατάλληλων έργων υποδομής.

β) Στην αύξηση του εισοδήματος των ορεινών πληθυσμών και την παραμονή ενεργού πληθυσμού στις ορεινές Κοινότητες της περιοχής Ηπείρου, με την δημιουργία απασχολήσεων στην εκμετάλλευση των δασών.

γ) Θα προσφερθούν στην αγορά χρήσιμα προϊόντα ξύλου, για πολύπλευρες χρήσεις, ώστε να υποκατασταθούν εισαγωγές, με συναλλαγματικό όφελος για την εθνική μας Οικονομία.

ΖΑΓΟΡΙΣΙΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΘΩΜΑΣ Χ. ΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΥ «ΑΡ-ΘΡΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ» Α-θήνα 1986. Σελίδες 78. Επιμέλεια: ΕΡΜΗ ΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΥ. (Φωτοτυπημένο αντίγραφο).

Το με τον παραπάνω τίτλο έντυπο δεν ανήκει σε έκδοση τυπογραφείου. Το περιεχόμενό του αποτελείται από 78 σελίδες, καλλιτεχνικά δακτυλογραφημένες και αναμνηστικές σε διπλό. Αυτές οι σελίδες αντιπροσωπεύουν διάφορα άρθρα και λόγους που έχουν δημοσιευτεί εδώ και περισσότερα από 50 χρόνια στην εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ» που κυκλοφορούσε στο Βουκουρεστί της Ρουμανίας. Γραμμένα αυτά τα άρθρα από το Ζαγόριο (Αρτσιονί) μακαρίτη Θωμά Χ. Μουδόπουλο δημοσιογράφου και λόγιου. Τα δημοσιεύματα αυτά τα σταχυολόγησε από την εφημερίδα αυτή ο γιος του Ερμού Θ. Μουδόπουλου, Γυμνασιάρχης, τα επεξεργάστηκε με προσοχή, επιμελήθηκε τη φωτοτύπία τους και τα κατάταξε αρχικά φροντισμένα σε βιβλίο.

Κατά κατηγορίες περιέχονται στο βιβλίο αυτό συνολικά 14 άρθρα με γενικό εθνικό περιεχόμενο, 6 τέτοια που αναφέρονται στην εσωτερική πολιτική κατάσταση της Ελλάδας (1920 - 1934), τρία σχετικά με την Ήπειρο, καθώς και μερικούς επισημοποιημένους και πανηγυρικούς λόγους. Όλα αυτά συνολικά αποτελούνται σε 32 ενότητες. Κατά γενικό τρόπο τα κείμενα από αυτά τα δημοσιεύματα είναι πολύ διαρωπαστικά για την κατάσταση, εθνική και πολιτική, της πατρίδας μας στα περασμένα εκείνα χρόνια.

Ο συγγραφέας τους Θωμάς Μουδόπουλος σαν δημοσιογράφος τότε στη χώρα της Ρουμανίας, που τόσο φιλόξενη στάθηκε πάντοτε στους απόδημους Έλληνες, πληροφορημένος από πατριωτικά κινήματα, πρόσφερε τότε πολύτιμες εθνικές υπηρεσίες στα πλαίσια της δημοσιογραφικής του ιδιότητας. Πολύ δικαιολογημένα ο συμπατριώτης μας, μακαρίτης πατέρας αυτός, Άλκης Μυρσίνης - Μάνδης, λογοτέχνης και συγγραφέας, χαρακτήρισε το Θ. Μουδόπουλο «άνθρωπο αγωνιστή» και «εμφανισμένο οραματιστή». Εύλο-

γα διαπιστώνει κανένας αυτούς τους χαρακτηρισμούς αν διαβάσει τα άρθρα του αυτά που περιέχονται στο βιβλίο αυτό. Ο Θωμάς όμως Μουδόπουλος δεν υπήρξε μόνο θεομύητος σε πατριωτικό παλμό δημοσιογράφος, αλλά και πολύ ταπεινός στη διατύπωση της γνώμης του για την πολιτική κατάσταση της Ελλάδας. Διαβάζοντας κανένας τα άρθρα του ενημερώνεται ιστορικά για πολλά εθνικά μας ζητήματα. Ο Θωμάς Μουδόπουλος επέδειξε την ίδια δραστηριότητα και εδώ στην Ελλάδα, αλλά και στη δημοσιογραφία του σε άλλες εφημερίδες. Γενικά διακρίθηκε κατά τρόπο ξεχωριστό στα πνευματικά ζητήματα. Αξίζουν θεμότατα συγχαρητήρια στο παιδί του Ξ. Ερμού Μουδόπουλο, Γυμνασιάρχη, γιατί με την ενέργειά του αυτή έρχονται σε φως πολλά ιστορικά και πολιτικά στοιχεία που μας ενημερώνουν κατάλληλα για θέματα με μεγάλο ενδιαφέρον. Ευχόμαστε να συνεχιστεί αυτή. Αποτελεί αποθησαύρισμα πολύτιμων στοιχείων για μελέτη από τις νεότερες γενιές της πατρίδας μας.

Κ.Π.Α.

— ● ★ ● —

ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ: αρ. 35. Η Ερασιτεχνική μου Βοτανική Συλλογή. αρ. 36. Βοτανικά Λαογραφικά Στοιχεία Κουκουλιού και Βίκου.

Το πνεύμα μου και η καρδιά μου τούτες τις μέρες τις χειμωνιάτικες απλώνονται και σιργιανάν στα δύο τελευταία βιβλία της «Μικρής Ζαγορίας Βιβλιοθήκης» του φωτισμένου δασκάλου, εκλεκτού ανθρώπου και φλογερού Ζαγορολάτρη κ. Κώστα Λαζαρίδη. Τον ευχαριστώ και τον ευγνωμονώ γιατί μελετώντας τα ταξιδεύω στα λαχταριστά χρώματα της γενέθλιας γης και αγάλλομαι σαν αγκαλιάζω τα ριζώματά τους που έθρεψαν και τρέφουν τις φυσικές κι ανθρώπινες ζωές του τόπου μας και του λαού μας.

Είναι βιβλία που απλώνουν την επιστημονική έρευνα και περιγραφή στον πρώτο τομέα της θεϊκής δημιουργίας στο βασίλειο των φυτών.

Ο συγγραφέας ζώντας κοντά στο φυσικό κόσμο της ιδιαίτερης πατρίδας του, από τα πρώτα παδ'κά βήματά του ως τα γηρατεά του ευτυχήσιμα, παρακολούθησαν όλη τη βιολογική πορεία των φυτών με τρυφεράδα κι αγάπη γονική. Με πολλά απ' αυτά μεγάλωσε μαζί τους σαν αδερφός.

Άκουσε τους σπόρους να βλαστάνουν. Είδε τις ρίζες ν' αγκαλιάζουν τα καρπερά, το έδαφος το ζωγόνο. Έννοωσε τους χυμούς ν' ανεβαίνουν στο κορμί τους και στα φύλλα τους, σ' ανθη τους και στους καρπούς τους. Γλυκά ακούγοντο οραματιστή. Εύλο-

Κανάλι ΕΡΤ-2 και Ζαγόρι

— Από τότε που εγκαταστάθηκαν αναμεταδότες ΕΡΤ 1 και 2 στο Δεράτι, πολλά χωριά του Ζαγορίου έλασαν το πρόβλημα της Τ.Υ.

Ο αναμεταδότης ΕΡΤ 2 όμως εδώ και δύο χρόνια χάλασε και έτσι βλέπουμε μόνο ΕΡΤ 1. Μας υποσχέθηκαν ότι θα τοποθετηθεί αναμεταδότης ΕΡΤ 2 στους Ασπραγγέλους ή Δίλοφο.

— Δυστυχώς τα λόγια έμειναν λόγια. Πέρασαν τρία και πάνω χρόνια από τότε και ενώ όλες οι περιοχές του Νομού δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα με το να βλέπουν στην οθόνη καθαρότατα τα 2 τηλεοπτικά δίκτυα η περιοχή Ζαγορίου εξακολουθεί να στερείται την προβολή του προγράμματος της ΕΡΤ 2. Γιατί;

— Έγιναν πολλές φορές μεμονωμένες διαμαρτυρίες για την αποκατάσταση της ομαλότητας, αλλά δυστυχώς εξακολουθεί η ίδια κατάσταση. Δεν πραγματοποιήθηκε συντονισμένη ενέργεια, ούτε από τις κοινοτικές αρχές των 44 χωριών του Ζα-

γορίου, ούτε από το Σύλλογο Ενώσεως Ζαγορισιών. Ών αρκεί να γίνεται λόγος, για την κοινωνική κίνηση στο Ζαγόρι τους θερινούς μήνες, για τις θεραπευτικές ιδιότητες της βοτανολογίας από τη συλλογή των Βικογιατρίων και άλλα διάφορα και να μην πραγματοποιείται ούτε καν να γίνεται λόγος για εγκατάσταση του δεύτερου αναμεταδότη. Φυσικά θα αναρωτηθεί κανένας. Μόνο αυτό είναι απαραίτητο; Δεν υπάρχουν άλλα ζωτικά θέματα που έχουν προτεραιότητα να πραγματοποιηθούν; Ασφαλώς! Ναι! Αλλά απαιτούν μεγάλοι οικονομικοί πόρους, ενώ τούτο δεν απαιτεί υπέρογκα ποσά παρά μόνο ελάχιστη μέριμνα και ελάχιστο κόπο.

— Οι λιγοστοί Ζαγορισιοί που ζούν το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα του έτους στα 44 χωριά του Ζαγορίου ας μη στερηθούν άλλο το τηλεοπτικό πρόγραμμα της ΕΡΤ 2. Ας μεριμνήσουν για τούτο όσοι έρχονται στο Ζαγόρι (στη γενέτειρά τους) στα 44 χωριά από τις μεγαλόπολεις για να μείνουν σ' αυτό 10-15 μέρες (αν βέβαια θα μείνουν κι αυτές) γιατί έχουν συνηθίσει στη χλιδή και στην κάθε είδους ψυχαγωγία που δεν υπάρχει στα χωριά.

— Ας επιληφθούν του θέματος οι νέοι κοινοτικοί φορείς κάθε χωριού σαν αρμόδιοι μαζί με τα μέλη του Συλλόγου Ενώσεως Ζαγορισιών, ώστε να αποκατασταθεί η μέχρι τώρα ανωμαλία που για τρίτο χρόνο έχει σαν αιτία να στερούνται τα Ζαγοροχώρια το τηλεοπτικό πρόγραμμα της ΕΡΤ-2.

— Αρκητή είναι η υποχωρητικότητα πολλών φορέων του Ζαγορίου σε θέματα που θα ωφελούσαν τα ίδια τα χωριά μας με το να λένε: «Δεν πειράζει ας γίνει έτσι αφού δεν γίνεται διαφορετικά» ή «Ας φύγει από μας και ας το κάμουν οι άλλοι», πράμα που δεν συμβαίνει κάτι παρόμοιο σε άλλες περιοχές.

— Να μην καυχόμαστε ότι το Ζαγόρι θεωρείται ο πνευματικός φάρος της Ηπείρου αν όχι της Ελλάδας. Ήταν άλλοι εκείνοι οι παλαιοί Ζαγορισιοί, που τους δέκρινε αρκετή ικανότητα σε μία εποχή (που τα πάντα ετάσκιζε η φοβέρα και τα σκέπασε η σκληρά στην περίοδο της Τουρκοκρατίας), όταν κατορθώσαν και διατήρησαν ορισμένα προνόμια που ωφέλησαν την περιοχή τους, η οποία μεγαλούργησε στον Κοινωνικό όταν Πολιτιστικό και στον Πνευματικό τομέα.

— Σαν μην αρκούσαν όλα αυτά φημιολογείται πρόσφατα πως δεν πρέπει να επεκταθεί το δίκτυο στις θερμές βουκές των βουνών του Ζαγορίου (Λατράκα - Τύμφη - Γκαμήλα), όπου τους θερινούς μήνες παραθερίζουν σκηνίτες - κτηνοτρόφοι νομάδες, για να μη χάσει το τοπίο τη φυσική ομορφιά. Αυτό φού).

ΤΑΚΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

τού εκδότη

ΔΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΑΝΑΠΟΔΙΕΣ

Η ασθένειά μου που με απομάκρυνε για 5 μήνες από τη διεύθυνση του περιοδικού μας, δημιούργησε προβλήματα στην έκδοση και διακίνηση του, αν και η έκδοση συνεχίστηκε κανονικά από τη Συντακτική Επιτροπή.

Με την επιστροφή στα καθήκοντά μου, μετά την ανάρρωση, πιστεύαμε ότι θα αντιμετωπίζαμε και πάλι ευνοϊκά τα εμπόδια που πάντα παρουσιάζονται κατά την έκδοση του περιοδικού. Ατυχώς νέο σοβαρό εμπόδιο παρουσιάστηκε. Ο υπεύθυνος για την έκδοση του περιοδικού μας λινοτύπης απεχώρησε της υπηρεσίας. Οι παρακλήσεις μας να μείνει 2-3 ημέρες ώστε να ολοκληρωθεί το φύλλο του Μαρτίου δεν καρποφόρησαν και έτσι αντιμετωπίσαμε δυσκολία στην έκδοση των μηνών Μαρτίου - Απριλίου (που έχουμε καθυστέρηση στα χέρια σας). Με παράπονο το γράφουμε διότι ο παραπάνω λινοτύπης είναι ζαγορίσιος και πρέπει να έχει κάποια υποχρέωση στην εταιρεία μας που πάντα του συμπαράσταθηκε.

Δυστυχώς στα Γιάννινα δεν υπάρχει εργατικό προσωπικό ικανό για την έκδοση ενός αξιόλογου περιοδικού που απαιτεί εξειδίκευση. Με αποτέλεσμα οι εκδοτικές επιχειρήσεις να μην είναι εις θέσιν να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους.

Το θανατογράφημα και παρακαλούμε τους αναγνώστες μας να έχουν υπ' όψιν τις παραπάνω συνθήκες κάτω από τις οποίες είμαστε υποχρεωμένοι να εκδίδουμε το περιοδικό. Ας μην μας κατηγορούν συνεπώς για κάτι που δεν οφείλεται σε μιάς άν και αντιλαμβανόμαστε ότι δεν είναι ορθό να παρουσιάζεται ανωμολία στην κανονική παραλαβή κάθε έκδοσης.

Όσο για τις σελίδες που θα λείπουν τους θεατούμε ότι θα συμπεριληφθούν είτε σε πανηγυρικό τεύχος, είτε

αυξάνοντας τις σελίδες κάθε μήνα αρκεί οι συνεργάτες μας να μην μας ξεχνούν και να μας στέλνουν εγκαίρως την συνεργασία τους.

* Με την ευκαιρία παρακαλούμε τους συνδρομητές να μην ξεχνούν την αξία του ημερολογίου που μόνο τα έσοδα αποστολής περνούν τις πενήντα δραχμές.

KIMΩN KYPIAZHS

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟ

ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ

Στις 21(2)87 και 25(3)87 κατά τις εορτές της απελευθέρωσης της πόλεως των Ιωαννίνων και της 25 Μαρτίου αντίστοιχα το χορευτικό τμήμα του Συνδέσμου Ζαγορισίων παρέλασε και απέσπασε τα θερμά χειροκροτήματα του πλήθους.

Πράγματι ήτο μία συγκινητική στιγμή καθώς νέοι και νέες από το Ζαγόρι με τις τοπικές ενδυμασίες την σημαία του Συνδέσμου και το λεβέντικο παράσημά τους έδωσαν το παρόν.

Όσοι από τους νέους και νέες φίλους του Ζαγορίου επιθυμούν να μάθουν τους χορούς του τόπου μας μπορούν χωρίς καμία χρηματική επιβάρυνση να έρχονται στις πρόβες οι οποίες γίνονται κάθε Σάββατο και ώρα 6.30 στην οδό Οπλ. Πουτέστη 1 πλησίον υποδηματοποιείου «ΒΑΒΟΥΛΑ».

ΚΑΝΑΛΙ ΕΡΤ 2
ΚΑΙ ΖΑΓΟΡΙ

από τους Οικολόγους. Θα πρέπει κι εδώ οι Κοινοτικοί φορείς να παίξουν πρωτεύοντα ρόλο με άλλους φορείς της περιοχής να πραγματοποιηθεί τούτο. Διαφορετικά θα εκλείψει απ' το Ζαγόρι κάθε είδους κτηνοτροφία ιδιαίτερα στα θερινά ορεινά βοσκοτόπια που έχουν ανάγκη συγκοινωνίας για να μπορέσουν να διαδεχθούν οι νέοι το σκληρό πατροπαράδοτο επάγγελμα του κτηνοτρόφου.

Κουκούλι Μάρτιος 1987.

Α.Κ.Α.

Ο ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΑΝΘΡΑΚΙΤΗ ΖΑΓΟΡΙΟΥ
«Ο ΜΕΘΟΔΙΟΣ»
ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟΙ
ΧΟΡΟΙ ΤΟΥ

Το Σάββατο θράδυ στις 21-2-87 στο κέντρο «ΟΑΣΗ» ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος του χωριού μας πραγματοποίησε στο ετήσιο χορό του για τα μέλη του τους Ανθρακιώτες αλλά και τους φίλους του Ανθρακίτη.

Ήταν μία πάρα πολύ ωραία γι' αυτούς που την παρακολούθησαν, περίπου 200 άτομα. Το Ζαγορίσιο συγκρότημα του Λευτέρη Σαρβέα άρχισε το γλέντι με το τραγούδι ποταμιά. Οι πάντα ωραίοι παραδοσιακοί χοροί υποχρεώνουν όλους τους παρευρισκόμενους να συμμετέχουν στο πραγματικά Ζαγορίσιο γλέντι.

Στον χαίρετισμό που απηύθυνε ο πρόεδρος του Συλλόγου Βασ. Τζίμας ανέφερε εκτός των άλλων ότι ο Σύλλογός μας δεν ιδρύθηκε από προσωπικές φιλοδοξίες, αλλά για την πολιτιστική ανάπτυξη του χωριού, πράγμα το οποίο έχει αποδείξει μέχρι σήμερα με έργα.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου ήταν επί ποδός για την καλύτερη εξυπηρέτηση των καλεσμένων, αλλά και όλοι οι Ανθρακιώτες προσπαθούσαν να εξυπηρετήσουν τους φίλους του χωριού μας με μεγάλη ευγένεια πράγμα για το οποίο χαρακτηρίζεται το χωριό.

Είναι πραγματικά σημαντικό το έργο που προσφέρουν αυτοί οι οποίοι κουράζονται για την επιτυχία τέτοιων εκδηλώσεων, εργάζονται σιωπηρά αλλά οπωσδήποτε θετικά για τον τόπο τους.

Ετσι μ' όλα τα παραπάνω στοιχεία οι φίλοι Ανθρακιώτες πέρασαν μία ευχάριστη θραδιά που το κέφι κράτησε ως τις πρωινές ώρες.

Εκτός αυτού όμως απειδείχθηκε πως όλοι μας ίδιοι και ίσοι μεταξύ μας, σ' αυτές τις εκδηλώσεις, πετυχαίνουμε να μεγαλώνει η αγάπη μεταξύ των Ανθρακιωτών. Στοιχείο απαραίτητο για να μπορέσουμε να συντηρήσουμε και να τα γνωρίσουμε στις ερχόμενες γενεές στο μέλλον.

Το χορό μας τίμησαν με την παρουσία τους το Δ.Σ.

ΚΥΡΙΑΙΚΗ 1-3-1987

Δεν σταμάτησε όμως ο Σύλλογος του Ανθρακίτη τις Αποκριάτικες εκδηλώσεις του με το χορό στις 21-2-1987. Την Κυριακή της Τυροφάγου ξαναζωντάνεψε το έθιμο της τζαμάλας στο χωριό. Οι περισσότεροι, διαμένοντες στα Γιάννινα, από το υποχρεώνουν όλους τους παρευρισκόμενους να συμμετέχουν στο πραγματικά Ζαγορίσιο γλέντι.

Αν και εγώ προσωπικά ασχολήθηκα με τα προβλήματα του χωριού, έμεινα με την εντύπωση ότι από τους εκπροσώπους του ιδρύματος επιδόθηκε καθαρά ότι προς το παρόν η ενίσχυση της εκροούσαμε. Μόλις άρχισε να σουρουπώνει, αφού κτυπήσαμε την καμπάνα της εκκλησίας, πράγμα που σήμανε ότι όλα είναι έτοιμα, θέλαμε φατιά. Όλοι μαζεμένοι και γύρω με αρχήσαν τα συνηθισμένα πειράγματα των Απόκριων. Το Δ.Σ. είχε προμηθευτεί αρκετό κρασί και μεζέδες και πρόσφερε σε όλους, που παρευρέθηκαν εκεί. Άρχισε το γλέντι και ο χορός από όλους μικρούς και μεγάλους. Αρκετοί μασκαρεμένοι ομορφαιναν την εκδήλωση με τα αστεία τους. Αργότερα τραγουδήσαμε και χορέψαμε όλοι μαζί μια παρέα, με πρώτο και καλύτερο τον ΤΟΛΗ (Λούσια) ΣΤΑΜΟΥΛΗ, που θυμάται όλα τα παλιά τραγούδια.

Είμαι πραγματικά σημαντικό το έργο που προσφέρουν αυτοί οι οποίοι κουράζονται για την επιτυχία τέτοιων εκδηλώσεων, εργάζονται σιωπηρά αλλά οπωσδήποτε θετικά για τον τόπο τους.

Ετσι μ' όλα τα παραπάνω στοιχεία οι φίλοι Ανθρακιώτες πέρασαν μία ευχάριστη θραδιά που το κέφι κράτησε ως τις πρωινές ώρες.

Εκτός αυτού όμως απειδείχθηκε πως όλοι μας ίδιοι και ίσοι μεταξύ μας, σ' αυτές τις εκδηλώσεις, πετυχαίνουμε να μεγαλώνει η αγάπη μεταξύ των Ανθρακιωτών. Στοιχείο απαραίτητο για να μπορέσουμε να συντηρήσουμε και να τα γνωρίσουμε στις ερχόμενες γενεές στο μέλλον.

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΖΩΚΑΣ

Ανθρακίτης

του Συνδέσμου Ζαγορισίων, ο πρόεδρος Φραγκάδων, ο Πρόεδρος και Κοινοτικοί Σύμβουλοι Καλατάς, ο Αντιπρόεδρος Δικόρφου, Κοινοτικοί Σύμβουλοι Διστόμου και κάτοικοι των γύρω χωριών. Όλοι οι συγχαριστικοί και φίλοι μας ευχαρίστησαν για την ωραία θραδιά και μάς ευχθήκαν πάντα πρόοδο και προκοπή με το ίδιο πνεύμα για το καλό του χωριού μας.

γράμματα αναγνωστών

ΑΣΤΟΧΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Στο προηγούμενο φύλλο του περιοδικού μας δημοσιεύτηκε έγγραφη διαμαρτυρία της Εκκλησιαστικής Επιτροπής Φλαμπουρά, στην οποία, ο συντάξας προσπαθώντας να εντυπωσιάσει, γράφει ότι επισκέφθηκαν την κοιτίδα... «σήμερος κ. Λαζαρίδης και ο συνταγογράφος (σημειώση δική μου πού;») κ. Κίτσος, μετά της συνοδείας αυτού αφήνοντας έτσι την εντύπωση για πάλιμη συνοδεία κλπ. ενώ η συνοδεία αποτελείτο από δύο επώνυμους. Τον κ. Κ. Πανταζή, οικονομικό διευθυντή του ιδρύματος και τον υπογράφοντα που επισκέφθηκαν το Φλαμπουρά με δική τους έξοδα (μεταφορικά και φαγητό). Εκτός του γλυκού που προσφέρθηκε από τον κ. Θ. Μαυριαντάκη.

Αν και εγώ προσωπικά ασχολήθηκα με τα προβλήματα του χωριού, έμεινα με την εντύπωση ότι από τους εκπροσώπους του ιδρύματος επιδόθηκε καθαρά ότι προς το παρόν η ενίσχυση της εκροούσαμε. Μόλις άρχισε να σουρουπώνει, αφού κτυπήσαμε την καμπάνα της εκκλησίας, πράγμα που σήμανε ότι όλα είναι έτοιμα, θέλαμε φατιά. Όλοι μαζεμένοι και γύρω με αρχήσαν τα συνηθισμένα πειράγματα των Απόκριων. Το Δ.Σ. είχε προμηθευτεί αρκετό κρασί και μεζέδες και πρόσφερε σε όλους, που παρευρέθηκαν εκεί. Άρχισε το γλέντι και ο χορός από όλους μικρούς και μεγάλους. Αρκετοί μασκαρεμένοι ομορφαιναν την εκδήλωση με τα αστεία τους. Αργότερα τραγουδήσαμε και χορέψαμε όλοι μαζί μια παρέα, με πρώτο και καλύτερο τον ΤΟΛΗ (Λούσια) ΣΤΑΜΟΥΛΗ, που θυμάται όλα τα παλιά τραγούδια.

Είμαι πραγματικά σημαντικό το έργο που προσφέρουν αυτοί οι οποίοι κουράζονται για την επιτυχία τέτοιων εκδηλώσεων, εργάζονται σιωπηρά αλλά οπωσδήποτε θετικά για τον τόπο τους.

Ετσι μ' όλα τα παραπάνω στοιχεία οι φίλοι Ανθρακιώτες πέρασαν μία ευχάριστη θραδιά που το κέφι κράτησε ως τις πρωινές ώρες.

Εκτός αυτού όμως απειδείχθηκε πως όλοι μας ίδιοι και ίσοι μεταξύ μας, σ' αυτές τις εκδηλώσεις, πετυχαίνουμε να μεγαλώνει η αγάπη μεταξύ των Ανθρακιωτών. Στοιχείο απαραίτητο για να μπορέσουμε να συντηρήσουμε και να τα γνωρίσουμε στις ερχόμενες γενεές στο μέλλον.

Το χορό μας τίμησαν με την παρουσία τους το Δ.Σ.

κάνει, όταν δημιουργεί στους εχθρούς του ιδρύματος την εντύπωση, ότι το Δ.Σ. του ιδρύματος δεν ανταποκρίνεται στο υψηλό καθήκον του.

Τελειώνοντας θέλω να τονίσω ότι οι μεγάλοι ευεργέτες, σαν Μονοδενδρίτες, αφήσαν, κυρίως την παρουσία τους για την γεννέτειρά τους.

Φιλικάτα
ΚΙΜΩN ΚΤΡΙΑΖΗΣ

— ● ★ —

Κύριε Διευθυντά,
Παρακαλώ όπως δημοσιεύσετε στην έκριτον εφημερίδα σας το παρακάτω κείμενο:

Πέρασαν 7 μήνες από την επιστροφή μας από την Λαϊστά και από το Ηλιοχώρι στην Λάρισα όπου το καλοκαίρι το 1986 πέρασαμε τον μήνα Αύγουστο με τους φίλους μου, Ιωάννη ΚΑΦΕΤΣΙΟ και Νικόλαο ΤΖΑΜΠΟΥΡΑ, δάσκαλο, μαζί με τις οικογένειές μας. Αισθανόμαστε μεγάλη χαρά και προ παντός υποχρέωση να απευθυνόμαστε και από τις στήλες της εφημερίδας μας «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ» τις πιο εγκάρδιες ευχαριστίες μας προς τον ακούραστο πατριώτη μας Ιωάννη ΓΚΟΥΓΚΟΥΛΗ, επανειληπμένα πρόεδρο του Μορφωτικού Συλλόγου «Η ΛΑΪΣΤΑ» με έδρα τη Θεσ/νίκη, στις εκλογές της 18.11.1987 ο οποίος μαζί με τον Γεώργιο ΜΕΡΤΖΟΝ που πήγαν στις 4.10.86 στην Λαϊστά και εμερίμησαν για την πλάκα της Εκκλησίας του Αγίου Ευσταθίου Προστάτη της Λαϊστας, Παλαιοχωρίου, Ηλιοχωρίου, Βρυσσοχωρίου.

Όπως είναι γνωστό για την ανέγερση του Ιερού Ναού επρωτοστάτησε ο Μοναχός Θεόκτιστος του Αγίου Όρους (Μονής Διονυσίου) το έτος 1984 με τη συνεργασία των αποδήμων πατριωτών μας Αμερικής. Της Βασιλικής Μιχαήλ ΣΙΟΥΡΗ, Δέσπονας Ιακώβου, Γλυκερίας ΚΟΛΛΙΟΥ, Γεωργίου Μιχαήλ ΣΙΟΥΡΗ, Ιωάννου ΤΖΗΜΑ, Αθανασίου ΚΑΦΕΤΣΙΟΥ, Νικόλαου ΤΣΙΑΜΠΟΥΡΑ, Ελένης ΜΑΝΤΙΚΑ, Ασημούλας ΚΑΦΕΤΣΙΟΥ, Φωτεινής ΓΕΡΟΛΑΜΠΗ. Εκάλυψε η εσφορά τους το 1/5 των οικονομικών αναγκών, για την ανέγερση της Εκκλησίας.

Για να ολοκληρώσουμε το θεμέλιο στο ως ανωτέρω έργο, ζητούμε την βοήθεια όλων των πατριωτών, απανταχού διαμενόντων Λαϊστών και λοιπών Ηπειρωτών να συνεισφέρουν ότι τους είναι δυνατόν προς τον Σύλλογον Θεσ/νίκης, φ'ότι οι μέχρι σήμερα συνδρομές είναι ελάχιστες. Δα την ανέγερση της Εκκλησίας επιστάται ο Πρόεδρος Ιωάννης ΓΚΟΓΚΟΥΛΗΣ Επίκουρος Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής Θεσ/νίκης.

Και Γεώργιος ΜΕΡΤΖΟΣ Διευθυντής για να κτισθεί μια Εκκλησία Βυζαντινού ρυθμού που θα είναι μετά την αποπεράτωση της από τις ωραιότερες στην περιφέρειά μας.

Το οικοπέδον που εδώρησε ο Αντ'ρχης Νικόλαος ΖΑΧΑΡΗΣ έχει δέκα μέτρα πλάτος, αλλά μας κόβει δύο μέτρα ο δρόμος και θα γίνει μικρή η Εκκλησία. Για να αποφύγουμε αυτό παρακαλούμε τους κληρονόμους του οικοπέδου ΡΟΣΙΟΥ, όπως μας παραχωρήσουν δύο μέτρα για να γίνει μέσα στην Εκκλησία το Αγίο Βήμα. Πιστεύουμε ότι οι ανωτέρω κληρονόμοι δεν θα φέρουν καμιά αντίρρηση εφ' όσον πρόκειται για ένα θάραστο έργο.

Μετά τμής
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΗΜΑΣ
Γρηγόριο Ε' αριθ. 2
ΛΑΡΙΣΑ

— ● ★ —

ΜΙΑ ΠΕΡΙΚΟΠΗ ΑΠΟ ΑΡΘΡΟ
ΓΙΑ ΤΙΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΕΣ
ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ 1985

Από το ωραίο άρθρο του Τσπελοβίτη φοιτητή του Πολυτεχνείου της Πάτρας Σωτήρη Τσαβαλιά: «Τα καλοκαιρινά πολιτιστικά πανηγύρια και το Ζαγόρι» που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό του Πολιτιστικού Συλλόγου νέων Τσπελοβίου «ο Τσούφλης» γράφω παρακάτω μία περικοπή που αν και πέρασαν δύο χρόνια από τη δημοσίευσή, το άρθρο δεν έχασε την επικαιρότητα. Αφορά το Καπέσοβο. Τη δημοσίευσέ «στο Ζαγόρι μας» χωρίς την άδειά του, γι' αυτό τον παρακαλώ να με συγχωρήσει γι' α την τόλμη.

Πιστεύω πως οι Καπέσοβίτες που έχουν την οικονομική ευχέρεια, τον σπολυτικό κατάλληλο χώρο και την σχετική πείρα, θα μπορούσαν να δημιουργήσουν ένα τέτοιο μουσείο, που θα απέβλεπε για το χωριό τους, πόλο έλξης τουριστών, ντόπιων και ξένων. Τους το εύχομαι μ' όλη μου την καρδιά. — «Το χέρι το Ζαγοριού δεμένο ως ένα σημείο με τη σημερινή του ομορφιά, τόνισε η έκθεσή, λαογραφίας και ζωγραφικής στο Καπέσοβο. Ο χώρος δεμένος με τα εκτεθειμένα αντικείμενα επισημαίνει το γούστο των Ζαγορισίων που διαχέθηκε μαζί με την ακμή του Ζαγοριού. Το χέρι μέσα σ' αυτό το χώρο εξέπεμπε μία αλλοιώτικη ομορφιά κυρίως σ' αυτούς, που δεν το πρόλαβαν.

Θα σήμερα εκφρασμένο με την έκθεση ζωγραφικής θύμιζε στον επισκέπτη ότι το Ζαγόρι δεν πρέπει να πεθάνει, είναι χρέος όλων μας να το αναστήσουμε. Το στήσιμο της έκθεσης αυτής έβαλε το νερό στ' αυλάκι, αλλά δεν πρέπει να μείνει εκεί, αλλά να γίνει πηγή που να δίνει ζωή σ' αυτούς, που δεν το πρόλαβαν. — αλλά και νεοαίοι μπορούν να πλουτίσουν την έκθεση ακόμα περισσότερο και γιατί να μην έχουμε στο Καπέσοβο το πρώτο Λαογραφικό Μουσείο στο Ζαγόρι με ετήσια λει-

τουργία; Η πρόταση για Μουσείο στο Καπέσοβο βρίσκεται σύμφωνο το σύλλογό μας και θα τη βοηθήσω με κατά το μέτρο του δυνατού...».

Ε. Γ.

— ● ★ —

Γιάννινα 13 Μαρτίου 1987
Αγαπητέ κ. Διευθυντά
Στο τελευταίο φύλλο του περιοδικού «το Ζαγόρι μας» ο κ. Ντιναλές κάνει λόγον για τις αιχμαλωσίες του Ι. Μεγγλίδη δημοσιεύοντας επιστολές του Δ. Φραγκούλη προς τον Κων/νον Βαρζώκαν. Επειδή υπάρχουν στο δημοσίευμα ορισμένες αβλεψίες ή σφάλματα παρακαλώ όπως καταχωρήσετε ταύτην μου προς αποκατάσταση της αληθείας:
1) Η ληστεία του Ι. Μεγγλίδη έγινε κατά τον Μάρτιον του 1881 όχι από Καραμαγγιόλη, αλλά από τον ληστή Μάλαμαν. Σ' αυτή τη ληστεία ήταν με τον Ι. Μεγγλίδη οι Πέτρος Βολονάσης και ο Αστερινός Σαβάνιος και όχι Αλέξης.

2) Στη ληστεία της Φραγκούλαινας που έγινε την 1ην Ιουλίου 1881 επληρώθηκαν λύτρα δια μέν την Φραγκούλαινα 280 λίρες για την Ελένη Τζόγια 170 λίρες και για την Ουρανία Βολονάση 50 λίρες, επειδή δεν υπήρχε το ποσό αυτό την εκράτησαν, εγγυήθηκε ο Χριστόδουλος Βαρζώκας και την άφησαν με την συμπλήρωση του ποσού αυτού παρά του φ. Φραγκούλη. Αυτά τα αφαίρει ο Θεοφάνης Φραγκούλης στον «Ηπειρωτικό Αστέρα» του 1904.

3) Ο Δημήτριος Φραγκούλης ως ιατρός προσέφερε τις υπηρεσίες του στα Φάρσαλα της Θεσσαλίας, στη Λαϊστά και στο Σκαμνέλι και σε κανένα άλλο χωριό του Ζαγοριού.

4) Ο Ακριβής δεν ήταν γιός του Δ. Φραγκούλη αλλά αναδόχτός του από το Κουκούλι.

5) Τις εκδηλώσεις δεν τις οργάνωναν μονάχα Λακωνίτες ντόπιους αλλά και κτήτοιοι κτηνοτρόφοι, οι οποίοι οργάνωσαν επλήρωσαν άσχημα το έργο τους αυτό. Στο θέμα αυτό ο αγαπητός μου εγγεφέας Κ. Βαρζώκας θα του έλεγε περισσότερα.

Σας Ευχαριστώ
Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ

Αγαπητοί μου,
«Το Ζαγόρι μας», το λαϊκό και άγριο δημιούργημα, αλλά και φωνή και δύναμη στην αρχή μιας ομάδας ανθρώπων που πολύ πονούν, αγωνιούν και ενδιαφέρονται για τον τόπο μας, για το Ζαγόρι μας, (άχ, αυτό το κτητικό μας) πόσο μας κάνει περήφανους εμάς τους Ζαγορίσιους, αλλά και με πόση ευθύνη μας βαρύνει! και στη συνέχεια όλοι οι συνδρομητές, Ζαγορίσιοι και μη, το πήραν στα χέρια τους, το ταχτάσαν και τόφθασαν 10 χρονών!

Είναι όντως μεγάλο κατόρθω-

ΕΛΑΣ ολόψυχα και μ' όλες τις δυνάμεις. Με τη δράση του γίνεται γνωστός σ' όλο το Κεντρικό Ζαγόρι. Τρέχει ακούρατος παντού.

Ο Γιώργης δε χάνει την ανθρωπιά του. Προσπαθεί με κάθε τρόπο να μη χυθεί στο χωριό αδελφικό αίμα και το πετυχαίνει.

Σήμερα όλοι στο χωριό, αναγνωρίζουν τις καλές του υπηρεσίες στις δύσκολες εκείνες μέρες του εμφυλίου.

Με την υποχώρηση του Δ.Σ.Ε. πήγε στη Βουδαπέστη της Ουγγαρίας και από εκεί στο χωριό Μπελογιάννη. Εκεί δουλεύει ακούραστα στο Γεωργικό Συνεταιρισμό του χωριού από όπου και συνταξιοδοτείται.

Ελευθερογεννιών, όπως ήταν, δεν χάριζε κάστανα σε κανέναν. Έλεγε τα κάστανα — κάστανα και τη σκάφη — σκάφη. Για το θάρρος του παραγκωνίστηκε.

Ζούσε στην Ουγγαρία καλά. Έλα όμως που η νοσταλγία για την πατρίδα του τον κατέτρωγε τα σωθικά. Η αδια της επιστροφής στα πατρίδα χωμάτα δεν τον άφηνε να ησυχάσει.

Παρά τα 80 του τότε χρόνια έκανε το τελευταίο θαρραλέο άλμα της ζωής του και κατέβηκε στην πατρίδα, στον τόπο για τον οποίο τόσο πολύ μόχθησε και τόσο πολύ αγάπησε.

Τον φρόντισαν τα παιδιά του και στα δύο — τρία τελευταία χρόνια της ζωής του πήρε και μία μικρή σύνταξη.

Έτσι ήσυχα πριν λίγες μέρες παρδύσε το σώμα του και την τελευταία του πνοή στην πολυαγαπημένη του Πατρίδα.

Σου υποσχόμαστε να σε θυμόμαστε.

Αιωνία Σου η μνήμη.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΤΖΙΑΣ

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Ένα γερασμένο και δίκλωνα δεν πρί έπεσε κάτω από το βράχο της ζωής, κτυπημένο από το βαρύ αστροπέλεκτο του χάροντα. Στις 24 Φλεβάρη ε.ε. μας έφυγε από τη ζωή ο αξεχαστος συγχωριανός μας Χρυσόστομος Γεωργιάδης, ένας από την παλιά φρουρά του χωριού μας. Έφυγε ξαφνικά και ανεπάντρεχα, χωρίς να ξαπλώσει στο κρεβάτι του πόνο.

Ήταν πάντοτε αεικίνητος. Συνεχώς εργαζόταν, γιατί είχε μέσα στο σώμα του ζωτικότητα, ενεργητικότητα και δραστηριότητα. Ήταν πράγματι ένας ζωντανός άνθρωπος. Γεννήθηκε στην Κόντσια — Δωδώνης στα 1906. Ο πατέρας του — ο Παπαγιώργης με τ' όνομα — διορίστηκε παπάς στο χωριό μας στην Ελάτη όπου εγκατεστάθηκε ολόκληρη η οικογένεια. Στο χωριό μας τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο, το δε σχολαρχείο στους Ασπαραγγέλους — τότε Δοβρά — κατά το σχολ. έτος 1918—19.

Διακρίνονταν για την ευφύια του και την έφεση για μεγαλύτερη μόρφωση. Μαζί με τον μακαρίτη σύγγαμρο του Απόστολο Θεοχάρους άνοιξαν πανδοχείο στους Κήπους. Εκεί εργάστηκε με σεμνότητα και ειλικρίνεια, με ευγένεια και προθυμία και εξυπηρετούσε τους πάντες. Έχαιρε δε μεγάλης εκτιμήσεως απ' όλους. Παντρεύτηκε στην Ελάτη τη λατρευτή του γυναίκα την Κλεονίκη. Θ. Πορφύρη και απέκτησε δύο κορίτσια. Υπήρξε άριστος οικογενειάρχης.

Ταυτόχρονα δημιούργησε στην Ελάτη ένα μεγάλο και σύγχρονο μελισσοκομείο, με πολύ καλά αποτελέσματα. Ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος, η κατοχή και ο μετέπειτα Εμφύλιος πόλεμος του κατέστρεψαν τα πάντα. Αναγκάστηκε να ταξιδέψει με την οικογένειά του στις Η.Π.Α., να πάει κοντά στον αδελφό του τον Κώστα.

Στην Αμερική εργάστηκε δραστήρια και εμόρφωσε τα κορίτσια του στα Αμερικανικά Πανεπιστήμια. Όταν έγινε συνταξιούχος ήρθε στο χωριό μας για να εξακολουθήσει να πραγματοποιεί τα όνειρά του.

Είχε ενθουσιασμό και πίστη στην αναγέννηση του καμμένου και κατεστραμμένου χωριού μας.

Δημιούργησε και πάλι τεράστιο μελισσοκομείο. Κατέβαλλε τεράστιες προσπάθειες για την καταπολέμηση της φοβερής αρρώστιας των μελισσών.

Μαζί με την κόρη του τη Μιράντα έκανε στο χωριό μας ένα εξαιρετικό παραδοσιακό σπίτι. Επειδή ήταν πνεύμα γόνιμο και δημιουργικό οι χωριανοί μας τον εξέλεξαν δύο φορές Κοινοτικό Σύμβουλο.

Αλησμόνητε Χρυσόστομε η οικογένειά σου έχασε τον προστάτη της. Το χωριό μας έχασε μια άδωκη κολώνα που το βάσταγε. Κι εγώ ένα γνήσιο φίλο και καλό χωριανό, έναν εξαιρετικό γείτονα. Με συντηρήμένη ψυχή εύχομαι στον Πανάγαθο Θεό να χύσει βάλασμα παρηγορίας, στη βαθεία πληγή, που άνοιξε το κοφτερό δρεπάνι του χάρου, στις πονεμένες ψυχές των οικείων σου.

Το χρώμα της Ελάτης που σε σκέπασε να είναι ελαφρύ.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ ΞΥΝΟΣ

Μάρτης 1987.

«ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΕΡΤΙΛΛΗΣ»

Με βαθεία οδύνη πληροφορηθήκαμε τον απροσδόκητο χαμό ενός ακόμα συγχωριανού μας που τόσο πρόωρα και τόσο ξαφνικά έφυγε από τη ζωή. Δεν μπορούμε να πιστέψουμε πως ο Δημήτρης Δερτιλλής έφυγε για πάντα από κοντά μας στα 44 χρόνια του τόσο ξαφνικά.

Γεννήθηκε στο Βόλο, όπου περάτωσε το Δημοτικό και το Γυμνάσιο. Συνεχίζοντας τις σπουδές του εισάγεται στην Ανωτάτη Βιομηχανική. Διορίζεται στο επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών, όπου σημειώνει άριστη διαγωγή με την τιμότητα και την καλοσύνη που τον δια-

κρίνει. Κατά το 1979 δημιουργεί οικογένεια και αποβαίνει πρότυπο καλού οικογενειάρχη.

Παράλληλα με την εργασία του διετέλεσε για αρκετά χρόνια μέλος στο Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας Κουκουλιωτών «ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΠΛΑΚΙΔΑΣ». Αν και δεν επισκέφθηκε ποτέ το Κουκούλι μοι ταύτα του ενδιαφέρον του γι' αυτό υπήρξε πάντοτε ζωηρό και αγνό. Δυστυχώς οικογενειακοί ή υπηρεσιακοί λόγοι δεν τον άφησαν να πραγματοποιήσει το όνειρό του.

Αλησμόνητε Δημήτρη αφήνεις μεγάλο κενό στην οικογένειά σου, στην πικραμένη μάνα σου Κλεώ, στην αγαπημένη σύζυγό σου Κάτια, που τόσο λάτρευες καθώς και τις αδελφές σου Άρτεμη και Αφροδίτη και τέλος στο 4χρονο αγγελούδι σου Κλεώ. Δεν βρίσκονται λόγια παρηγορίας. Ο πανάγαθος Θεός ας φέρει την εξ ύψους παρηγορία. Εμείς οι συγγενείς σου οι φίλοι, οι γνωστοί σου και όλοι οι συγχωριανοί σου θα σε θυμούμαστε πάντοτε.

Αιωνία η μνήμη αξέχαστε και λατρευτέ ΔΗΜΗΤΡΗ.

Το χρώμα της Αττικής Γής ας είναι ελαφρύ.

Κουκούλι Μάρτιος 1987.

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

«Η ΛΑΪΣΤΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ»

Συγκροτήθηκε σε σώμα το νέο Δ.Σ. του Συλλόγου στις 24—1—87 στη Θεσσαλονίκη. Πρόεδρος: Ιωάν. Κογκούλης. Αντιπρόεδρος: Ιωάν. Πίνος. Γραμματέας: Μαρία Παμπουνά. Ταμίας: Κώστας Ράφτης. Μέλος: Γεώργιος Μπαρτζίκας.

Το νέο Δ.Σ. ανακήρυξε τον κ. Ιωάννη Βαρτζόπουλο για την μεγάλη του προσφορά στο Σύλλογο σε επίτιμο πρόεδρο. Τέλος το νέο Δ.Σ. αποφάσισε να πραγματοποιήσει ο Σύλλογος το αντάμωμα των ξενιτεμένων Λαϊστών στις 25 Απριλίου στην Καβάλα.

Γ. ΜΕΡΤΖΙΟΣ

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΚΑΨΑΛΗΣ

Το Εργαστήρι Αισθητικής Αγωγής της Ζωσιμαίας Παιδαγωγικής Ακαδημίας πραγματοποίησε την Τρίτη 7 Απριλίου στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννίνων το «Χρόμα της Μεγάλης Εβδομάδας» υπό την εποπτεία του καθηγητή Μιχάλη Οικονομίδη Ελαφοτοπίτη και Σ. Πατασπούρου.

Τιμώμενο πρόσωπο ο συμπατριώτης μουσικός Γρηγόρης Καψάλης που έφαλλε με το κλαρίνο του εκκλησιαστικούς ύμνους της Μεγάλης Εβδομάδας με ταυτόχρονη προβολή διαφανειών από το Θείο Πάθος.

Η εκλογή του τιμωτή του Λαΐστα και του Ζαγορι

Ο πανεπιστημιακός γάμος Πολυχρόνης Αθ. Καπέτος στη Λάστα, εξέλεγε παππη Καστήνη της Ορθοπεδικής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η εκλογή του Πολ. Καπέτος αποτελεί δίκαια επιβεβαίωση της μεγάλης προσφοράς του στην αττική επιστήμη, αλλά και της αδιάλειπτης αφοσίωσης του στην αττική λειτουργία που επέβαλλε από την αρχή της σταδιοδρομίας του.

Η εκλογή του τιμωτή του Λαΐστα και του Ζαγορι

Τον συγχάριουμε θερμά για τον ευχόμεστε υγεία και δύναμη στην εκτέλεση των νέων υψηλών καθηκόντων του.

Π.

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ ΣΤΗ ΒΙΤΣΑ

Το βράδυ της Καθαράς Δευτέρας έγινε με επιτυχία στη Βίτσα ο ετήσιος Αποκριάτικος χορός του Ζαγορι.

Τον συγχάριουμε θερμά για τον ευχόμεστε υγεία και δύναμη στην εκτέλεση των νέων υψηλών καθηκόντων του.

Π.

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ ΣΤΗ ΒΙΤΣΑ

Η ΚΑΚΟΚΑΙΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Η κακοκαιρία που έληξε τον Μάρτη τη χώρα μας ήταν από τις μεγαλύτερες ως τελευταίες 50ετίας να υποφέρουν οι κάτοικοι και να υποστούν ζημία περιοχές όπως η Αττική, η Κρήτη, η Θεσσαλία και γενικά πολλές νότιες περιοχές που δεν αντιμετώπιζαν καταστροφές στις γεωργικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες τους πράγμα βέβαια που αντιμετωπίζουν συχνά ορεινές περιοχές όπως το Ζαγόρι.

Επί 10ήμερον τα μέσα μαζικής ενημέρωσης παρουσίαζαν εικόνες απλησιών και μεγάλων αστικών συρμών και εβεβαίωναν ότι η αποκοπή των υπηρεσιών θα έβρεχε το δικό δικτύο σε κυκλοφορία μέσα 2—3 ημέρες τα δε αποκαταστή χωριά θα εφοδιάζοντο από αέρα με φάρμακα, τρόφιμα και ζωοτροφές. Πράγμα που μπορεί να πραγματοποιήθηκε. Πού όμως άνοιξε για μας. Γιατί απ' όλη ξέρουμε ότι Ζαγόρι δεν πραγματοποιήθηκε ρήμα χωριά δε έμειναν για βδομάδες αποκλεισμένα όπως η Βοβούσα που είναι αποκλεισμένη για 4 μήνες.

ΤΙΜΗ ΓΙΑ ΤΗ ΛΑΪΣΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Ο πανεπιστημιακός γάμος Πολυχρόνης Αθ. Καπέτος στη Λάστα, εξέλεγε παππη Καστήνη της Ορθοπεδικής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η εκλογή του Πολ. Καπέτος αποτελεί δίκαια επιβεβαίωση της μεγάλης προσφοράς του στην αττική επιστήμη, αλλά και της αδιάλειπτης αφοσίωσης του στην αττική λειτουργία που επέβαλλε από την αρχή της σταδιοδρομίας του.

Η εκλογή του τιμωτή του Λαΐστα και του Ζαγορι

Τον συγχάριουμε θερμά για τον ευχόμεστε υγεία και δύναμη στην εκτέλεση των νέων υψηλών καθηκόντων του.

Π.

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ ΣΤΗ ΒΙΤΣΑ

Το βράδυ της Καθαράς Δευτέρας έγινε με επιτυχία στη Βίτσα ο ετήσιος Αποκριάτικος χορός του Ζαγορι.

Τον συγχάριουμε θερμά για τον ευχόμεστε υγεία και δύναμη στην εκτέλεση των νέων υψηλών καθηκόντων του.

Π.

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ ΣΤΗ ΒΙΤΣΑ

Το βράδυ της Καθαράς Δευτέρας έγινε με επιτυχία στη Βίτσα ο ετήσιος Αποκριάτικος χορός του Ζαγορι.

Τον συγχάριουμε θερμά για τον ευχόμεστε υγεία και δύναμη στην εκτέλεση των νέων υψηλών καθηκόντων του.

Π.

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ ΣΤΗ ΒΙΤΣΑ

Κοινωνικά

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Πέθανε στις 8 Φεβρουαρίου 1987 στον Πειραιά η συγχωριανή μας Όλγα Κρεμμύδα. Η Ένωσή μας συλλυπείται εγκάρδια την οικογένειά της.

Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα στις 27 Φεβρουαρίου 1987 σε ηλικία 27 ετών ο Παντελής Ζαχαράκης, το γένος Γκογιάννου. Τους γονείς του συλλυπούμεθα θερμά.

Τον αγαπητό μας συγχωριανό Κώστα Κώσαν Κωσταντή συλλυπούμεθα για τον θάνατο της αγαπημένης του γυναίκας.

Πέθανε στην Αθήνα ο συγχωριανός μας Θεοφάνης Οικονομίδης, για το χαμό ενός ακόμη αγαπημένου χωριανού, η Ένωσή μας συλλυπείται την οικογένειά του.

Πέθανε στις 5 Απριλίου ακόμη ένας καλός χωριανός μας, ο Γιάννης Τζαδμάς, ορφανός από μικρός πήγε το δρόμο της ξενιτειάς. Δουλεύει σκληρά και απέκτησε οικογένεια με πολλά παιδιά και εγγόνια.

Η Ένωσή μας συλλυπείται την οικογένειά του.

Πέθανε ο εκπαιδευτικός Τάσος Πριμγκύρης σε ηλικία 83 ετών στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο χωριό μας.

Η Ένωσή μας συλλυπείται την οικογένειά του.

Πέθανε ο εκπαιδευτικός Τάσος Πριμγκύρης σε ηλικία 83 ετών στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο χωριό μας.

Η Ένωσή μας συλλυπείται την οικογένειά του.

Πέθανε ο εκπαιδευτικός Τάσος Πριμγκύρης σε ηλικία 83 ετών στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο χωριό μας.

Η Ένωσή μας συλλυπείται την οικογένειά του.

Πέθανε ο εκπαιδευτικός Τάσος Πριμγκύρης σε ηλικία 83 ετών στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο χωριό μας.

Η Ένωσή μας συλλυπείται την οικογένειά του.

Πέθανε ο εκπαιδευτικός Τάσος Πριμγκύρης σε ηλικία 83 ετών στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο χωριό μας.

Η Ένωσή μας συλλυπείται την οικογένειά του.

Πέθανε ο εκπαιδευτικός Τάσος Πριμγκύρης σε ηλικία 83 ετών στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο χωριό μας.

Η Ένωσή μας συλλυπείται την οικογένειά του.

Πέθανε ο εκπαιδευτικός Τάσος Πριμγκύρης σε ηλικία 83 ετών στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο χωριό μας.

Η Ένωσή μας συλλυπείται την οικογένειά του.

Πέθανε ο εκπαιδευτικός Τάσος Πριμγκύρης σε ηλικία 83 ετών στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο χωριό μας.

Η Ένωσή μας συλλυπείται την οικογένειά του.

Πέθανε ο εκπαιδευτικός Τάσος Πριμγκύρης σε ηλικία 83 ετών στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο χωριό μας.

Η Ένωσή μας συλλυπείται την οικογένειά του.

Πέθανε ο εκπαιδευτικός Τάσος Πριμγκύρης σε ηλικία 83 ετών στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο χωριό μας.

Η Ένωσή μας συλλυπείται την οικογένειά του.

Πέθανε ο εκπαιδευτικός Τάσος Πριμγκύρης σε ηλικία 83 ετών στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο χωριό μας.

Η Ένωσή μας συλλυπείται την οικογένειά του.

Πέθανε ο εκπαιδευτικός Τάσος Πριμγκύρης σε ηλικία 83 ετών στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο χωριό μας.

Η Ένωσή μας συλλυπείται την οικογένειά του.

ελαφρύ το χρώμα του Γοργοποτάμου που σκέπασε το άτυχο κορμί του.

Φ. Γ.

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ (Λιασκοβέτσι): Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα η Αρετή Στολίγκα. Γεννήθηκε και μεγάλωσε στη Δράμα. Δεν ξέχασε τον τόπο καταγωγής της το Λιασκοβέτσι όπου μαζί με την αδελφή της έχτισαν ωραίο σπίτι και περνούσαν τον περισσότερο καιρό.

Στα αδελφά και ανήψια της θερμά συλλυπητήρια.

Φ. Γ.

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ: Ανήμερα του πανσεβάσμιου Πάσχα' την 11 πρωΐνη, άφησε αιφνίδια την τελευταία πνοή της η 70χρονη Κούλα Μπόνια το γένος Κορέλη, ανάμεσα σε συγγενείς και φίλους χωριανούς που γύριζαν τον οβελία στην αυλή της. Πάνδημη υπήρξε η συμμετοχή στην κηδεία της και όλοι πόνεσαν για την αγαθή και πολύτιμη για το χωριό μας Κούλα. Τους συγγενείς της συλλυπούμεθα εγκάρδια.

Φ. Γ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ευχαριστώ τα μέλη του Συλλόγου Λαΐστας με επικεφαλής τον αξιότιμο κ. Ιωάννη Κογκούλη καθηγητή Πανεπιστημίου, που με αναδείξαμε τίτιμον πρόεδρον του Συλλόγου.

Εγώ και εγώ να φανώ αξίος εις το βαρύ έργον που αναλάβαμε να βοηθήσουμε το αγαπητό μας χωριό, που έχει πάθει πολλές καταστροφές από το 1940 ως το 1949. Με τη βοήθεια του θεού και την υπομονή μας πιστεύω πως θα ολοκληρώσουμε το ποθητό αυτό έργο δια μίαν ωραίαν Λαΐστα που ήταν και θα είναι γνωστή στην Ήπειρο.

Ευχαριστώ

ΙΩΑΝ. ΕΥΑΓ. ΒΑΡΤΟΠΟΥΛΟΣ

Το Δ.Σ. του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορισιών αισθάνεται την ανάγκη να ευχαριστήσει δημόσια για την προσφορά των 25.000 δρχ. που συμπατριώτη μας εκ Νεγδών κ. Κοτσώνη Ηλία. Καθώς επίσης τον Πρόεδρον κ. Θρασύβουλον Φατούρον και το Δ.Σ. της Βιομηχανίας Γαλακτος «ΔΩΔΩΝΗ» για την προσφορά των 20.000 δρχ. για την ενίσχυση του χορευτικού τμήματος του Συνδέσμου.

— ★ —

ΣΥΓΧΑΡΙΗΤΗΡΙΑ

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ: Τον αγαπημένο μας Βασίλη Λεοντίδη, Διευθυντή Εθνικής Τράπεζας Άρτας, που πήρε επάξια προαγωγή στο βαθμό του «Συμπράκτοντος Διευθυντή» συγχάριουμε θερμά και του ευχόμεστε και σ' ανώτερα.

Οικογένεια: Γ. ΑΡ. ΤΣΕΚΟΥΡΑ

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ: Στην αγαπημένη μας εγγονή και ανήψια Πηνελόπη Γεωργίου Τσεκούρα που τελείωσε και πήρε το πτυχίο της Γαλλικής φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών ευχόμεστε καλή σταδιοδρομία και τύχη.

Οικογένεια: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΛΕΟΝΤΙΔΗ

Στον λεβέντιό μας και αγαπημένο μας ανήψιο Βασίλη Μ'αχάη Νάτσικα που πέρασε και υπηρέτη στην Σ.Μ.Υ. Τρικάλων ευχόμεστε ολόψυχα και καλά.

Οι θεοί: Παντελής, Ναυσικά

Τα ξαδελφά: Τάσος, Πόπη, Αντώνης, Μαίρη

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Στις 15 Μαρτίου πέθανε ο Γιάννης και κηδεύτηκε στο Σκαμνέλι ο Ιωάννης Ηλία Βασίλειος (Αγροφύλακας). Στην τελευταία του κατοικία του συνόδευσαν πολλοί συγγενείς και φίλοι.

Ας είναι ελαφρύ το χρώμα που τον σκεπάζει.

Χ. Π.

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ (Λιασκοβέτσι): Πέθανε στα Γιάννινα και κηδεύτηκε στη Λεπτοκαρυά η Γαλάτεια Τριανταφύλλου, ύστερα από μακρόχρονη ασθένεια. Την έκλαψαν όλοι οι χωριανοί της γιατί ήταν μία καλή νοικοκυρά και βοηθούσε όλους σε κάθε δυσκολία στιγμή. Στον αγαπημένο της σύζυγο θερμά συλλυπητήρια.

Φ. Γ.

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ (Λιασκοβέτσι): Πολύ πρόωρα και άδικα έφυγε από τη ζωή ο Βύρων Μπαπέλης ύστερα από μακροχρόνια ασθένεια ήταν καπνιστής και αρκετά αδικήμονος από τη ζωή. Στη γυναίκα του που με τόσο λογαριασμό του Οστεοφυλακίου Ελαφοτόπου αντί στεφάνου από βαθος καρδιάς, ας είναι

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Στην μνήμη του Αναστασίου Πριμγκύρη οι οικογένειες Κων/ντινίου και Γεωργίου Ζινδρλή και Δημητρίου Κοτρώτση κατέθεσαν στο λογαριασμό του Οστεοφυλακίου Ελαφοτόπου αντί στεφάνου δρχ. 4.500.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Στις 15 Μαρτίου πέθανε ο Γιάννης και κηδεύτηκε στο Σκαμνέλι ο Ιωάννης Ηλία Βασίλειος (Αγροφύλακας). Στην τελευταία του κατοικία του συνόδευσαν πολλοί συγγενείς και φίλοι.

Ας είναι ελαφρύ το χρώμα που τον σκεπάζει.

Χ. Π.

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ (Λιασκοβέτσι): Πέθανε στα Γιάννινα και κηδεύτηκε στη Λεπτοκαρυά η Γαλάτεια Τριανταφύλλου, ύστερα από μακρόχρονη ασθένεια. Την έκλαψαν όλοι οι χωριανοί της γιατί ήταν μία καλή νοικοκυρά και βοηθούσε όλους σε κάθε δυσκολία στιγμή. Στον αγαπημένο της σύζυγο θερμά συλλυπητήρια.

Φ. Γ.

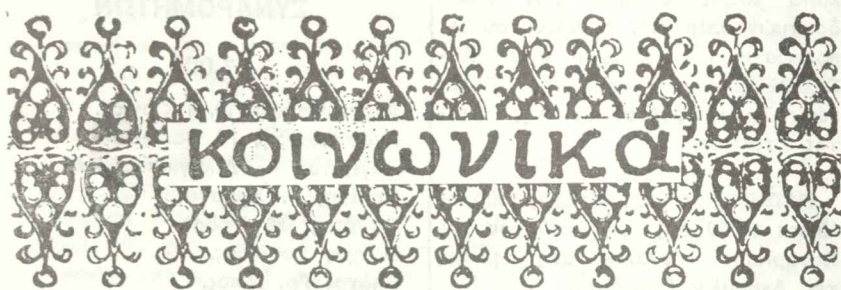
ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ (Λιασκοβέτσι): Πολύ πρόωρα και άδικα έφυγε από τη ζωή ο Βύρων Μπαπέλης ύστερα από μακροχρόνια ασθένεια ήταν καπνιστής και αρκετά αδικήμονος από τη ζωή. Στη γυναίκα του που με τόσο λογαριασμό του Οστεοφυλακίου Ελαφοτόπου αντί στεφάνου από βαθος καρδιάς, ας είναι

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

1.000

Αναγνωστάκης Μ. Γεώργιος.
Αναστασιάδης Γ. Βασίλειος.
Αυγερινού — Δελγιάννη Λίλα.
Βαβέκης Γ. Χρήστος.
Βασδέκης Μιλτιάδης.
Βλάχος Ευθύμιος.
Βλάχος Γρ. Νίκος.
Γέτης Ν. Ιωάννης.
Γεωργίου Κων/νος.
Γεωργίου Δ. Ιωάννης.
Γκέλιμος Κων/νος.
Ζαφρακας Απόστολος.
Ζώης Άρης.
Ζώης Ιωάννης.
Θάνου Πηνελόπη.
Θεμιλής Κ. Ευριπίδης.
Κανίκη — Καλογόρου Φιλομήλα.
Καράλης Μ. Γεώργιος.
Καρπούζη Χαρά.
Κατσούλα — Τσόμπου Φερενίκη.
Καφέτσιος Αθανάσιος.
Λένης Κ. Αχιλλέας.
Λιάπη Βαρβάρα.
Λιόντος Αθ. Παναγιώτης.
Μπαρκας Χ. Χαράλαμπος.
Ντιναλέξης Αλκ'βιάδης.
Ξάνθος Τ. Αλέξιος.
Ξάνθος Τ. Ιάσωνας.
Ξάνθος Δ. Τιμοθέων.
Ξυνός Ναπολέων.

Παπανικολάου Ν. Ζαχαρούλα.
Πανωφορόπουλος Χρ. Αλέξιος.
Σαμπέλης Ι. Θεοχάρης.
Σαρρέας Ελευθέριος.
Σιούρης Νεγδώνιος.
Σκέντος Αθανάσιος.
Σοφισανόπουλου Αλκιμήνη.
Στάρας Γρ. Κλέαρχος.
Στεργίου Ν. Ιωάννης.
Στεργίου Ν

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Ο Λάκης Πετρινός κι η Νινέτα έκαναν μιά ακόμα χαριτωμένη κόρη.

Να τους ζήσει.

★

ΒΙΤΣΑ: Ο Στρατής και η Ευδοκία Χαρίση έγιναν γονείς χαριτωμένου κοριτσιού. Να τους ζήσει.

— Ο Κώστας και η Χαρούλα Χαρίση έγιναν γονείς χαριτωμένου αγοριού. Να τους ζήσει.

ΕΚΠ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΙΤΣΑΣ

★

ΑΡΤΣΙΣΤΑ: Ο Βασίλης κι η Σταυρούλα Σκαμνέλου έγιναν γονείς μιάς ζαχαρένιας κορούλας.

Στους γονείς, στους παπούδες και τις κυραμάνες εύχομαι να τους ζήσει και να είναι πάντα χαρούμενο.

Ε. Γ.

★

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Το ζευγάρι Δάφλου, γυιός και νύφη του εφημερίου μας Παπα - Στεφάνου Δάφλου έγιναν γονείς μιάς χαριτωμένης κόρης.

Σ' όλους τους εύχομαι να τους ζήσει.

Ε. Γ.

★

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ: Ο Απόστολος και η Χαρά Παπαδοπούλου — Καταρού απέκτησαν χαριτωμένο αγοράκι. Στους ευτυχείς γονείς και τους παπούδες ευχόμεθα να τους ζήσει και να είναι τυχερό.

★

Στις ανεψιές μου Βασιλική Νικολαΐδου — Σολωμού και Ιοκάστη Τότσκα, που απόκτησαν χαριτωμένα κοριτσάκια τους εύχομαι να τους ζήσουν.

ΦΑΙΝΑΡΕΤΗ Φ.Ρ. ΧΡΟΝΗ

— ● ★ ● —

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΒΙΤΣΑ: Την αγαπητή μας ανεψιά Έφη Δ. Παλιάτσου, καθηγήτρια, που αρραβωνιάστηκε με το συνάδελφο και συγχωριανό της καθηγήτη Γρηγόρη Θ. Βασιλέκη συγχαιρούμε από καρδιάς και ευχόμεστε καλά στέφανα. Εγκάρδιες ευχές απευθύνουμε και στους γονείς τους.

ΙΩΑΝΝΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΑ
και ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

★

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ: Η Ελένη Κ. Αναστασίου και η Χριστίνα Αναστασίου έδωσαν αρμοβαία υπόσχεση γάμου. Η πρώτη με τον Μιχαήλ Γιό-

βάνη και η δεύτερη με τον Κυριάκο Δουβή.

Τους ευχόμεθα καλά στέφανα.

Οικογ.: ΓΕΩΡΓ. ΠΚΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

★

ΒΙΤΣΑ: Αρραβωνιάστηκε η Χριστίνα Χαρίση του Βασιλείου από το χωριό μας με τον εκλεκτό της καρδιάς της Αλέκο Μυριούνη.

Τους ευχόμεστε καλά στέφανα.

★

— Αρραβωνιάστηκε η Φρόσω Καραγιάννη με τον Σωτήρη Καψάλη από το Τσεπέλοβο.

Τους ευχόμεστε καλά στέφανα.

ΕΚΠΟΛ. ΣΥΛΛ. ΒΙΤΣΑΣ

★

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Δύο Τσεπελοβιτόπουλα ο Σωτήρης Ι. Καψάλης υπάλληλος των ΕΛ.ΤΑ και η Φρόσω Καραγιάννη από τη Βίτσα και ο Κώστας Αλ. Καραβατιάς ηλεκτρονικός και η Βαΐτσα Καρυώτη από τη Λάρισα αρραβωνιάστηκαν.

Καλά τους στέφανα και θερμότατα συγχαρητήρια στους δικούς τους.

Ε. Γ.

★

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Αμοιβαία υπόσχεση γάμου έδωσαν ο συγχωριανός μας Ντιναλέξης Κωνσταντίνος με τη Γιαννακού Μαρία καθώς και ο συγχωριανός μας Αθανάσιος Ε. Ματούλης με τη Βασιλείου Σοφία.

Τους ευχόμεθα καλά στέφανα.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

★

ΛΑΪΣΤΑ: Αρραβωνιάστηκε ο Δημήτρης Γατσέλος με την Αφροδίτη Νάκα από το Μέτσοβο.

Τους ευχόμεστε καλά στέφανα.

Τ. Π.

— ● ★ ● —

ΓΑΜΟΙ

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Στις 27 Φλεβάρη ο Γεώργιος Βρυζάλας του Χριστοδούλου καθηγητής (Φυσικός) και η Ειρήνη Παπαμιχαήλ του Ανδρέα Διοικητική Υπάλληλος του Νοσοκομείου «Ερυθρός Σταυρός», επέλεξαν τον γάμον τους στον Ιερό Ναό της Αγίας Παρασκευής Αττικής.

Το μυστήριο τέλεσε ο Εφημέριος Κουκουλίου ιερέως Κωνσταντίνος Δήμος του Ιερού Ναού.

Παράνυμφος ήταν ο Ηλίας Λοΐζος.

Στο ταιριαστό ζευγάρι ευχόμεστε κάθε ευτυχία.

Οικογένεια: ΚΩΣΤΑ ΛΑΖΑΡΙΔΗ

ΒΙΤΣΑ: Στον Άγιο Γεώργιο Ηγουμενίτσας έγινε ο γάμος του Θεόδωρου Χαρίση με την Βάσω Κατσιμήτση. Στο ταιριαστό ζευγάρι ευχόμεστε κάθε ευτυχία.

ΕΚΠ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΙΤΣΑΣ

★

Στα λατρευτά μας παιδιά Αντώνη και Μαίρη που παντρεύτηκαν στις 22 Φλεβάρη στον Ιερό Ναό Νεομάρτυρα Αγίου Γεωργίου, ευχόμεστε ολόψυχα να ζήσουν ευτυχισμένα σ' όλη τους τη ζωή.

Οι γονείς: ΝΑΥΣΙΚΑ, ΠΑΝΤΕΛΗΣ

Τ' αδελφια: ΤΑΣΟΣ, ΠΟΠΗ

★

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Σε όσους παραβρέθηκαν με αγάπη στα στέφανα των αγαπημένων μας παιδιών Αντώνη και Μαρούλας τους ευχαριστούμε θερμά και ευχόμεστε σ' όλους υγεία και ευτυχία στα σπιτία τους.

Οι γονείς: ΠΑΝΤΕΛΗΣ, ΝΑΥΣΙΚΑ

— ● ★ ● —

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Πέθανε στα Γιάννινα και θάφτηκε στο χωριό του το Τσεπέλοβο ο Γιώργος Ανδρ. Πάσχος με πάνδημη κηδεία.

Ο Γιώργος Πάσχος, άξιος, εργατικός, τίμιος και αγνός χαρακτήρας, μαζί με την καλή του γυναίκα την Πάτρα εργάστηκαν σκληρά για να μεγαλώσουν τρία αγόρια και μιά κόρη και να τ' αποκαταστήσουν. Χάρηκε κι εγγόνα. Πόνεσε πολύ που από χρόνια έχασε τη συντροφισιά του μα με τα παιδιά του που τον αγαπούσαν παρηγορήθηκε. Πριν μερικές μέρες στα 82 χρόνια, ο Θεός τον κάλεσε κοντά του και άφησε τούτον τον κόσμο. Ο Θεός να τον αναπαύσει με τους δικαίους.

Στα παιδιά του τα πιο θερμά μου συλλυπητήρια.

Ε. Γ.

★

ΗΛΙΟΧΩΡΙ: Πέθανε και κηδεύτηκε στη Θεσσαλονίκη ο συγχωριανός μας Ιωάννης Α. Κουκοράβας. Αγνός πατριώτης, που είχε πάντα στην καρδιά του το χωριό του και το Ζαγόρι.

Νάναι ελαφρύ το χώμα που τον σκέπασε.

★

Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο Γεώργ. Ι. Τσολάκης για χρόνια πρόεδρος στην κοινότητά μας σε ηλικία 88 χρόνων.

★

ΒΙΤΣΑ: Πέθαναν δύο από τις τελευταίες αρχόντισσες του χωριού μας. Η Ανδρονίκη Σάρου και η Φερνίκη Βαταβάλη. Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τις σκέπασε.

ΕΚΠ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΙΤΣΑΣ

★

Πέθανε στη Θεσ/νίκη στις 8 Μάρτη ο Φωκίωνας Μ. Τζούρδας. Θερμά συλλυπητήρια στους δ'ικούς του.

5.000

Ζάβιακας Θωμάς.

4.000

Γεννάδιος Δ. Θρασύβουλος.

Δόνος Δημήτριος.

3.500

Αναστασιάδη Ευδ. Ελένη.

Αναστασιάδη Σαφώ.

3.000

Θεοδώρου Στ. Θεόδωρος.

Σταύρος Ιωαννίδης.

2.000

Βολογιαννίδης Χριστόφορος.

Βουλόδημος Αθανάσιος.

Γεννάδιος Δ. Μιχαήλ.

Γκαράνης Γ. Νίκος.

Δεβελέγκας Στυλιανός.

Καπέτσας Αθ. Γεώργιος.

Καράσα Ευμορφία.

Κοντόκαλης Μιχαήλ.

Κυριάδου Ανδρεάδα.

Λαμπριδής Σπ. Δημήτριος.

Μαλεποίδης Θ. Τάκης.

Πάσχος Δημήτριος.

Πελεκουδά Στ. Μαρία.

Ράπτης Άρης.

Ράπτης Ι. Κων/νος.

Σκούζου — Γκιζή Αγνή.

Τζαμπούρας Ν. Πανταζής.

Τισσανάκης Χρ. Κων/νος.

Τολιδή Θάλεια.

Χαντόλιος Νικόλαος.

1.500

Βαρκούκη Α. Ουρανία.

Βλαχοπούλου — Αναστασίου Αλίκη.

Βράνιαλη Β. Φρόσω.

Γκούβης Ν. Χρήστος.

Θεοδοσίου Γεώργιος.

Καρπούζης Αλ. Κων/νος.

Κατριτζόγλου — Βαρκούκη Μαρία.

Κεσίση Μαρία.

Κουνάβος Αλέξανδρος.

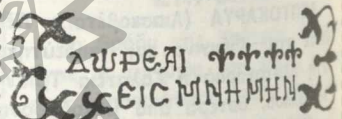
Πριμικήρης Δ. Χριστόδουλος.

Σκλαβενίτου Αντιγόνη.

Σουσιόπουλος Χρ. Αναστάσιος.

Σπύρου Σπυριδών.

Τσολάκης Αθανάσιος.

● Για ενίσχυση των σκοπών της εφημερίδας:

— Ο κ. ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Μ. ΤΖΟΥΡ-

ΔΑΣ πρόσφερε 5.000 δρχ. στη μνήμη του αδελφού του ΦΩΚΙΩΝΑ.

— Ο κ. ΠΑΥΛΟΣ Ν. ΠΑΠΑΚΩ-

ΣΤΑΣ πρόσφερε 4.000 δρχ. στη μνήμη ΑΓΓΕΛΟΥ Ν. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ.

Η κ. Έφη ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ — ΣΑΚΑ-

ΚΑ 1.000 δρχ. στη μνήμη του πατέρα της ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

— Ο κ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ Π. ΚΑΠΕ-

ΛΟΣ 1.000 δρχ. στη μνήμη της ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΜΗΤΣΙΑΔΟΥ.

● Η Σ.Ε. τους ευχαριστεί